

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

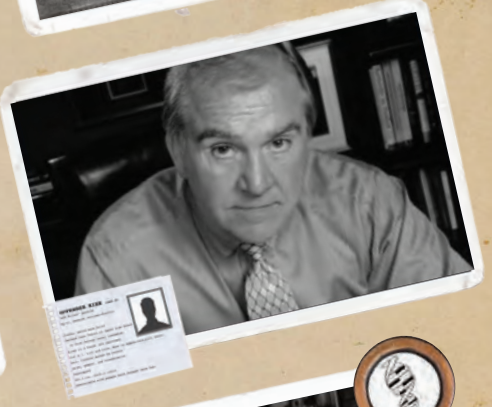
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

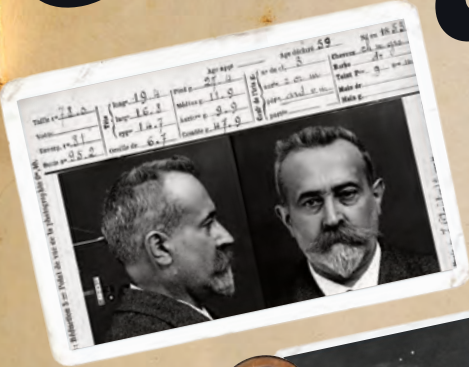
221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
MART-NİSAN 2019 SAYI: 19 FİYAT: 15TL

DEDEKTİFLER,
BİLİMİNSANLARI,
ÖZEL ARAŞTIRMACILAR

GERÇEK CİNAYETLERİN PEŞİNDE...

ISSN 2547-9776

9 772547 977008

ÖZEL RÖPORTAJ
KENNETH L. MAINS

/// DEBORAH HALBER

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Tüm kitapçılarda

www.altinkitaplar.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

twitter.com/altinkitaplar

facebook.com/altinkitaplar

Gerçek suçlar ve suçluların izini süren gerçek dedektifler... 18. sayımızda gerçekten kurguya seri katilleri incelemiştik. Zodyak Katili, Aileen Wuornos, Karındeşen Jack ve daha niceleri, yaptıklarıyla dönemlerinin gündemini dolduran ve polis güçleri için uzun günleri ve geceleri temsil eden seri katillerdi. Gerçek dedektiflerin, adli tabiplerin ve araştırmacıların çabalarıyla çoğu yakalandı ve adaletle teslim edildi. Zodyak Katili ya da Karındeşen Jack gibi, kimliği hâlâ meçhul katiller de var elbette. Sonuçta, gerçekte yaşananlar romanlarda okuduğumuz ya da ekranlarda izlediğimiz gibi tezahür etmiyor; gerçek hayatta düzen her zaman tekrar sağlanamıyor, adalet yerini bulamıyor. Bu gibi konulara biraz olsun ışık tutabilmek adına bu sayımızda dedektiflik mesleğinin nasıl bir şey olduğunu ve suç soruşturmalarının gerçekte nasıl işlediğini irdelemeye çalıştık. Suç soruşturmaları,

insanlık tarihine yayılan bir süreç halinde günümüze kadar geldi ancak dedektiflik kavramını geçmişte belirli bir tarihe sabitleyebilmenin imkânı yok. Suyun kaldırma kuvvetini keşfetmesiyle bildiğimiz Arşimet, bir kuyumcunun sahtekârlığını bilimi kullanarak gün yüzüne çıkarmıştı örneğin. İlk dedektif belki de Arşimet'ti. Kesin olarak bildiğimiz tek şey şu ki, tarihin, insanlığın ve toplumların gelişmesi ve değişmesiyle suç ve suçlu kavramı da değişti. Dolayısıyla bununla mücadele eden dedektifin de değişmesi ve evrilmesi gerekiyordu. 19. yüzyılda dedektiflerden beklenen şey, keskin gözlem yeteneği, sorgulama ve takip becerileriyle toplumsal düzeni sağlamalarıydı. Bilim ve teknolojiyle iç içe yaşadığımız modern zamanlara yaklaştıkça dedektifler, biliminsanlarının ve araştırmacıların yardımıyla suça karşı yürüttükleri mücadeleyi de mecburen geliştirdiler. Sonuçta, DNA teknolojisi bundan 100 yıl önce ortaya çıksaydı belki de Karındeşen Jack bugün olduğu kadar mit haline gelmeden yakalanacaktı.

Polisin Karındeşen Jack konusunda hiçbir ilerleme kaydedemediğini gören 19. yüzyıl Londra halkı, bu katili ancak Sherlock Holmes'un bulabileceğine inanıyordu. Çünkü Holmes; mantığı, bilimi ve teknolojiyi kullanan yeni model bir dedektifti. Bu nedenle gerçek dedektiflerin de bu standartlara gelme çabası yavaş yavaş kendini gösterecekti. Sherlock Holmes, kurgu söz konusu olduğunda insanlık tarihinin ileri gittiği son noktaya kadar dedektiflerin dedektifi olarak kalmaya devam edecek. Biz de bu yüzden geçtiğimiz Ocak ayında Türkiye'de bir ilki gerçekleştirdik ve dünyanın en çok okunan, en meşhur dedektifi Sherlock Holmes'un 165. yaş gününü, dergimiz 221B'nin işbirliğiyle düzenlenen gecede, Capitol Spectrum Sineması'nda buluşan polisiye yazarları, oyuncular ve gazetecilerin oluşturduğu seçkin bir toplulukla birlikte kutladık. Dergimize ilham veren meşhur dedektife daha nice yıllar boyunca iyi ki doğdun demeye devam edeceğiz.

Yeni sayımıza dönecek olursak, dedektifin evrimini incelediğimiz dosya yazımızın dışında, polis teşkilatı ve FBI bünyesinde çalışmış Dedektif Kenneth Mains ile Amerika'nın faili meçhul vakalarını araştırmak için kurduğu organizasyonu American Investigative Society of Cold Cases (AISOC) ve kariyeri hakkında bir röportaj gerçekleştirdik. Bunun yanında, Netflix'te yayınlanan *Ultraviolet* dizisinin kısmen ilham kaynağı olan *The Skeleton Crew* adlı kitabın yazarı Deborah Halber ile amatör web dedektifliği hakkında konuştuk ve Dedektifler Ne Yer Ne içer köşesinde tarihin ilk resmi özel dedektifi olan Eugène François Vidocq'un yeme içme alışkanlıklarını inceledik. Bunların dışında Çağla Üren, David Lynch ve polisiye sinemayı irdeledi. Ekin Açıköz çok sevilen köşesinde Ian Fleming karakterlerinin havalı oyuncaklarını incelemeye devam ediyor. Ezgi Özcan, başarılı Netflix yapımlarından *Dogs of Berlin*'i değerlendirdi. Ercan Akbay, Modern Dünyanın Kâhinleri başlıklı ilginç bir makale kaleme aldı. Melike Yazıcı Çangur, mitolojinin polisiyeye uyumunu yazdı. Tülay Güneş Kılıç yazısında suç edebiyatının divalarını incelemeye devam ediyor. Bunların dışında çizgi roman incelemeleri, okurlarımızdan gelen öyküler ve çok daha fazlası yeni sayımızda sizi bekliyor.

Tüm bunlar bir yana, bu sayımızı, Berna Tekdemir karakterinin yaratıcısı, kıymetli yazarımız ve çok değerli dostumuz Esra Türkel'ü kaybetmenin derin üzüntüsünü içimizde hissederek hazırladık. Ölümsüz anısına sevgiyle, saygıyla...

221B, Sayı 19, Mart-Nisan 2019

İki Aylık Süreli Yayın

Editör:

Fulya Turhan

fulya@mylosyayingrubu.com

Özlem Özdemir

ozlem@mylosyayingrubu.com

Ufuk Kaan Altın

kaan@mylosyayingrubu.com

Yoldaş Özdemir

yoldas@mylosyayingrubu.com

Kapak Tasarım: Cansu Özcömert

İç Tasarım: Eren Taymaz

Yayın Kurulu Danışmanı: Deniz Tufan

(deniz@mylosyayingrubu.com)

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com

facebook.com/221bdergi | twitter.com/221bdergi

Online sipariş ve yıllık abonelik için:

dukkani.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık Hizmetleri

Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri

Müdürü:

Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Zuhul Sok. Banu Apt. No:1,

Daire:1, Kadıköy - İstanbul - **Tel:** 0543 345 46 00

Baskı: Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.

"Globus Dünya Basınevi" 100. Yıl Mah.

34204 Bağcılar - İstanbul

Tel: 0212 4402424

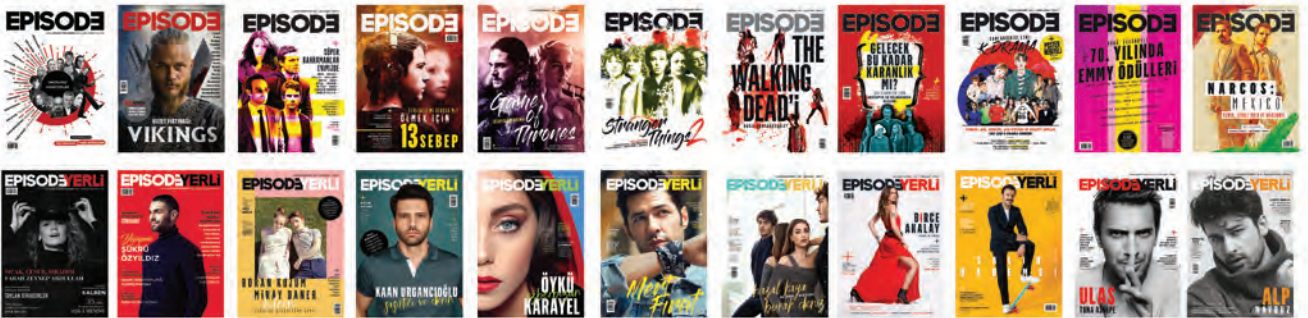
Sertifika No: 31566

Dağıtım: Dünya Dağıtım 0 212 440 2843

221B'de yayımlanan tüm yazı, çizim ve karakterlerin yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizerin izni olmaksızın hiçbir yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal ortamlarda kullanılamaz.

TÜRKİYE'NİN TEK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ **EPISODE**

13. sayısı bayilerde!

EPISODE

DERGİ SATAN HER YERDE • DERGİLİK UYGULAMASINDA • ONLINE SİPARİŞ bit.ly/MylosDukkan

episodedergi.com • [f](#) [t](#) [i](#) [e](#) [p](#) [i](#) [s](#) [o](#) [d](#) [e](#) [d](#) [e](#) [r](#) [g](#) [i](#) [s](#) [i](#)

Mylos
Yayın Grubu

221B

SAYI 19

PLANLAMA MI İLHAM MI: POLİSİYE NASIL YAZILIR? 6

WOLFGANG SCHORLAU

ÖTEKİ KÖPEKLER: DOGS OF BERLIN 8

EZGİ ÖZCAN

ÖYKÜ: KANLI ORTAKLIK 12

İLKAY TULUN

YETENEKLİ BAYAN HIGHSMITH 20

TÜLAY GÜNEŞ KILIÇ

KÖTÜLÜĞÜN TEZAHÜRLERİ 26

NURDAN BEŞERGİL

ÖYKÜ: OKALİPTÜS 28

HASAN GÜRSEL

POLİSİYELERİN ÖLÜMSÜZ SİLAHLARI.....30

EKİN AÇIKGÖZ

TETİKÇİ: OLAĞANDIŞI BİR KATİLİN OTOBİYOGRAFİSİ 38

BATUHAN CANTÜRK - İZZET KALAONRA

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SUÇLULARIN İZİNDE.42

FULYA TURHAN

VIDOCQ NE YER, NE İÇER? 64

FULYA TURHAN

MİTOLOJİNİN POLİSİYE İLE UYUMU.....72

MELİKE YAZICI ÇANGUR

MODERN DÜNYANIN KÂHİNLERİ.....76

ERCAN AKBAY

ÖYKÜ: DÖRT AYAKLI DOSTLARIMIZ.....82

NİHAL ORHAN

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ, ÇAĞATAY YAŞMUT İLE BUZLU MOSKOVA SOKAKLARINDA.....91

KİTAP DEDEKTİFLERİ

ÖZEL RÖPORTAJ

KENNETH L. MAINS

52

ÖZEL RÖPORTAJ

DEBORAH HALBER

60

DAVID LYNCH VE POLİSİYE SİNEMA

ÖZEL RÖPORTAJ

68

KOMİSER PAŞA

Özel Göç Büro Amirliğinin İlk Cinayet Dosyası, Su Turhan, Kitap Kurdu Yayınları, 2019

Münihli dönerci işadamı Süleyman Güzelöğlu'nun 24 yaşındaki kızı Gül İstanbullu, işadamı Furat Fırıncı'nın oğluyla evlenmek üzere gün saymaktadır. Fırıncı, müstakbel gelininin, ailesine layık olup olmadığını soruşturmak amacıyla gerektiğinde kirli işlere girmekten kaçınmayan "Alman" lakaplı bir dedektifi Münih'e yollar. O sırada Gül Güzelöğlu'na şantaj yaptığı anlaşılan kişiler peş peşe cinayete kurban gitmektedir. Münih Emniyeti'nde yeni kurulan Özel Göç Büro Amirliğinin çiçeği burnunda şefi Komiser Zeki Demirbilek'in görevi bu tüyler ürpertici cinayetleri işleyenlerin kim veya kimler olduklarını ortaya çıkarmak olacaktır.

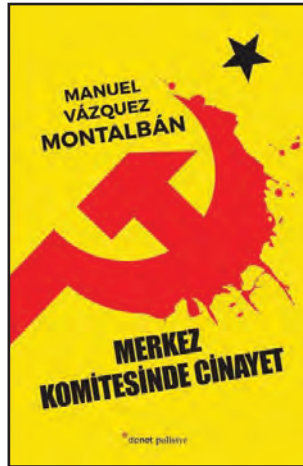

MERKEZ KOMİTESİNDE CİNAYET

Manuel Vazquez Montalban, Çev: Dogan Yurdakul, Dipnot Yayınları, 2019

İspanya Komünist Partisi'nin, kapısı kilitli ve korumalı bir salondaki toplantısında, ışıkların kesildiği bir anda partinin genel sekreteri bıçaklanarak öldürülür. Parti, bu cinayeti kendi mensuplarından birinin işlediğine inanmamaktadır. Olayın aydınlatılması için eski üyelerinden biri olan dedektif Pepe Carvalho'yu tutarlar. Aynı zamanda CIA için de çalışmış tuhaf biri olan Carvalho bu iş için biçilmiş kaftandır.

Böylece Carvalho'nun faşizm sonrası dönemde İspanya siyaset dünyasının labirentlerindeki yolculuğu başlar. Yerel renkleri, ayrıntıları ve siyasal boyutları işleyişiyle, yeme-içme ve cinsellik öğelerini harmanlayışıyla benzersiz bir polisiye.

BUKALEMUN

Nuray Atacık, Oglak Yayınları, 2019

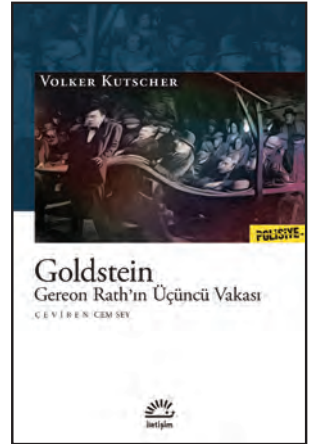
Büyükannesinin her biri hayata dokunan masallarıyla büyümüş kız çocuğu... Akrabalarının sevgisi ve nefreti arasında kalmış genç kadın... Dokunulmaktan hoşlanmayan bilgisayar kurdu genç adam... Evinde beslediği tuhaf yaratıkla bağ kuran hacker... Aile bireylerinden yalnızca birini sevmek için seçen baba... İdeolojileri uğruna insanları gözlerini kırpmadan öldürebilen teşkilat mensupları... Ve tüm bunların ekseninde görevine tutkuyla bağlı emniyet amiri... İlk romanı *Fener Balığı*'yla gönlümüze taht kuran Nuray Atacık'tan hız kesmeyen, sürükleyici bir polisiye roman daha okurlarıyla buluşuyor.

GOLDSTEIN GEREON RATH'IN ÜÇÜNCÜ VAKASI

Volker Kutscher, Çev: Cem Sey, İletişim Yayınları, 2019

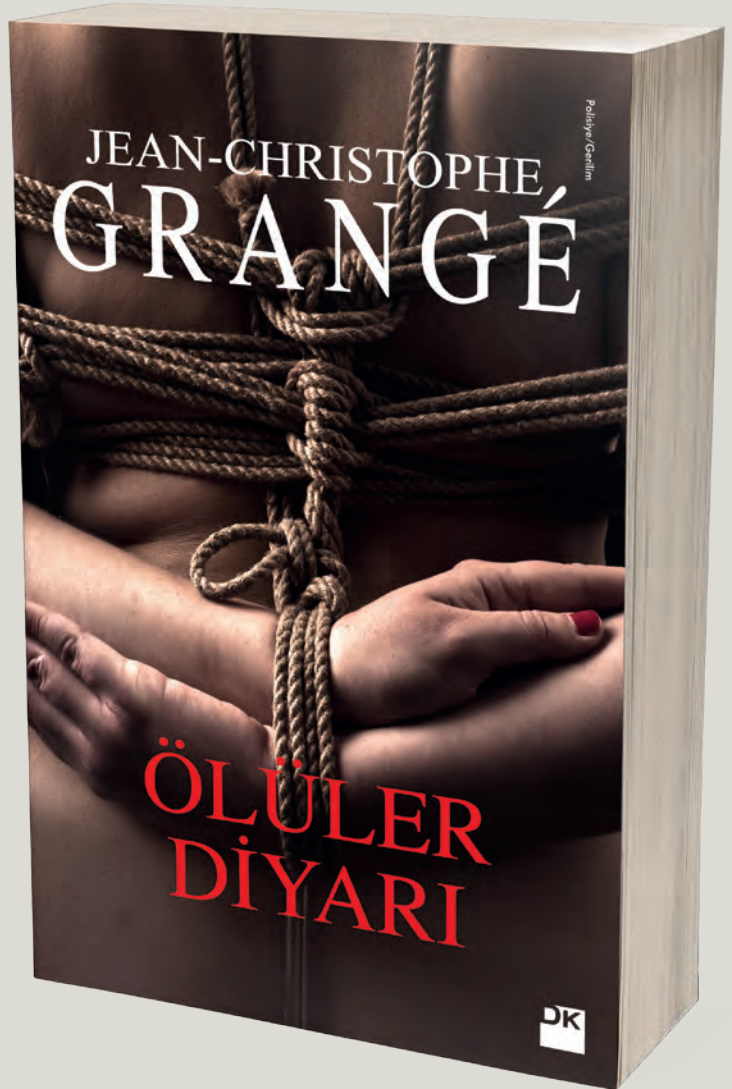
Berlin'e "düşen" bir Amerikalı gangster, Komiser Rath'ı, Berlin'in yeraltı dünyasından gayri bir de uluslararası mafya işlerine karıştırıyor. Çok boyutlu, karmaşık bir entrika. Fonda ekonomik buhranın yıkımı ve Nazilerin yükselişi... Goldstein'da suç ve cürüm yelpazesi, bu defa olağanüstü geniş! Küçük suçlar âleminin çocuk hırsızlarından boy boy mafyaya, uluslararası suç bağlantılarına ve ırkçı şiddete uzanıyor. Kutscher'in ustası olduğu şey bu zaten: "zamanın ruhunun" müthiş zengin bir tasviri. *Babylon Berlin* televizyon uyarlamasıyla uluslararası şöhret kazanan Komiser Rath dizisinin bu üçüncü romanı, "sert polisiye" stilineki ustalığıyla da dikkat çekici. Yahudi-Amerikalı gangster figürü, sadece 30'lar Almanya'sındaki antisemitizme değil, Amerikan mafya "töresine" de eğilmeye imkân vermiş.

Paris karanlığında
genç kadınlar
öldürülüyor...
Vahşice...
Akıl almaz biçimde...

**Gerilimin efendisi
Grangé sırlarla dolu
bir dünyanın kapısını
aralıyor...**

PLANLAMA MI İLHAM MI: POLİSİYE NASIL YAZILIR?

Büyük Rus yazar Dostoyevski'nin, "Sabahları erken kalkarım çünkü bir an önce çalışma masamın başına geçip hikâyemin nasıl devam ettiğini merak ederim," dediği rivayet edilir. Stephen King ise karakterlerini daha hikâyesinin başında çıkışı olmayan bir duruma sokar, ardından da onların bu durumdan kurtulma çabalarını izler; öyle yaptığını söyler yani...

Bilmiyorum; belki bu dehalari sabahları masalarının başında ziyaret eden, kalemlerini edebiyatın en mükemmel eserini yazmaya iten, kendilerini de yazının Olimpos Dağı'na çıkaran bir ilham perisi gerçekten de vardır.

Yine de ilham perisi olgusunun sıradan fanilerde geçerli olduğu konusunda ciddi şüphelerim var. (Dostoyevski ve King'in yukarıdaki gibi davranmadığına da eminim. Bu cümleleri söylediklerini de sanmıyorum.)

"NEREYE GİDECEĞİMİ BİLİRSEM BAŞLANGIÇLA BİTİŞ ARASINDAKİ YOL DAHA ANLAMLI OLUR"

Tecrübeme dayanarak söylüyorum; ilk cümlelerinizi yazmadan hikâyenin bitişini bilmenizde çok büyük yarar var. Nereye gideceğimi bilirsem başlangıçla bitiş arasındaki o yol çok daha anlamlı olur. Yazarken asla daire çizmem, yuvarlak laflar etmem ve tali yollara sapmam.

Oldu ki yaptım; bunu okurumu şaşırtmak, verdiğim bazı ipuçlarını ona unutturmak, onu ofsayta düşürmek amacıyla, bilerek uyguladım. Polisierelerde amaçsız laf salatası olmaz; bu, can sıkıntısı ve bıkkınlığa yol açar.

Eğer yazar, kahramanının başına ne geleceğini bilirse bambaşka yazar.

Bu sadece kahraman için değil, eserin kötü adamı için de geçerli. Eğer kötü karakterin

NE ZAMAN BİR ROMAN YAZMAYA BAŞLASAM, BİR KAPLANIN ÜZERİNE BİNDİĞİM HİSSİNE KAPILIRIM. KONTROLSÜZ YARATICILIĞIM BENİ SAĞA SOLA ÇEKMEYE ÇALIŞIRKEN PLANLAMA GÜDÜM, DİZGİNLERİ BIRAKMAMAMI SALIK VERİR. YAZMAYI EN AZ SEKS KADAR HEYECANLI YAPAN, YARATICILIK VE PLANLAMA ARASINDAKİ İŞTE BU ÇELİŞKİDİR...

kaderini belirlediysem (ölüyor mu, kalıyor mu gibi...) hikâyenin nasıl bir seyir alması, onun kahramanlarımla ne zaman ve nasıl karşılaşması gerektiğini daha iyi kestirebiliyorum. Sonunu bilmek, yazmak istediğim polisiye romanın kurgusunu ve ritmini doğrudan etkiler. Kahramanlarımla karakterlerini de...

PLANLAMA, POLİSİYE YAZMANIN TEMELİDİR AMA...

Demek ki planlama, polisiye roman yazmanın temelidir (tabii yukarıdaki edebiyat dâhilerinden biri değilseniz). Ama planlamanın da sınırı var: Yazmanın en güzel tarafı, aklınıza sürekli yeni fikirler gelmesi, bunun son derece kişisel bir yaratıcı süreç olması. Dolayısıyla planlamayla kendiliğinden gelişen olaylar arasında denge kurmak önemli.

İlk romanım *Mavi Liste*'yi yazarken, ikisi arasındaki bağlantının farkında değildim. Ama törce saflığıma teslim olarak romanımı körü körüne planlamak istedim, paragraflarına kadar... Ancak yazmaya başlayınca yeni düşünceler

belirdi kafamda, daha iyi fikirler geldi aklıma. Bu yenilikleri takip etmemek olmazdı. Yine de romanın kurgusunu bozmamayı hedefledim. Yani yolun keyfini, yoldan çıkmadan sürecektim.

YAZMAYI EN AZ SEKS KADAR HEYECANLI YAPAN NEDİR?

Bugün de değişen bir şey yok: Ne zaman bir roman yazmaya başlasam bir kaplanın üzerine bindiğim hissine kapılırım. Kontrolsüz yaratıcılığım beni sağa sola çekmeye çalışırken planlama güdüm, dizginleri bırakmamamı salık verir. Yazmayı en az seks kadar heyecanlı yapan, yaratıcılık ve planlama arasındaki işte bu çelişkidir. Gustave Flaubert'in aynı konuyla ilgili neredeyse aynı benzetmeyi yapması herhalde tesadüf değil. Flaubert, Louis Bouilhet'ye yazdığı mektupta bir romanı aşırı planlamanın tehlikelerine şu sözlerle dikkat çekmişti: "Eyvah, eyvah! Bana öyle geliyor ki doğmamış çocuğunu deliler gibi planlarsan karını hamile bırakamazsın."

ÖTEKİ KÖPEKLER: DOGS OF BERLIN

Modern çağ insanının en temel ihtiyacı internet bağlantısı ve şarj aleti gibi görünse de bunlar pek farkında olmadığımız başka bir temel ihtiyacın sonucu aslında. Hayatın akışında bazen kendimize ulaşmak bile çok zorken tepemizde sallanan kendini gerçekleştirmek ihtiyacı bizi alternatif bir gerçekliğe yani internete bağlıyor. Çünkü var olan şartlar içerisinde varlığımızı ortaya koymak, hele de istediğimiz şekilde ortaya koymak neredeyse imkânsız. Bizi boğan o kadar çok şey var ki, hem toplumsal hem de psikolojik anlamda doğal olarak ortaya çıkan birçok alt kimliğimize yeterli söz hakkını veremiyoruz. Sistem baskısı ve kakofonisi altında ezilen, sesi kesilen kimliklerimizi ancak sosyal medya ve türevleri vasıtasıyla var edebiliyoruz.

Aslında bu bizi kocaman bir “öteki” yapıyor. Devletin, toplum çoğunluğunun, ailemizin ya da genel olarak makbul olmanın standartlarını belirleyen odakların bize biçtiği sınırlarda nefes almanın mümkün olmadığını fark ettikçe içten içe bir reddediş başlıyor. Bu “bilinenin” reddedişi olduğu andan itibaren ötekilik başlıyor. Ya bir kaçış rotası çizip orada var oluyoruz -internet- ya da tepki almayı tercih edip kimliğimizi her fırsatta söyleyerek karşımıza çıkan engellerle çatışıyoruz.

Hele de bizim gibi çok kimlikli imparatorluk coğrafyasının vârisleri olarak dünyaya gelmek bunu kaçınılmaz kılıyor. Zaten sayamayacağı-

mız kadar çok uygarlık sessiz sedasız uykusuna Osmanlı’yla devam etmişken, Osmanlı yerini modern Türkiye Cumhuriyeti’ne bıraktığında o kadar çok kimliği bu yeni devlete devretti ki kimse bunların içinden nasıl çıkacağını bilemedi. Ulus devlete dönüşen sistem üst kimliği yani Türklüğü, üst dini yani Sünni İslam’ı belirleyerek kimlikler arasına hiyerarşi koyduğu andan itibaren geri kalan herkesi ötekileştirmiş oldu. Çok uzun süre ötekiler, “öteki” olduklarının bilincine varmadı. Kıpırdanmalar olduğu zamansa devlet kendi düzenini korumak adına çeşitli yöntemlerle bu kıpırdanmaları bastırdı. Çünkü devletin temel bir makbullük kurgusu vardı ve bunun dışına çıkan herkes “yönetilemez” demekti.

Geçmiş zaman kipini kullanmak pek de doğru değil gerçi... Hâlâ bir değişiklik yok çünkü. Yani devlet refleksinde bir değişiklik yok... Ama Türkiye toplumu, dünyanın geri kalanı gibi yerinde durmadı ve epey yol aldı. Önceden kimlik siyasetinin adı bile geçmezken artık insanların birçoğu kendini öteki ilan etti ve farklılıklarını ifşa edip varlıklarını bunların üzerinden kurgulamaya başladı. Eşcinsellik, kadınlık, Alevilik, Kürtlük, türbanlı olmak vs. Bir zamanlar kimlik dendiğinde aklımıza sadece adımız gelirken, şimdilerde adımın ardına taktığımız listeyi de cevaba iliştiyoruz. Bu listeyle derdi olanlarla çatışıyoruz, ortak listemiz olanlarla bir araya geliyoruz. Alternatif gerçekliğimiz olan, kişiselleştirilmiş sanal dünyamızda bile aynı ref-

lekslerle hareket ediyoruz. Yıllarca görmezden gelinen taraflarımıza tak etmiş olsa gerek.

Davranış dinamiklerindeki bu değişim başka bir toplum yapısı getiriyor beraberinde elbette. Türkiye'nin değişkenliğini henüz kafamızda oturtamamışken, iç ötekilerimiz ve otorite arasında yeterince çatışma varken bir de bu denkleme dünya ekleniyor. Mesela sınır komşunuzda savaş çıkabiliyor, milyonlarca mülteci akın akın ülkeye gelebiliyor. Var olan ötekilerin konumu bu yeni ötekilerle birlikte değişiyor. Bu sefer başka bir çatışma alanı açılıyor. Mültecileri kendi varlığına tehdit olarak görüp, savaşın dümdüz ettiği ülkelere defolup gitmelerini isteyenlerin aklında tek bir korku var aslında: Bugüne kadar öteki muamelesi yapıp hayatını zorlaştırdıkları ne kadar insan varsa onların konumuna düşmek...

Polisiyenin alameti farikası da işte tam bu noktada başlıyor bana sorarsanız. Bu kadar karmaşık toplumsal ilişkilerin kesişim kümelerinde dolaşarak, meraklı koridorlar açıp çözmesi keyifli düğümler atıyor. Tıpkı Netlix'in 2018 yapımı Alman polisiyesi *Dogs of Berlin* gibi... Birçok "öteki"nin bulunduğu Berlin kenti köpekleri, polisleri, bahışçileri, gurbetçileri, mafyaları ve faşistleriyle 10 bölümlük, leziz bir polisiyeyi bağrından koparıp bize getiriyor.

"KAHER YÜZÜME GÜLDÜ. BEN DE DOĞAÇLAMA YAPIYORUM."

Cinayet bürosundan Kurt Grimmer... Bulunduğu apartman dairesinin balkonunda kucağında bebekle sigara içerken, gece karanlığında parlayan mavi polis çakarlarını görür. Bebeği sarıp sarmalayıp ayağına çizgili ev terliklerini geçirip ne olduğuna bakmak için aşağı indiğinde çok genç iki devriye polisiyle karşılaşır. Neler olduğunu sorar. Onlar da çalıların arasında bir ölü olduğuna dair ihbar aldıklarını söyler. Kurt, kucağındaki bebeği polislerden birinin eline tutuşturur. Cesede bakmak için çalıların arasına girerken devriye polisleri garipsemiş bakarlar. Kucağında bir bebekle bu terlikli adam da neyin nesidir böyle?

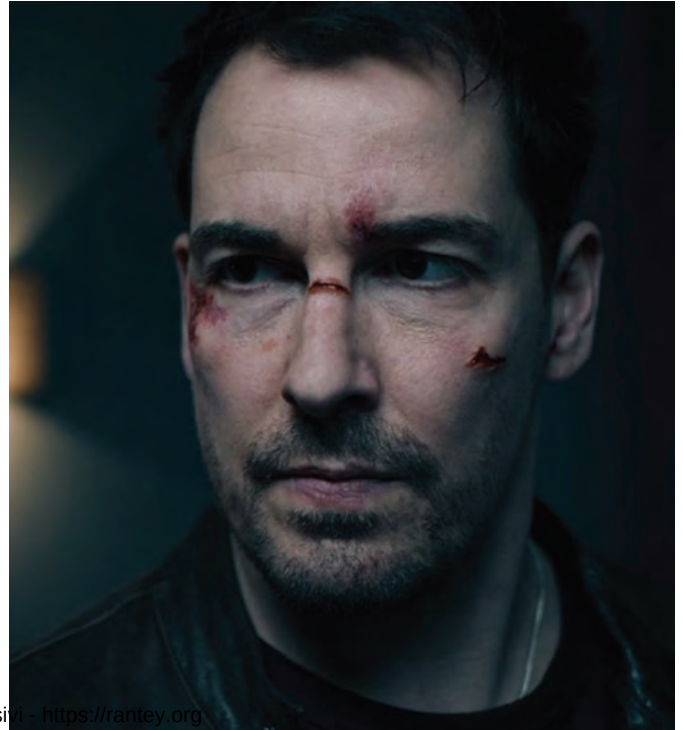
Kurt Grimmer yüzükoyun yatan cesedin kim olduğunu anlamak için ceplerini ararken cüzdanını bulur. Kimlikteki ismi okuyunca şok olur: Orkan Erdem! Alman Milli Takımı'nın gurbetçi yıldız oyuncusu. 24 saat sonra oynanacak Almanya-Türkiye maçının tartışmalı ismi Orkan Erdem, Türk olmasına rağmen Almanya Milli Takımı'yla sahaya çıkacağı için Türkler tarafından topa tutulurken, Alman milliyetçileri

tarafından da istenmeyen adam ilan edilmiştir. İki taraf arasında çok büyük tartışmalara yol açan bu futbolcunun ölmesi ya da manzaraya bakılırsa öldürülmesi, Berlin'de çok büyük gerginliklere yol açabilecek bir gelişmedir. Basın, polis telsizinden duyup olay yerine üşüşmeden önce Kurt'ün bu işin çaresine bakması şarttır.

Gecenin bir vakti amirini uykusundan uyandıran Kurt, durumu hemen anlatır. Ertesi gün maç bitene kadar bu meselenin mutlaka herkesten saklanması gerekmektedir yoksa maçta çıkabilecek olayları düşünmek bile istemez. Ayrıca Kurt bu vakayı üzerine almak niyetindedir. Amiri her ne kadar o gece başka bir ekibin nöbette olduğunu ve vakanın doğal olarak onlara gideceğini söylese de Kurt, gözden kaçmayan ısrarcılığıyla vakayı almayı başarır.

Amiri, futbol federasyonu ve içişleri bakanlığıyla görüşüp işleri kontrol altına almaya çalışırken Kurt sayesinde çok büyük bir olayın engellendiğini düşünüp iş bitiriciliği nedeniyle ona sempati duyarız. Acaba Sırp mafyasına 17.000 euro borcu olduğu için bahislerde 1'e 4.5 verilen Almanya-Türkiye maçına, sırf kendi için şike karıştırma derdinde olduğunu bilsek o kadar sempati duyar mıydık? Ayağına gelen topu bu kadar iyi değerlendirdiği için kesin duyardık! Gerçekten de kader yüzüne güldü. O da doğaçlama yapıyor.

Kurt yana yakıla, ertesi akşamki maça yüklü meblağ yatırabilmek için para aramaya başlarken, Berlin'in o meşhur gece hayatına geçiş yaparız. Mükemmel tekno parçaların çaldığı bir

yeraltı kulübünde yarı çıplak dans eden yakışıklı, esmer adamı gözümüz hemen keser. Erol Birkan... Berlin teşkilatının organize suçlar biriminden, Türk asıllı bir polis. Aylardır izledikleri Lübnanlı Tarık Amir aşiretinin peşindeler. Ekip olarak barda ve dans pistinde çok iyi performans gösterecekler de gözleri bir köşede eğlenen aşiret mensuplarının üzerinde. Aldıkları istihbarat doğruysa o gece aşiret liderini uyuşturucu sevkياتında basacaklar ancak Erol, bir şeylerin fazla kolay gitmesinden kuşkuluyor. Ekip arkadaşları ise Erol'u dinlemeyip operasyona devam etmek istiyor.

Baskın sonuçlandığında Erol'un hislerinde ne kadar haklı olduğu ortaya çıkar ancak artık çok geçtir. Belli ki bir muhbir, aşiret haber uçurmuştur. Aşiret reisini tutuklamak için yapılan bütün organizasyon boşa çıkmıştır. Ancak Erol bu işin peşini bırakmamakta kararlıdır. Bu çetenin, büyüdüğü göçmen mahallesinde gençlerin işini ne kadar zorlaştırdığını, onları uyuşturucu satmaya mahkûm ettiğini çok iyi bilmektedir. Kendisi şans eseri bu kuyudan çıkmış olsa da diğer gurbetçi çocukların işini şansa bırakmaya kararlıdır.

Bütün gece para toplamak için ne yapacağını düşünen Kurt ise eskiden mensubu olduğu Neo-Nazi grubunun kasasından 8.000 euro alır. Kimseye sezdirmeden Türkiye için bahis oynar. Çünkü Orkan Erdem olmadan Almanya'nın kazanması çok zordur. Sırp çetesine 17.000 euro borçlu olduğu gibi bir de üzerine belalı "Marzahn Kardeşliği"ne 8.000 euro borçludur. Üstüne düşen her şeyi yapmıştır. Artık maçı Türkiye'nin kazanmasından başka çaresi yoktur. Tabii bir de Orkan Erdem cinayetinin aydınlatılması vardır ki tam da bu noktada Erol Birkan'la yolları kesişecektir.

Bir polisiye dizinin adı neden *Berlin'in Köpekleri* olabilir ki? Sürekli kaçan ya da kovulayan köpekler mi var? Ya da eğitilmiş köpekler mi sürekli işin içinde? Bunun cevabını bize başrol karakteri Kurt Grimmer, yolun ortasında kaybolmuş bir köpeği evine götürürken veriyor:

"Köpeğin seçme şansı yok. Herifin biri barınağa ya da yetiştiriciye gelir. Alır, evine götürür. Köpek seçtiğini zanneder ama aslında köpeğe hayat seçmiştir. Köpek hiçbir şey karar vermez. Kumsalda mı yürüyecek, bahçede zincirli mi kalacak? Kuzu kemiği mi yoksa kuru mama mı? ... Her şeye köpek yerine karar verilir. Bundan kaçışı yok. Kendi bile bilmiyor:

Köpek sıçmak için çömelince karar verdiğini sanır. Asıl soru şu, köpeğin sahibi çok mu farklı sanki?"

Bir zamanlar Neo-Nazi olacak kadar kendini üstün ve avantajlı gören Kurt Grimmer'in yaşadığı hayatta kendini hapis hissetmesine varan yolculuğu, vardığı noktada Berlin'in ötekileriyle iç içe geçen hayatını, bir gurbetçinin ölümüyle yıllardır uzak durduğu Neo-Nazilerle tekrar kesişen hikâyesi ve Berlin'de doğup büyümüş eşcinsel bir Türk asıllı polisle giriştiği büyük operasyonu anlatan çok parlak bir iş *Dogs of Berlin*. Alman anlatım dilinin tadını her daim damaklarda bırakan ritmiyle, kaliteli görüntü yönetmenliğiyle ve ayağını gazdan hiç çekmeyen merak duygusuyla polisiye düşkünlerine bambaşka bir lezzet tattıracağına şüphe yok.

Bölümler ilerledikçe hikâyenin hiç beklenmedik yollara açılması, kendi ötekilerimizi ve ötekiliklerimizi Berlin'deki insan manzaraları üzerinden düşünmemizi sağlıyor. Manidar zamanlarda ortaya çıkan köpeklerin bize hissettirdikleri ise kişiye münhasır bizce. Elbette senaryonun demek istedikleri var ama seyirci de köpeklerden kendi anlamını mutlaka çıkarıyor. Yaşadığı hayattan sıkılmış, kendine yeni oyun alanı arayan Kurt Grimmer'le idealleri sayesinde şimdiye kadar hayatta kalmış ve kurallardan ödün vermek istemeyen Erol Birkan'ın bize anlatacağı çok şey var. Tabii ki karşılaştıkları köpeklerle beraber...

Oğlak'ta iyi polisiye, iyi edebiyat...

Bütün seçkin kitapçılarda, internet satış noktalarında ve
Zambak sokak, 21 Beyoğlu adresinde.

facebook.com/oglakyayinlari | twitter.com/oglakkitap | instagram.com/oglakkitap
www.oglak.com

KANLI ORTAKLIK

Aslında cenazeleri severim. Yok, öyle değil; yani sapık düşünceleri olan hasta ruhlu biri gibi değil. Biri öldü diye koş koşa gidip başkalarının acısını zevkle izlemiyorum tabii ki, öyle bir adam değilim. Sevdiğim bir yanı var demek daha doğru olur galiba, o da gün sonunda üzüntüden çok gülüşmelerin olması. Uzun zamandır görüşülmemiş dostlarla karşılaşılıp hiç kopmamış gibi muhabbete dalınıp merhumla ilgili anılar anlatılması; haliyle hepsi eğlenceli ya da komik anılardır bunların. Zaten cenazedeyiz, bir de kötü günleri anacak halimiz yok herhalde.

“Hani beraber sandal yapmıştık. Bir hafta uğraşıp durduk, suya koyar koymaz batmıştı. Nasıl atlayacağımızı şaşırdık. Selçuk yüzme bilmiyormuş, başladı mı bağırmaya!”

“Babası gördü bunu motor kullanırken. Anaaa! Herif atladı motordan, bildiğin kaçıyor. Turgut amca da durdurdu arabayı, indi aşağı, başladı mı peşinden kovalamaya! Araba yolun ortasında, motorsiklet yerde, bunlar cadde boyunca kovalamacada.” Anılar işte...

Zaten benim yaşıma gelince çevrenizdekiler yavaş yavaş eksilmeye başlıyor, yaşımı başını almış insanlar olduğumuz için de arkadan pek de öyle uzun uzun ağlayan olmuyor. Hüzünlü başlayan gün, keyifli muhabbetlere doğru ilerliyor. Bir şekilde gülüşmeler başlıyor.

Ama bugün değil!

Bugün gülüşme falan yok. Böyle genç bir çocuğun cenazesinde ne anlatacak keyifli bir

anı var ne de eski dostlardan biriyle rastlaşmanın mutluluğu. Havadaki keder o kadar yoğun ki neredeyse sigara dumanı gibi bir sis yaratacak. Doğrudan ciğerine giren, ciğerini yakan cinsten.

Yirmi iki yaşında uyuşturucudan gitmek, hem de bu kadar akli başında bir çocuk için gerçekten çok üzücü. Bizim mahallenin çocuğu, daha okuldan yeni mezun olmuştu. Gazetecilik. Staja da başlamışsın işte ne güzel, nereden çıktı şimdi böyle uyuşturucu falan?

“Gidiyor mu? Götürüyorlar mı?”

Annesinin feryadı. Oturtmuşlar bir tabureye, kolunda da iki kadın. Ellerini ovalıyor ya da öyle bir şey, pek iyi göremiyorum. Tabut götürülürken kendini kaybediyor haliyle, çocuğun yanından ayrılıyor son kez.

Çok acı... Keşke hiç gelmeseydim. Yaşlandııkça duygusallaşmaya başladım. Dizi izlerken birbirine sarılan baba kız gördüğümde bile duygulanıyorum artık. Hayatta katılmam defnedilmesine...

Bir anda keder hissi, yerini öfkeye bırakıyor çünkü onu görüyorum.

“Onun burada ne işi var?”

“Ne abi?”

“Onu diyorum, şu herif. Uzun pardösülü. Ne arıyor burada?”

“Bilmiyorum abi, pek tanımam. Bizim mahalleden diye biliyorum ama birkaç ay öncesine kadar görmemiştim.Yeni taşındı herhalde...”

Yeni falan taşınmamıştı. Yanımdaki Kamil’in

de onu daha önce görmemesi normaldi çünkü herif uzun zamandır hapisteydi. Nereden mi biliyorum? Çünkü onu oraya ben tıktım.

Korkut Keskin.

Yine kimin affıyla ne oldu da bunun gibi bir pisliği çıkardılar dışarı, hiç kafam almıyor. Emekli olmadan çok uzun zaman önce bir bas-kında onunla karşı karşıya gelmiştik. Genelde biz ortalığa dalınca her şeyi bırakıp ya kaçmaya çalışırlar ya da teslim olurlar. Fakat o zaman öyle olmamıştı. Bu ve yanındakiler silahlarını ateşlediler, ortalık bir anda cehenneme döndü. Bu ayı da beni vurdu. Bir de bizim mahalleden olacak! Sonunda beş kişiden üçü orada vurularak öldü. Bu adam ve bir arkadaşı yaralı ele geçtiler.

Uzun boylu, iriyarı herifin tekiydi, 1.90 vardırı herhalde. Burnu yamuk yumuk, eskiden boks yapmıştı galiba. Kürek gibi elleri var zaten. Vay arkadaş, hiç kilo almamış, hâlâ dümdüz herif! Saçları gitmiş ama bir sürü beyazı var, o aynı soğuk bıkkın bakış da suratında hâlâ.

Gözleri etrafı tarıyor ve benimkileri buluyor. Ona oranla epey değiştim tabii, o kadar uzun değilim sonuçta, göbeğim olması normal. Saçlar da bembeyaz oldu zaten. Gözlük de takıyorum. Kilitlendi, bakıyor.

Tanıdı.

Ben de gözlerimi ondan ayırmıyorum. Meslek hayatım boyunca hep akılcı biri olmayı seçtim. Öyle her şeye sinirlenen adamlardan nefret ederim. Zaten iki türlü yol vardır, ya sert görünümlü, çoluk çocuğu korkutacak tiplerden olursun ya da aklını kullanıp kafayı çalıştırır, elindeki işi çözersin. Ben zaten kolay kolay sinirlenen biri değilim, o yüzden ilk yolu seçmek gibi bir durumum yok. Her zaman soğukkanlı olmaya ve sakinliğimi korumaya özen göstermişimdir. Ama bu herifi görünce kendimi tutamıyorum. Aynı semtin adamı mafya fedailiği yapsın, bir de beni vursun! Tam üstüne yürüyecekken duruyorum. *Burası cenaze, sakin ol. Yok, olamam.* Bir daha hareket ediyorum. O ise put gibi duruyor. Ben de duruyorum tekrar. Mehter takımı gibi iki ileri bir geri. Deli gibi gözüküyorum herhalde ama yapacak bir şey yok, kendime hâkim oluyorum; cami avlusunda adama saldırıp milletin acılı gününde ortalığı karıştırmaya lüzum yok. Ama görür o! Emekli olduysak o kadar da değil, hâlâ bir nüfuzumuz var. Sonra sıkıştırırım köşeye onu.

Tabii ki sıkıştıramadım çünkü vakit bulamadım.

Tamam, nüfuzumuz var ama bizimkiler biraz fazla abarttılar durumu.

“Abi, bizim çocuğa kim satmış uyuşturucu? Bul da gerekeni yapalım.”

Bir hafta başımın eti itinayla yendikten sonra, “Tamam,” dedim. “Söz vermiyorum ama bir bakacağım.”

Bizim mahalle böyle işte, bu tarz şeyler cezasız kalmaz. Mahalle mi kaldı artık, demeyin çünkü bizim orada işler hâlâ aşağı yukarı aynı. Yirmi yıldır aynı bakkalın olduğu yerde büyük bir değişim bekleyemezsin.

Üst üste gelen ısrarlar sonucu en azından bakınmak için verdiğim söz, gecenin bir yarısında kendimi arka sokağın tekinde bulmamla sonuçlandı. Kimi, neyi yakalayacaksam artık? Ayaklarım da dondu resmen, zaten son zamanlarda hep üşüyor. Yaşlanmakla ayakların ısınmaması bir tür evlilik gibi sanırım. Tek sorun soğuk olsa keşke, emekli polis molis dinlemez, adamı buralarda keserler. Ama bir kere içimi bir şeyler dürttü artık. Böyle olduğu zaman kendimi asla frenleyemem. Bu dürtü zamanla odak noktam haline gelir. Bir terslik var ,yerine oturmayan bir taş. İlla o taşı yerine oturtmam lazım, tıpkı bu olaydaki gibi. Gerisi bahane. İstedğim için buradayım, kuşkulandığım için. Bu çocuğu birinin öldürdüğünden kuşkulandığım için. Önce kaldığı eve gittim ve ev arkadaşlarımı sıkıştırdım. Kolay zaten, biraz sert, biraz babacan davrandıktan sonra torbacılarının köşesini öğreniverdim.Sonra da biraz öğüt dağıttıktan sonra kendimi buraya yollanmış buldum. Neyse ki bekleyişim sona ermek üzere. Tarif ettikleri yere gelen bir tip var. Normal satıcılara göre daha büyük. İlginç, genelde bu kadar yaşlı tipler kapı köşesinde beklemes. Yavaşça yaklaşıyorum. Beni hemen fark ediyor. Ağzında sigara, üstünde yeşil ceket, asker kamuflajına benzeyen bir tişört ve ayak bileklerini açıkta bırakan çirkin bir pantolonu var. Bacak kısmı daracık ama yukarı çıktıkça görüntü iyice çirkinleşiyor, herifin kıcı sanki altına doldurmuş gibi gözüküyor. Müptezel modasını özlediğimi fark ediyorum bir an.

Beni süzdükten sonra gevrek gevrek gülerek, “Baba, arkadaşına mavi hap baktıysan yanlış geldin,” diyor. Ağzına sıkıştırdığı sigarası, konuşurken aşağı yukarı oynuyor. Duruşu, omuzları-

nı kasışı bir yengeci hatırlatıyor. Ben tanıyorum bu yengeci.

“Ooo, Eroi Kemal, sen hâlâ ölmedin mi? En son içeri atmamış mıydık oğlum seni, nasıl çıktın o delikten?”

Çok bilmiş suratı çarpılırken bir yandan da gözlerini kısarak yüzümü iyice incelemeye başladı. Akabinde kısılan gözler kocaman açılırken şaşkınca, “Aaa! Aykut komiserim,” dedi. Hemen ardından yüzüne aptal bir gülümse yayıldı. “Vay be, Aykut komiserim, vallahi!”

Derken elindekileri fırlatıp zıpkın gibi koşmaya başladı. Ben de hemen peşinden fırladım. Nereye fırlıyorsun?

Dizler bitmiş. Göbek ise bir kemer tarafından kafeslenmiş. İki adım atar atmaz çarpıldım. Kemal ise arkamdan söverek sokağın sonuna doğru varmak üzere. Artık onu hayatta yakalayamam. Niye çok bilmişlik yapıp kendimi açık ettiysem! Biraz daha sokulup sıkıştırsaydım hayatta kaçamazdı elimden. Bak, hâlâ küfrediyor. Kaçarken bir yandan da rahmetli annemle ilgili şakıyor şerefsiz ama kelime dağarcığının engin denizinden fırlayan kelimeler bir anda yarıda kesiliyor. Bir patırtı duyuyorum, bir gölge, kocaman bir gölge. Eroi Kemal’in sadece laflarını kesmekle kalmıyor, seçebildiğim kadarıyla ayaklarını da yerden kesiyor.

Koşarak oraya gidiyorum, yani olabildiğince işte. Gördüğüm manzara karşısında söyleyecek bir şey bulmam zor, kalakalıyorum. Adam yerde, boylu boyunca perti çıkmış şekilde bilinçsiz. Onu yıkan ise Korkut Keskin’den başkası değil.

Müteahhiti büyük ihtimal altından kalkamadığı için yarım kalmış, kentsel dönüşememiş bir inşaatın ara katındayız. Altıncı kat. Kemal baygın. Korkut ise karşımda dikilmiş, bana hapisten çıktıktan sonra olanları anlatıyor. Tahliyesini, mahalleye dönüşünü ve yeğeninin öldüğünü öğrendiğini. Gazeteci çocuk... Semih, yeğeniymiş. Öyle akıllı bir çocuk, nasıl böyle bir ökülün akrabası olur, anlayamıyorum. Hiç haberim yoktu.

“Utanıyorlar benden, küçük kardeşim de ablam da. Bu, küçüğün oğlandı zaten. Silmişler beni, sanki deyince olacak... Ama oğlan ziyaretime gelirdi hep. Konuşurduk, bana olan biteni anlatırdı. Mahalledeki değişiklikleri falan söylerdi. Utanmazdı benden. Başkaydı. Yediler çocuğu komiser, biliyorsun değil mi? Uyuşturucu diyorlar ama ben anlarım. Yediler onu.”

Ben niye dinliyorum bu herifi bu saatte?

“Sen niye gecenin köründe buradasın peki? Neyin peşindesin?”

Zekâm kaçıp pantolonumun arka cebine saklanmış gibi niye cevabını bildiğim soruyu soruyorsam...

“Senin peşinde olduğun şeyin. Kim yaptıysa bulacağım.”

“Olmaz öyle şey. Hem sen kimsin be, polis-miş gibi! Sana düşmez.”

“Düşmez de ne demek? Çocuk, yeğenim.”

Ben ne kadar terssem adam da o kadar sakin. İyice huzursuz oluyorum, korktuğum başıma mı geliyor? Olamaz, olmamalı.

“Bunun gibileri senden iyi bilirim. Buralarda kim, nerede, hâlâ hepsi avcumun içinde. Akşam çıktıktan bir saat sonra buldum bu herifi.”

Yuh! Bir saat mi dedi? Ben dört günde ancak geldim buraya.

“Ama sokağın dışında senin gibi değilim,” diyor gözlerini bana dikerek. Vallahi tahmin ettiğim şeyi söyleyecek.

“Yani diyeceğim, gel bana yardım et. Bulalım şu çocuğu yakanları.”

“Yok artık!” diye bağıryorum hayretle, o sırada Eroi Kemal’den bir inleme geliyor. O yavaş yavaş ayılırken bense kendimi kaybetmeye doğru gidiyorum.

“Ben? Yardım edeceğim? Sana? Senin gibi haraççıya, fedai bozuntusuna. Yapma ya!”

Sakin, bezgin suratıyla bana bakıyor. Omuzlarını silkiyor.

“Neysek ne işte. İkimiz de aynı şeyin peşindeyiz, gururu bırak da çözelim şu işi.”

“Ulan, hâlâ gurur diyor! Sen beni vurdun be!”

“Ulan, sen de beni vurdun!”

Doğru, vurmuştum. Baskında silah çekmişti adam, ne yapacaktım? Armut toplayacak halim yoktu herhalde, zaten aksini de iddia etmiyorum ama tartışmamızı en hararetli yerine tırmanırken kesmek zorunda kalmıştık...

“Abi, Aykut abi?”

Kemal kendine gelmiş, suratıma aptal aptal bakarak neler olduğunu çözmeye, buraya nasıl geldiğini anlamaya çalışıyordu.

“Ne abisi ulan! Ne zaman abin oldum ben senin?”

“Amirim, Aykut amirim. Ne oldu amir abim, ne yaptım ben?”

“Oğlum, uyuşturucu satıyorsun, daha ne yapacaksın?”

“Abim, tamam da sonuçta bu da bilinen bir şey amirim. Yani kaç senedir yapıyorum zaten, kime ne zararım oldu ki ama komiserim!”

“Lan, manyak mısın? Torbacılık yapıp kime zararım oldu diyor.”

“Amirim ama şimdi ben satmasam başkası satacak, en azından yabancı...”

“Kes! Uzatma da şimdi beni dikkatle dinle.”

Cebimden çocuğun resmini çıkardım.

“Bak bakalım tanıyacak mısın? Senden almış malı bu oğlan. Aç gözünü de iyice bak. Tanıdın mı?”

İşte o anda inanmak istemediğim, içime şüphesi düştükçe geçiştirmeye çalıştığım düşünce- nin doğruluğu Kemal’in gözlerinde gördüğüm korkuyla kanıtlandı. Erol Kemal’in uyuşturucu satmak dışında bilinen diğer özelliği de etrafta olup biten her şeyi bilmesiydi. O kadar yere girip çıkardı ki neredeyse haberi olmadığı pislik yoktu. Semih’i tanımıştı.

“Amirim tanıyamadım, kim bu?” dedi güvensiz titrek bir sesle.

“Bal gibi de tanıyorsun. Oğlum, beni bırak, kendini bile inandıramıyorsun. Yalan söyleme, iş pisleşmeden halledelim.”

“Vallahi abi, tanımıyorum, hiç bizim oralar...”

Kemal, cümlesini bitiremeden Korkut üstüne çullanıverdi bir anda. Önce omzundan tutup bez bebekmiş gibi kaldırdı, sonra midesine indirdiği sert bir yumrukla ayaklarını yerden kesti.

“Kaçınıcı kattayız?”

“Ne?”

Karnına yediği yumruktan nefesi kesilen Kemal iki buklüm konuşmaya çalışıyordu ama bir türlü toparlanamıyordu.

“Kaçınıcı kattayız dedim ulan!”

“Abi, ne bileyim. Kendime daha yeni geldim...” Korkut bir anda adamı sallayarak bağır- maya devam etti.

“Altı! Altıncı kattayız! Seni buradam atarsam karpuz gibi patlarsın. Ne biliyorsan anlat.”

“Bilmiyorum dedim ya. Sen kimsin yahu?”

Kemal’in sözü iki dakika içinde üçüncü kez Korkut tarafından kesildi. Adamı itekleye sürükleye camsız pencereye doğru götürürken Kemal panik içinde bağırıyordu.

“Aykut abi, amirim bir şey söyle. Lan, bırak! Amir abim, abi, tut şunu. Ne oluyor abi?”

“Oğlum, ben nasıl tutayım öküz gibi herifi?” dedim sakince.

Korkut onu pencere olması gereken boş bir dikkörtgene yaslamıştı artık. Aşağı doğru iteklenirken Kemal panik içinde kenarlara tutunup bağırıyordu. Yardım istedikçe ben de umursamaz cevaplarla elimden bir şey gelmeyeceğini anlatıyordum.

“Bilmiyorum, vallahi kim öldürdü bilmiyorum. Benimle alakası yok, vallahi kim öldürdüysen haberim yok.”

Korkut pencereden çıktığı gibi ayaklarımın dibine fırlattı Kemal’i. Bir oraya bir buraya atılmanın sersemliğiyle toparlanamayan adam, anlamaz gözlerle suratına bakarken kendisini kibarca aydınlattım.

“Geri zekâlı evladım, öldüğünü söyledik mi sana?”

Kemal yaptığı hatayı anladığı anda boş bakışlarında küçük bir zekâ parıltısı nihayet belirme- ye başlamıştı. Kaçacak yeri kalmamıştı.

“Hadi, anlat ya da karpuz kırmacaya devam,” dedim. O sırada Korkut, yumruk yaptığı elini sertçe avcuna vurdu.

Kemal konuşmaya başlarken bir anda altına doldurup doldurmadığını merak etmeye başladım. O pantolanla anlaşılmasının imkânı yoktu.

“Film gibi oldu yahu!” dedim kendimi tutamayıp.

“Gerçekten öyle oldu,” dedi Korkut, sigarasını yakarken. Kemal bize bir sürü şey anlatmış- tı. Laf kalabalığının arasında iki adamın ismini söylediğinde ise işin seyri değişmişti. Hicri ve Vecihi. Bunlar iki kardeşti. Hurdacı dükkânları vardı ama esas mesleklerini Korkut da ben de biliyorduk. Adam öldürürlerdi. Kiralık katiller.

İkisi de sabıkalıydı ama yıllardır işledikleri cinayetlerle ilgili delil bulunamadığı için bir türlü yakalanamamışlardı. Hurdacı kaç kere basılsa da bir şey çıkmamıştı.

“Eee...” dedi Korkut, “Yüklü müsün? Gidiyor muyuz dükkânlarına?”

“Dur bir dakika, böyle olmaz. Ani hareket etmeyelim.”

Çoğul mu konuşmuştum demin?

“Nasıl yani? Adamları yakalamayacak mı- yız?” dedi soran gözlerle.

“Yıllardır yakalayamıyoruz bu adamları, öyle gece yarısı çullanarak olacak iş değil. Bu herifle- ri Erol Kemal’le bir tutma.”

“Tutmuyorum zaten.” Bir an sıkıcı bir ses- sizlik oldu, sonra talimat beklercesine yüzüme

bakarak, “Ne yapıyoruz o zaman?” deyiverdi.

Hayatta en son istediğim şey bu adamla beraber iz sürmekti ama olan olmuştu artık. Doğruya doğru, işe yarıyordu.

“Sen bunların hurdacıyı gözle, giren çıkana bak bir iki gün. Aklımda bir şey var, perşembe akşamı hurdacının yakınında buluşuruz.”

“Peki, nasıl yapalım, vereyim mi telefonumu? Sen mi verirsin yoksa? Yani haberleşelim diye.”

“Öf!” diyerek iç çektim. nerelere sürüklenmiştim gece gece. “Yaz, 532...”

Korkut’u hurdaliğa dikmiştim, bu sırada boş durmayıp Selim’in çalıştığı gazeteğe gittim. Biraz iş arkadaşlarıyla konuştum. Bütün o getir götür işleri arasında çocuğa birkaç haber vermeye başlamışlar, akıllı çocuk ne yapacak bakalım diye. Eline tutuşturdukları işlerin de bir şekilde altından kalkmış oğlan. Kalkmış da haberlerin çoğu ıvır zıvır, ne yalan söyleyeyim, sabun köpüğü ama bir tanesi için ciddi bir araştırmaya girmiş. Onun ağzından girdim, şunun burnundan çıktım derken öğrendim ki bir inşaat firmasıyla ilgili araştırma yapıyormuş. Bilge İnşaat. Ne yapmış ne toplamış bakacakken kendimi yazı işleri müdürünün odasında buldum.

“Beyefendi, arama emriniz var mı?” Kocaman çerçeveli gözlükleri olan, haşın suratlı, boy fakiri, sevimsiz bir adamla karşı karşıyaydım. Ulan, bunda Napolyon kompleksi yoksa ne olayım!

“Efendim, ben artık polis değilim, kısa süre önce emekli oldum. Selim, akrabamız. Ben de son durumla ilgili bilgi almak için iş arkadaşlarıyla konuşuyordum, o kadar.”

“Adınız ne demiştiniz?”

“Demedim ama diyeyim, Aykut benim adım, Aykut Beştepe.”

“Aykut Bey, öncelikle başınız sağ olsun ama böyle olmaz ki kardeşim, zaten polisler geldi, konuştuk. Bizim de çalışmamız lazım, işimiz gücümüz var, rica ediyorum bizi daha fazla meşgul etmeyin.”

“Anlıyorum beyefendi ama siz de biraz anlayışlı olun lütfen, sonuçta ölen kişi yakınımız.”

Sevimsiz sevimsiz bakmaya devam ediyor ve zerre içtenlik barındırmayan geçiştirme cümleler kurmaya çalışıyor.

“Yani biz de çok yıprandık inanın ama elden ne gelir... Akıllı, pırlanta gibi çocuk dedik, gitmiş, hap içmiş. Yapacak bir şey yok. Rica ediyorum, siz de bizi daha fazla meşgul etmeyin.”

“Peki,” diyorum masanın üstündeki ismine göz ucuyla bakarak, “son bir ricam olacak. Selim’in bilgisayarı evde bulunamadı, ofisinde galiba. Arkadaşlara söyleseniz de bana teslim etseler, nasıl olsa işinize yaramaz.”

Adamın suratındaki renk dalgalanması görmeye değirdi. Sevimsizliği katlanamaz boyutlara çıkarak bana bilgisayarın zaten kendilerinde olmadığını, olsa da gazeteğe ait haber niteliği taşıyan önemli dokümanları veremeyeceğini söyledi. Avukat, mahkeme, tanıdık emniyet müdürü imaları bir anda havada uçtu. Basit bir stajyerin bilgisayarı için ne büyük tantana!

Sevimsiz Metin’in odasından çıkmadan önce son bir kez ona dönüp baktım.

“Peki, beyefendi, kusura bakmayın rahatsız ettim. Zaten şimdi aklıma geliverdi, bu oğlanın bilgisayarında ne varsa tabletinde de yedekliydi. Tablet falan ben de yeni yeni alışıyorum, kusura bakmayın, boşuna sıktım sizi. Kolay gelsin.”

Bir şey diyemeden kapıyı hafifçe kapayıp çıkıyorum. Suratındaki rahatsız ifadeyi görmeyi ihmal etmeden tabii.

Perşembe gecesı sözleştiğimiz yerde duvarın dibine yaslanmış sigara içerken buldum Korkut’u. Bana, kardeşlerin son birkaç günde yaptıklarını, gelen gideni ayrıntılarıyla anlattı. Dikkatini çeken orta yaşlı bir adamın dükkânına gelip on beş dakika kadar kaldıktan sonra dükkândan ayrıldığını, arkasından Hicri’nin de çıkıp 3-4 saat sonra elinde bir kargo paketiyle döndüğünü söyledi. Büyük ihtimalle ödeme almışlardı.

“Adamın fotoğrafını çekecektim ama şu koca parmaklarla telefonun tuşuna basana kadar adam içeri girdi. Çıkarken de ayarladığım halde net çekemedim bir türlü.”

“Çeksen şaşardım zaten,” dedim, ben çekmek istesem becerebilecektim gibi. Pis pis baktıktan sonra, “Ama arabasının plakasını aldım.” dedi. “Uzağa park etmişti ama yakaladım binerken.”

Katlanmış kâğıda yazılan plakaya bakarken içimden takdir etmedim desem yalan olur.

“Sen neler yaptın peki, bir şeyler bulabildin mi?”

Hızlıca gazetede ki olayı ve sonrasında siber suçtaki Teoman’ı arayıp Selim’in e-postasını kırıp tuttuğu notları ve içeriğini anlattım.

“Kısacası bu inşaatçılar farklı isimlerle birkaç şirket açmış, Bilge İnşaat sadece bir tanesi, usul-

süz yoldan bir sürü ödenek alıp koca sokağın neredeyse tamamının kentsel dönüşüm projesini kapmışlar. İnanmayacaksınız ama iki binayı da bitirip teslim etmişler. Neyse çıkan krediler, havada uçuşan rüşvetler, bunlar bile başlı başına olay aslında ama esas meseleleri başka. Bu arkadaşların derdi krizi bahane gösterip iflas vermek. Gereken zemini de hazırlamışlar, eli kulağındadır. Bunların iflasını onaylayacak adamlar da hazırda zaten. Paraları alıp uçacaklar. Binalar da öyle yarı yamalak kalacak.”

“Selim de bunları ortaya çıkaran bir haber yapmaya çalışırken herifler durumu çakıp çocuğu temizledi,” diyerek sonuca bağladı Korkut.

“Aynen öyle.”

“Şimdi bizim yapmamız gereken, bu iki katili iş üstünde yakalamak.”

“İyi de zaten yapacağını yaptı herifler, paralarını da aldılar, belli. Kim bilir ne zaman bir daha...”

“Şşş!” dedim keyfini çıkararak, “Sen orasını bana bırak. Onlar harekete geçmeden şu plakayı kontrol ettireyim de son noktayı koyayım.”

“Alo, Müjgan kızım, nasılsın? Ben Aykut abin. Ya, işte ne olsun bildiğin emeklilik. Yavrum, müsait misin? Bak ne soracağım şimdi sana...”

Sonunda Hicri ile Vecihi depolarından çıkıp araçlarına binince peşlerine düştük.Yarım saat sonra hedeflerine varıp araçlarından inerlerken biz de biraz oyalandıktan sonra peşlerinden içeri girdik.

Silahımı çekip merdivenleri çıkarken Korkut’un da kendi tabancasını çektiğini fark ettim. Yıllar önce birbirine silah çeken iki adamın şimdi o silahları birbiri için çekmesi çok acayip geldi bir an. Biraz sonra belki de bu herife hayatımı emanet edecektim. Korkut Keskin’e, nefret ettiğim adamlar listesinin tartışmasız galibine.

Apartman dairesine girdiğimizde sessizce ortalığı karıştıran ikiliyle karşılaştık.

“Ooo, bu saatte temizlik mi yapılır yahu? Komşuları uyandıracaksınız.”

Boş bakışlı iki kaba saba adam hemen bizi tanımışlardı. Sanırım iş üstünde yakalanmalarından çok, bizi yan yana görmek onları daha çok şaşırtmıştı.

“Sakin elini beline götürme, fena olur Vecihi,” dedi Korkut tehditkâr bir sesle.

“Bakıyorum da aradığınız tableti bulamadınız galiba,”dediğimde iki kardeş de kaçınılmaz nok-

tada olduklarını anlamıştı. Riskli bir hamle de olsa şüphelendiğim yazı işleri müdürünü yemlemem, katil kardeşleri aramasını ve Selim’in evine gidip tableti bulmak için harekete geçmelerini sağlamıştı. Tabii tablet blöfünü yapar yapmaz Selim’in ev arkadaşlarını oradan çıkartmıştım ki bu ikisi çocukları da döve döve öldürmesin. Sorgulattığım plakanın, yazı işleri müdürü Sevimsiz Metin’in üstüne kayıtlı çıkmasıyla da bermuda şeytan üçgeni tamamlanmıştı. Sonrasında buzdağının görünmeyen kısmı...

Hicri’nin bileğinden fırlayan küçük silahın ateşlenmesiyle zaferle sonuçlanan tuzağımı kutlama hayallerim bir anda dağılıverdi.

Korkut ve ben aynı anda ateş etmeye başladık. Vecihi’nin de hemen ardından bizi yaylım ateşine tutması uzun sürmemişti. Küçük ev bir anda birbirine girmişti. Silahlar patlarken olabildiği kadar hızlı hareket etmeye çalışarak soldaki kitaplığı kendime siper edip bir yandan da Vecihi’yi vurmayı başarmıştım. Sol omzundan vurulan katil, acı içinde bağırıp düşerken bir yandan da kontrolsüzce sağa sola ateş ediyordu. Vecihi’nin acı içindeki çılgınlığını Hicri’nin narası bölmüştü. Bağırarak Korkut’un üstüne atlayan adam, en az kardeşi kadar öküz kuvvetine sahip olduğunu kanıtlamıştı. Bileğindeki silahta fazla mermi olamayacağı aşikârdı ve mermileri bitince de çareyi en yakındaki Korkut’un üstüne atlamakta bulmuştu. İki iri adamın birbiriyle çarpışması muazzam bir doğal afeti andırıyordu. Korkut’u duvara vuran Hicri, silahını düşürmesini sağlamıştı ama Korkut’un sağlı sollu yumruklarından kendini kurtaramamıştı. Tam silahımın kabzasıyla Hicri’nin kafasına vuracakken aniden eğilmesiyle Korkut’un yumruğu suratımda patlayıverdi. Kendime gelemeden bir de yük kamyonu olduğuna yemin edeceğim koca bir nesne tarafından ezilerek geçilmemle yere yapıştım. Kapıya doğru ilerleyen kamyon tabii ki biraz önce vurduğum Vecihi’den başkası değildi. Doğrulmaya çalışırken Korkut’un sesi kulaklarımda yankılandı.

“Sen Vecihi’yi yakala, bu bende!”

Güç bela doğrularak soluya soluya merdivenlerden aşağıya inerken boğuşma sesleri gittikçe uzaklaşıyordu. Kaç katlıydı bu bina yahu, in in bitmedi şu merdivenler! En sonunda apartmandan çıkabilmişim. Kaldırımın başındaki Vecihi sendeleyerek arabasına binmeye çalışırken bağırdım.

“Kıpırdama Vecihi! Hiç acımam, vururum seni!”

Lafımın bitmesiyle pencereden düşen kocaman bir kütle çığlıklar içinde yanımdaki asfalta çakılıverdi.

Hicri, kanlar içinde dibimde yatarken Vecihi de teslim olmaksızın arabayı çalıştırıp tabanları yağlamayı tercih etmişti. Ateş ettim ama Vecihi’den çok arabanın muhtelif yerlerini vurduğum için hareket etmeye devam etmişti. Neredeyse sokağın sonuna varmak üzereyken arkamdan bağırarak Korkut’u duydum, çoktan aşağı inip yanıma gelmişti.

“Vursana şunu Beştepe, hadisene be adam!”

Kalan iki mermimden bir tekini bile boşa harcamamak için dikkatlice nişan almaya çalıştım.

Sokağın sonuna vardı varıyor.

Dikkat et! Beştepe nefesini düzenle.

İyice yaklaştı çıkışa.

Nefesini ver.

Kaçıyor!

“Öff! Yaşlanmaktan nefret ediyorum.”

Hızlıca uzak gözlüğümü ceket cebimden çıkarıp gözüme takarak tekrar nişan alırken araba da sokaktan son sürat dönüverdi.

Ama küçük hediyem camdan girip Vecihi’yi bir kez daha mıhlamadan önce değil. Sokağı dönerken kıcı biraz fazla dışarıda kalacak şekilde park edilmiş bir Honda’ya çarpan Vecihi’nin arabası, yolculuğunu bitirdiğini sabit şekilde çalan kornasıyla ilan ederken kendimi tutamayıp Korkut’a döndüm.

“Film gibi oldu yahu!”

“Gerçekten öyle oldu.”

Gazetemi okumayı en sevdiğim yer bizim mahallenin dik yokuşuna tırmanma maratonunun başlangıç noktası olan Söğüt Pastanesi’dir. Diğer yerlere nazaran sabahları daha sessiz ve rahat olur. Benim de bu sessizliğe biraz ihtiyacım var çünkü gazetede habere odaklanmak istiyorum. Ee, uzun zaman sonra içinde olduğum bir olayı okuyorum. Sanırım bu kadarını hak ettim. Gerçi haberi aşağı yukarı beş kere okumuşumdur ama son bir kez daha üstünden geçmekte bir sakınca görmüyorum.

“Genç Gazeteci Cinayet Kurbanı!” Peh! Başlığa bak, ben olsam daha iyisini bulurdum. “Rant Cinayetleri” veya “Bilge İnşaat’ın Esrarı”.

Haberde Selim’in ortaya çıkardığı Bilge İnşaat gerçekleriyle gazetenin ortaklarından Yazı İşleri Müdürü Metin “Sevimsiz” Şahin’in

teslim aldığı bilgileri örtbas edip iki kiralık katil tutarak çocuğu öldürtmesi güzelce anlatılıyor. Zavallı gencin yaptığı kapsamlı araştırma, müdürünün aslında Bilge İnşaat’ın gizli ortaklarından biri olduğunu anlaması sonucunda maalesef hayatına mal oluyor. Bu şirketi ön plana çıkaran bir sürü ekonomi haberi bizzat Sevimsiz Metin tarafından yapılmasına rağmen. Neyse bu sade; fakat büyük haber, emniyet güçlerinin koordineli çalışması ve ani baskısıyla kısırarak yakalanan suçluların itiraf detaylarıyla son buluyor. Benim emekli olmam ve Korkut’un da durumundan dolayı tabii ki adımız geçmiyor, sağ olsun emniyetteki arkadaşlar da durumu güzelce idare etmenin yolunu buluyorlar. Olayla hiç bir bağlantımız yok, bazı fısıltıları saymazsak tabii... Hicri ve Vecihi’yi de unutmamak gerekir. İkisi de maalesef hayatta. Vecihi kurşun yaraları, Hicri de ikinci kattan betona çakılmanın yan etkileri sonucu şimdilik hastanedeler ama kısa zamanda iyileşip vakit kaybetmeden hapisane yoluna koyulacaklarına inancım tam.

“Aykut Bey... Siz Aykut Beştepe misiniz?”

Aniden önümde beliren kadını görünce düşüncelerimden sıyrılıyorum. Elli yaşlarında, sade giyimli, hafif kambur bir kadıncağız.

“Evet, benim hanımefendi, sizi çıkaramadım ama...” derken sokağın karşısındaki Korkut’u görüyorum, ağzında sigarasıyla kadını işaret ediyor. Omzunu, yapacak bir şey yok dercesine silkmeyi de ihmal etmiyor.

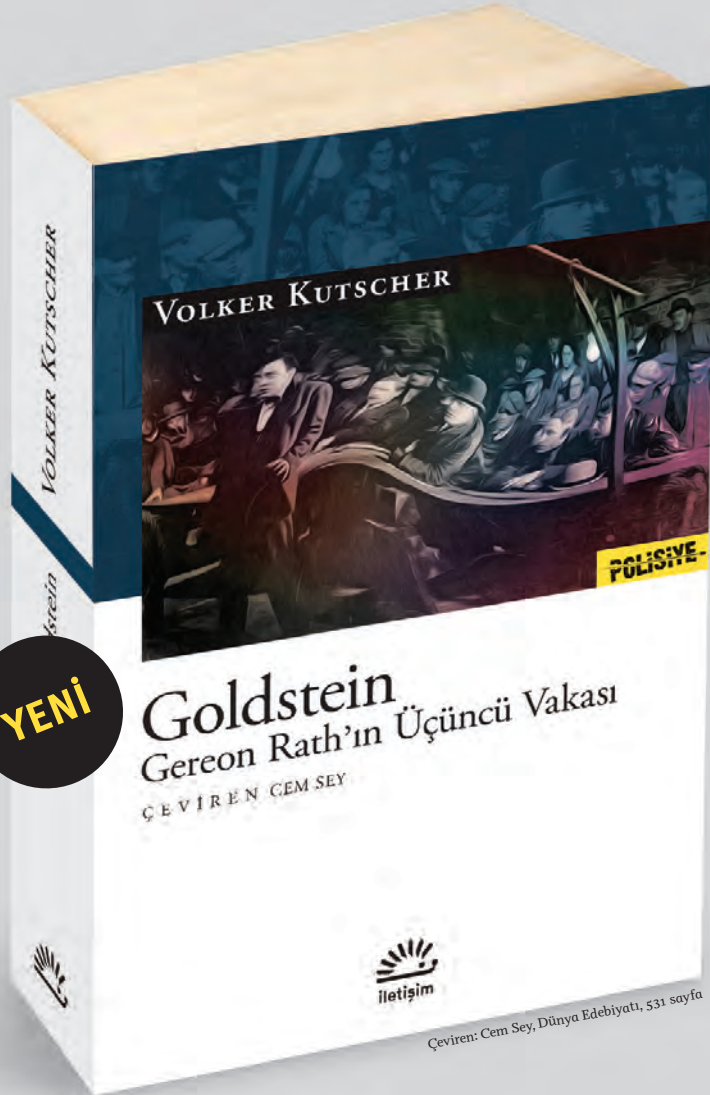
“Beyefendi, benim adım Belkis ,Belkis Algun.” Hızlıca elinde tuttuğu genç bir kızın fotoğrafını suratına dayıyor. “Kızım Seda, bir haftadır kayıp. Her yere baktık, polise de gittik ama bulamıyoruz, kimse yardımcı olamıyor. Burada derdinizi çözecek iki bey var dediler. Korkut ve Aykut, derdinizi çözer, kızınızı bulur dediler. Ben de önce Korkut Bey’i buldum, o da size yönlendirdi ve...”

Keşke şu 80’lerde TRT’de yayınlanan dizideki gibi bir saatim olsaydı diye düşündüm. Basınca görünmez olsam ve kadının şaşkın bakışları arasında usulca kaçıp evin yolunu tutsam. Korkut ve Aykut, demek. Hızlı bir hareketle ve sanırım biraz da sinirle elimi kaldırarak onu da yanıma çağırdım. Ne ördüyse başımıza, yanımda durup dinlesin. Korkut ve Aykut kızınızı bulurlar demek!

“Aykut ve Korkut, hanımefendi, Aykut ve Korkut... Buyurun, sizi dinliyorum.”

“Babylon Berlin”in komiseri Rath’dan yine bir “sert polisiye”

“Babylon Berlin” dizisiyle uluslararası şöhret kazanan Komiser Rath dizisinin bu üçüncü romanı küçük suçlar âleminin çocuk hırsızlarından boy boy mafyaya, uluslararası suç bağlantılarına ve ırkçı şiddete uzanıyor. Kutscher’in ustası olduğu şey bu zaten: “Zamanın ruhunun” müthiş zengin bir tasviri.

ISLAK BALIK GEREON RATH'IN İLK VAKASI

Çeviren: Cem Sey, 480 sayfa

SESSİZ ÖLÜM GEREON RATH'IN İKİNCİ VAKASI

Çeviren: Gülçin Wilhelm, 483 sayfa

YETENEKLİ BAYAN HIGHSMITH

Bir restoranda otururken birdenbire çanta-sından çıkarıp masanın üzerine koyduğu salyangozları izlemeye koyulan, önündeki yemek tabağına hiç dokunmayan çünkü yiyeceklerin insanların midesinde bir kütle gibi durup onları hasta ettiğini düşünen ama viski ve sigarayı elinden hiç bırakmayan bir kadın. İçlerinde en yakın arkadaşlarının da olmasına rağmen Yahudileri ve siyahları eline geçen her fırsatta aşağılayan bir kadın. Geçmişinde sayısız

kadın sevgilisi bulunan, özellikle evli veya ilişkisi olanları tercih edip çiftlerin arasına girmekten haz alan, genç sevgilileriyle Nabokov’un *Lolita*’sına ilham verdiği söylenen, kuzguni siyah saçlı, delici bakışlı bir kadın. Toplum tarafından benimsenen “iyiler her zaman kazanır, kötüler cezasını bulur” minvalindeki adalete hiç inanmamış, suç ve vicdan kavramlarını hiç önemsememiş bir kadın. Yazdığı ilk romanıyla şöhreti yakalamış, ilerleyen yıllarda adı Dostoyevski ile aynı kefeye konulmuş bir kadın. Yine ilki Hitchcock olmak üzere eserleri birçok ünlü yönetmen tarafından filme uyarlanmış, günümüzde de yenileri çekilmeye devam eden bir kadın. Amerikalı vatandaşları tarafından anlaşılmamış, tıpkı alter-ego karakteri gibi beklediği ilgi ve beğeniyi Atlantik’in öte yanında bulup oraya taşınan bir kadın: Patricia Highsmith.

Mary Patricia Highsmith, 19 Ocak 1921’de Teksas Fort’ta her ikisi de sanatçı olan anne ve babasının ayrılmasından tam dokuz gün sonra doğar. Annesi Mary Coates Plangman, sonraları kızına, hamileliğini sona erdirmek için terebentin içtiğini itiraf edecek ve gülererek, “Belki de bu yüzden sen hep terebentin kokusunu sevdin,” diyecektir. Annesi yasal olarak bebeğin velayetini korurken Highsmith’in anneannesi Patricia’ya birkaç yıl boyunca bakar. Highsmith, sonraları o günleri hayatının en mutlu zamanı olarak hatırlayacaktır.

Pat, üç yaşındayken annesi yeniden evlenir, birkaç yıl içinde yine sanatçı olan üvey babası Stanley Highsmith tarafından resmen evlat edinilerek onun soyadını alır. Bir süre sonra New

York'a taşınan aile, küçük bir dairede yaşamaya başlar. Stanley'yi babası olarak bilen küçük kız, gerçeği öğrenip asıl babasıyla tanıştığında 12 yaşındadır. Bu durum küçük kızın kafasını karıştırmakla kalmaz, annesiyle zaten sallantılı olan ilişkisine iyice darbe vurur. Patricia bir söyleşisinde o günleri şöyle anlatır: "Kaldığımız daire çok küçüktü, bu yüzden oturma odasında uyumak zorundaydım. Annemin, üvey babamı yaralayan keskin sözlerini duymamak için sağır olmam gerekirdi, adama resmen işkence çektiyordu."

Ailesiyle yaşadığı travmalar küçük kıza yalnızlığa iter. Başarısız bir ilişkinin istenmeyen hatırlatıcısı olan Patricia, çok genç yaşından itibaren yalnızlığını kitaplarla gidermeye çalışır. Yerel kütüphanenin en sadık müavimlerinden biri olan Pat'in ilgisini, yaşının çok ötesinde eserler, savaşın getirdiği acıları yansıtan fotoğraflarla yüklü tarih kitapları çekmektedir.

Patricia Highsmith yaşamı boyunca sayısız ilişkileri olmasına karşın asla uzun vadeli bir birliktelik kuramadı. Arkadaşlarıyla bile arasına mesafe koyarak hayatının çoğu zamanını tek başına geçirdi. Bir zamanlar yayıncılığını yapmış olan Otto Penzler, kendisi için, "kaba, acımasız, sert, hiç sevmeyecek ve sevilmeyecek biri" tabirlerini kullanır. Eski bir sevgilisi, Highsmith'i kızgın ve herkese karşı biri olarak hatırlar. Patricia, yazılarında nadiren aile kavramı hakkında olumlu şeyler söyler. Kendi yaşamındaki aksaklıkları eserlerine yansıttığı iddialarına ise şiddetle karşı çıkar, geçmişinin yazılarını etkilemesine asla izin vermediğini söyler. Ancak ne tesadüftür ki, kurguladığı kötü niyetli kahramanlarının çoğu tıpkı ebeveynleri gibi sanatçıdır.

Patricia Highsmith, annesi ve üvey babasıyla New York'a taşındıktan sonra Julia Richmond Lisesi'ne devam eder. Erken yaşta sanatın çeşitli dallarında yetenekli olduğunu fark eden Patricia, yazmaya başlamadan önce birçok arayışa girince resim ve heykeltıraşlığa yeteneği olduğunu keşfeder. 15 yaşındayken kendini tamamen yazmaya verir, hikâyele-
rindeki tuhaf karakterler ve suç faaliyetleri ileride yazacağı kurguların işaretini gösterir. Liseden sonra edebiyat dergisinin editörlüğünü üstlendiği Columbia Üniversitesi, Barnard Koleji'ne gider. Bir üniversite öğrencisi olarak artık daha profesyonel standartlarda yazar. Okul dergisinde yayımlanmaya uygun bulunmayan kısa öykülerinden biri olan *The Heroine*, 1945'te *Harper's Bazaar*'da çıkar.

PATRICIA HIGHSMITH YAŞAMI BOYUNCA SAYISIZ İLİŞKİLERİ OLMASINA KARŞIN ASLA UZUN VADELİ BİR BİRLİKTELİK KURAMADI. ARKADAŞLARIYLA BİLE ARASINA MESAFE KOYARAK HAYATININ ÇOĞU ZAMANINI TEK BAŞINA GEÇİRDİ. BİR ZAMANLAR YAYINCILIĞINI YAPMIŞ OLAN OTTO PENZLER, KENDİSİ İÇİN, "KABA, ACIMASIZ, SERT, HİÇ SEVMEMEYECİK VE SEVİLMEMEYECİK BİRİ" TABİRLERİNİ KULLANIR. ESKİ BİR SEVGİLİSİ, HIGHSMITH'İ KIZGIN VE HERKESE KARŞI BİRİ OLARAK HATIRLAR.

Mezun olduktan sonra kısa öyküler yazmaya devam ederken, içlerinde çizgi roman yazarlığı da bulunan çeşitli işlerde çalışarak geçimini sağlamaya uğraşır. Bu dönemde, Noel öncesi büyük mağazaların birinde yaptığı kısa süreli tezgâhtarlık, yaşamının dönüm noktalarından birini teşkil edecek ve 40 yıl boyunca kitabın kapağına adını koymaya çekindiği bir romana dönüşecektir.

Yaşadığı güçlüklerle karşın yazmaktan hiç vazgeçmeyen genç kız 1948'de, hayranı olduğu Truman Capote'nin referansı ile New York, Sarasota Springs'te bir sanatçılar topluluğu olan Yaddo'ya kabul edilir. Müzmin nişanlısı yazar

TRENDEKİ YABANCILAR YAYIMLANAN İLK ROMANİYDİ VE SANSASYON YARATMIŞTI. HİKÂYE, GUY HAINES VE CHARLES ANTHONY BRUNO ADLI İKİ ADAMIN BİR TREN YOLCULUĞU ESNASINDA KARŞILAŞMALARIYLA BAŞLAR. BİRBİRLERİNE YAKINLIK DUYAN İKİ GENÇ ADAM, SOHBET EDERLERKEN ASLINDA BİRÇOK ORTAK NOKTALARI OLDUĞUNU FARK EDERLER. BUNLARDAN EN ÖNEMLİSİ, İKİSİNİN DE YAŞAMLARINDA ONLARA AYAKBAĞI OLAN VE MUTLULUKLARINI ENGELLEYEN BİR YAKINLARININ BULUNMASIDIR.

Marc Brandel ile burada tanışan Highsmith, yazmak için ideal olan bu sessiz ve sakin ortamda, iki yıl sonra yayımlanacak ve büyük sükses koparacak ilk romanı *Trendeki Yabancılar*'ı (Strangers on a Train) yazar. Barones Orczy'nin bir hikâyesiyle benzerlik taşıyan roman çok başarılı bulunur fakat hemen ertesi sene çıkan film uyarlaması sayesinde Patricia Highsmith psikolojik gerilim ustaları arasına girmeyi başarır. Beyazperdeye Raymond Chandler ve Czenzi Ormonde tarafından uyarlanan *Trendeki Yabancılar*, Alfred Hitchcock tarafından yönetilir ve tüm zamanların en iyi klasik gerilim filmlerinden biri olarak anılır.

Marc Brandel ile inişli çıkışlı bir ilişki içerisindeki Patricia, aynı zamanda birçok kadınla kısa süreli birliktelikler yaşar. Eşcinsel olduğunu asla kabul etmeyen genç kadın, 1949'da psikanaliz sayesinde değişmeyi umar. O yılın sonunda Avrupa gezisi için New York'tan ayrılır ve en nihayetinde ne evlilik ne de çocuklarla ilgilendiğine karar verip nişanını yüzüncü defa ama bu sefer son olmak üzere bozar. 60'lı yıllardan beri seyahatlerine yoğun şekilde devam ederken bir yandan da yazmaya odaklanan Highsmith, önce Fransa'da on üç, sonrasında İsviçre'de on beş yıl geçirir. 90'ların başında sağlığı gitgide bozulmaya başlar; yetersiz beslenme, aşırı sigara ve içki tüketimi etkilerini gösterir ve akciğer kanseri, anemi dahil olmak üzere birçok ciddi hastalığa yakalanır.

Highsmith, 4 Şubat 1995'te İsviçre'nin Locarno kentinde hayatında kimse olmadan, yalnızca ölür. Arkasında yirmi iki roman ve yedi kısa hikâye kitaplarının yanında yazma üzerine deneyimlerini paylaştığı *Plotting and Writing Suspense Fiction* (1966) adlı otobiyografik bir eser bırakır. Highsmith, kendisini edebiyat

dünyasına sokan sanatçı komününe borcunu hiç unutmaz ve 3 milyon doları aşan bütün mal varlığını, ileride kitaplarından gelecek gelirlerle birlikte Yaddo'ya bağışlar.

Patricia Highsmith, hayata veda ettiğinde memleketi ABD'den bir yayıncısı bile yoktu ama yirmi yıl kadar sonra yaşarken hiç olmadığı kadar popüler olacak, bütün eserlerinin yeni baskılarının yanında hakkında iki eşsiz biyografi kitabı çıkacaktı. Bunlara ek olarak Jill Dawson'un 2016'da basılan ve ana karakteri tamamen Highsmith'ten esinlemiş, "karısını öldürmeyi planlayan bir adam hakkında bir roman yazmayı düşünen bir romancı hakkındaki bir roman" olarak tanımlanan *The Crime Writer* da sayılmalıdır.

VE BRUNO VE CAROL VE RIPLEY

Patricia Highsmith, Yaddo'ya gittiğinde koltuğunun altında biri bitmek üzere olan üç roman taslağı vardı. *Trendeki Yabancılar* yayımlanan ilk romanıydı ve sansasyon yaratmıştı. Hikâye, Guy Haines ve Charles Anthony Bruno adlı iki adamın bir tren yolculuğu esnasında karşılaşmalarıyla başlar. Birbirlerine yakınlık duyan iki genç adam, sohbet ederlerken aslında birçok ortak noktaları olduğunu fark eder. Bunlardan en önemlisi, ikisinin de yaşamlarında onlara ayakbağı olan ve mutluluklarını engelleyen bir yakınlarının bulunmasıdır. Başka birinden hamile olmasına rağmen Guy'ın karısı sırf kocası başka biriyle evlenmesin diye boşanmayı reddetmektedir, Bruno'nun babası ise aile servetinin iplerini sıkı sıkı tutmuş, oğlunun istediği lüks hayata kavuşmasını engellemektedir. Aslında sorunlarının çözümü basittir; birinin karısı, birinin de babası olur da ölürlerse bütün problemler ortadan kalkacaktır. Fakat bir

cinayet soruşturmasında polisin süpheleneceği ilk kişiler, maktullerin ölümünden en çok fayda sağlayacak yakınlarıdır.

Bruno'nun aklına parlak bir fikir gelir; o, Guy'ın karısını öldürecek, Guy da karşılık olarak onun babasını ortadan kaldıracaktır. Cinayet esnasında başka yerlerde olduklarını kanıtlayan iki genç adam da hiçbir kuşku altında kalmadan, istedikleri hayata kavuşacaklardır. Hiç kimsenin iki erkeğin tanıştığını bilmesi mümkün olmadığından, her biri diğerinin cinayeti için sağlam bir şahitlik sağlayarak şüpheleri asla üzerlerine çekmeyeceklerdir.

Guy, konuşulanları ciddiye almaz, çılgın bir yabancıнын hezeyanları olarak görür. Fakat Bruno için durum tam tersidir, Guy'ın ayrı yaşadığı eşi Miriam'ı öldürür. O sırasını savmıştır, şimdi Guy sözünü yerine getirmeli ve Bruno'nun despot babasını ortadan kaldırmalıdır.

İki adam arasındaki karşıtlık, romanın temelini oluşturur fakat filmi izleyenler kitapla çakışan farklılıkları hemen göreceklerdir. Guy'ın olmak istemediği her şeyi Bruno temsil eder. Charles Bruno gerçek bir psikopattır ama Guy Haines da Hitchcock'un yansıttığı gibi masum değildir. Ünlü yönetmen, Guy'ın mesleğini mimarlıktan profesyonel tenisçiye dönüştürür, böylece Guy filmin büyük bölümünde kelimenin gerçek anlamıyla beyaz giyen "iyi adam"dır. Filmdeki en çarpıcı değişiklik, romanı çevreleyen karanlık atmosferi içermemesidir. Halbuki Patricia Highsmith için mutlu sonlar yoktur.

Gerilim alanındaki yeni popüleritesine rağmen Highsmith bir sonraki çalışmasında türün dışına çıkar, *Tuzun Bedeli* (The Price of Salt, 1952) adlı lezbiyen bir aşk hikâyesini yazar. Yayımcısı tarafından reddedilen Highsmith, ilk kitabıyla kazandığı başarıyı gölgelememek kaygısıyla romanını Claire Morgan adı altında yayımlamak zorunda kalır. Kitap, lezbiyen temalı bir roman için kaydedilen en eski örneklerden biri olarak son derece başarılı olur, bir milyonun üzerinde satar. 1990'da kitabın yeni

basımında Highsmith, en nihayetinde isminin yazılmasına razı göstererek kitabın kendi eseri olduğunu kabul eder.

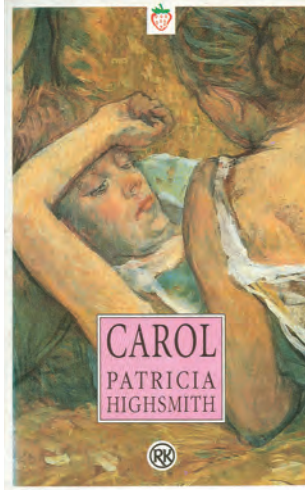
1948 yılının Aralık ayında, 27 yaşındaki Patricia bir sene sonra basılacak ilk romanını henüz bitirmiştir. Noel zamanı, Bloomingdale mağazasının oyuncak bölümünde tezgâhtarlık yaparak psikanaliz masraflarını çıkartmaya çalışır. Kafasını en çok meşgul eden şeylerden biri nişanlısıyla evlenme konusunda hissettiği belirsizliktir. Barnard mezunu olan Highsmith, dönemin sofistike kişileri gibi eşcinselliği düzeltilebilir bir psikolojik kusur olarak görmekle birlikte, kendisini değiştirmeye yönelik herhangi bir girişimi reddedecek kadar özsaygıya sahiptir.

Bir gün çalıştığı mağazaya şık görünümlü bir kadın, kızı için oyuncak bebek almaya gelir. Highsmith daha sonra, "Belki onu yalnız olduğu ya da üzerindeki pahalı bir vizon ceketi için veya etrafa ışık saçan sarı saçları yüzünden fark ettim," diye anlatır. Buz görünümlü sarışınlar Alfred Hitchcock gibi, Highsmith'i de her zaman büyülemişti, hele evli ve zengin olanlarına hiç dayanamıyordu. Genç kadının eldivenini ağır ağır çıkarıp oyuncak bebeği incelemesi Pat'in başını döndürür. Bebeğe şöyle bir bakan sarışın kadın, Patricia'ya döner ve siparişinin gönderilmesini istediği evinin adresini verir ayrılır.

Tendeki Tuz ya da yıllar sonrakı yeni basımlarındaki adıyla *Carol*, Highsmith'in tatlı dilli, psikopat Tom Ripley gibi katil ya da kitaplarının çoğundaki mutsuz kocalardan oluşan katil namzedlerini barındırmayan, suç ve şiddet içermeyen tek romanıdır.

Highsmith birkaç yıl sonra yaratacağı Tom Ripley ile edebiyat dünyasının en sıradışı ve popüler karakterlerinden birine imza atar. İtalya'da bulunduğu sırada, bir sabah saat 6'da sahilde yalnız yürüyen bir adam görür ve orada ne yaptığı üzerine kafa yorar.

Highsmith bir röportajında, 1955'te çıkan *Yetenekli Bay Ripley* (The Talented Mr. Ripley) hakkında şöyle der: "Benim için kitabı yaz-

PATRICIA HIGHSMITH'İN ESERLERİ KARANLIK VE RAHATSIZ
EDİCİDİR. ÇOĞU ZAMAN ROMANLARI, BELLİ BELİRSİZ
DERECEDE KAYGILARI OLSA DA SIRADAN BİR YAŞAM
SÜREN, YİNE SIRADAN BİR KARAKTERLE BAŞLAR. BU KİŞİ,
GERÇEKTE YA DA MECAZİ OLARAK YIKIMINA YOL AÇAN BİR
YOLDAN, ÇOĞU ZAMAN KENDİ EKSİKLİKLERİ YA DA AKIL
HASTALIKLARIYLA BİRLİKTE İLERLER.

mak hiç kolay değildi, aslında romanı Ripley yazıyor hissine kapılıyordum, ben sadece kalemi tutup anlattıklarını kâğıda geçiren bir araçtım.”

Pat hiçbir zaman “Ripley olan kadın” olmadı ancak Ripley’ye istediği özelliklerin birçoğunu ve aynı zamanda takıntılı küçük alışkanlıklarının pek azını verdi. Highsmith, 15 yıl boyunca büyüleyici antikahramanını bir daha ele almasına rağmen 1970’te *Ripley Underground*, 1974’te *Ripley’s Game* ve 1980’de *The Boy Who Followed Ripley* ile okurunun karşısına çıkar. Serinin en son kitabı 1991 basımlı *Ripley Under Water* olur.

Tom Ripley hiç şüphesiz bir psikopattır; aslında kendisi için Charles Bruno’nun zarif bir versiyonu diyebiliriz. Yerleşik bir düzeni ve hiçbir zaman yeterli parası olmayan Tom, elde edemeyeceği lüks yaşamın peşindedir. Arkadaş ve tanıdıklarını kendi avantajları doğrultusunda kullanmada hiçbir tereddüt taşımayıp önceliği hep kendi çıkarlarına verse de esasen hoş bir karakterdir.

Bir gün tesadüfen, İtalya’ya taşınan ve Amerika Birleşik Devletleri’ne dönmeyi reddeden bir tanıdığı Dickie Greenleaf’in babasıyla karşılaşır. Bay Greenleaf, oğlunun çok yakın arkadaşı olduğunu düşündüğü Tom’dan yardım ister ve Dickie’yi eve dönmesi için ikna etmesini rica eder. Tom, adamın yanılığını düzeltmez, masrafların üstlenildiği İtalya gezisi çok caziptir. Fakat Tom, İtalya’ya vardığında soğuk karşılaşır, Dickie durumdan son derece hoşnutsuz olduğunu saklama ihtiyacı duymaz. Tom problemlerine nihai bir çözüm planlamaya başlar.

Kitabın geri kalanı ve diğer dört Ripley romanının büyük bir kısmı, Tom’un geçmişini geride bırakma çabalarına adanmıştır. Ripley serbest kalmaya devam etse de yakında yakalanabileceği korkusundan asla kurtulmaz ve

bu durum, gerginliğin romanın sonuna kadar devam ettiği anlamına gelir. Cinayetler bol ve şok edici olmalarına rağmen okurlar kendilerini ahlaksız Bay Ripley’yi içten içe desteklerken bulurlar.

Polisiye roman yazarı ve eleştirmen H.R.F. Keating, Ripley ile ilgili bir anekdotuna şöyle başlar: “Bana göre önceleri bir hırsızken kitabın bitimine doğru çifte katillğe terfi eden Tom Ripley’den hoşlanmamak, hiç olmazsa ona sempati duymamak mümkün değildi. Fakat bazıları bunun tam aksi yönünde düşünüyorlardı. Yılın en iyi polisiye romanına verilen Altın Hançer için İngiliz Polisiye Yazarlar Birliği olarak toplandık, *Ripley’nin Oyunu* oylamaya konulduğunda üyelerimizden biri şiddetle tepki gösterdi, bu kitap seçilirse jürilikten istifa edeceğini kesin bir dille bildirdi.”

Nitekim ödül o sene başkasına gider, hatta ne ilginçtir ki ilk üç Ripley romanı da gerek Altın Hançer gerekse Edgar en iyi roman ödüllerinde finalist olmalarına rağmen kupayı kaldıramazlar. Hoş, bu durum Patricia Highsmith’in çok da umurunda değildir. Zaten 1951’de de *Trendeki Yabancılar*, Edgar yılın en iyi ilk romanında finalist olmakla kalmıştır. Fakat birkaç yıl sonra Patricia Highsmith, *Yetenekli Bay Ripley* ile Edgar Özel ve Fransız Grand Prix de Littérature Policière ödüllerini kazanır, 1964 yılında da *Ocak Ayının İki Yüzü* (The Two Faces of January) ile en iyi yabancı roman hançer ödülünü alır.

Suç kurgusunun çok önemli yazarlarından biri kabul edilen Patricia Highsmith’in birkaç romanı polisiye olarak adlandırılabilirse eserlerinin çoğu psikolojik gerilim olarak nitelendirilir. Fakat Highsmith, bir kategori içine konulmaktan hiçbir zaman hoşlanmadı. Haklıydı, çünkü tıpkı George Simenon gibi türün kurallarını çiğnemedi ama sınırları zorlayarak adeta yeni bir sanat dalı yaratmıştı.

Highsmith kitaplarına has en belirgin özellik, okuru sinirlendirip rahatsız edecek şekilde güçlü verilen, karakterlerin gelişim süreci ve karanlık atmosferlerdir. Highsmith, insan doğasının karanlık tarafına sert bir şekilde bakar ve herkesin şiddete başvurabileceğini hatta cinayet işleyebilecek kapasitede olduğunu ortaya çıkarır. Highsmith adalet ile hukuk arasındaki “ince çizgiyi” belirtmeye gerek duymaz çünkü zaten adaletin olmadığını savunur. “Ben adaletle olan tutkuyu oldukça sıkıcı ve yapay buluyorum, ne yaşam ne de doğa, adaletin yerine gelip gelmediğini umursuyor,” der.

Altın Çağ'ın zirvesinde yükselen bir yazar olarak Patricia Highsmith'in, ne ilginçtir ki "kim yaptı?" bulmaca polisiyeleri veya dedektif kahramanlarla hiç işi olmadı. Katilin kimliği, kitaplarında asla bir soru olarak sunulmadı. "Ben bir bulmaca hazırlayıcısı değilim, zaten sırları da sevmem," diyen Patricia Highsmith, hiçbir zaman olayların görüldüğü gibi olduğuna inanmadı. Romanlarında kurbanlara değil, katillere sempati beslediğini ise hiç saklamadı.

Bruno gibi çarpık kişilikli karakterleri çizme konusundaki eşsiz becerisi, Patricia Highsmith'i modern gizem ve gerilim kurgusunun en önemli yazarları arasına yerleştirir. Fakat *Trendeki Yabancılar* ile literatüre polisiye romancısı olarak girmek Patricia Highsmith için lanetlenmeyle eşdeğerdi. Çünkü Pat, suçluluk duygusunun günlük insanlar üzerindeki etkisini inceliyle işlediği eserlerinin Dostoyevski, Kafka, Camus ve Poe isimleriyle birlikte anılması gerektiğini düşünüyordu. Suç kurmacası yazarı olarak tanındığı için hikâyeleri, görmek istediği gazete ve dergiler yerine, *Ellery Queen Mystery Magazine* gibi polisiye dergilerde yer aldı. Ölümünden sonra, 2002'de *The New Yorker*'da "The Trouble With Mrs. Blynn" ismini taşıyan hikâyesinin yayımlandığını görse çok mutlu olurdu.

Patricia Highsmith'in eserleri karanlık ve rahatsız edicidir. Çoğu zaman romanları, belli belirsiz derecede kaygıları olsa da sıradan bir yaşam süren, yine sıradan bir karakterle başlar. Bu kişi, gerçekte ya da mecazi olarak yıkımına yol açan bir yoldan, çoğu zaman kendi eksik-

likleri ya da akıl hastalıklarıyla birlikte ilerler. Romanlarının birçoğu aynı düzeni izler, örneğin *Beceriksiz*'de (The Blunderer, 1995) işlenen tam da budur; kendi yetersizlikleri yüzünden sabote edilen bir adamı anlatır. *Tatlı Hastalık* (This Sweet Sickness, 1960) tacizciliğe kadar giden bir saplantı çalışmasıdır. *El Sürçmesi* (The Tremor of Forgery, 1969) suçluluk duygusunun yıkıcı etkilerinin bir hikâyesidir. Bir istisna olan *Edith'in Güncesi* (Edith's Diary, 1977) dışında tüm gerilim romanlarının başkahramanı erkektir.

Patricia Highsmith'in romanları defalarca filme uyarlandı. Alfred Hitchcock'un yanı sıra Claude Chabrol, Claude Miller, René Clement, Wim Wenders, Anthony Minghella, Liliana Cavani gibi ünlü yönetmenlerin bulunduğu filmler ticari açıdan çoğu zaman başarı getirdi. 1960 yapımı, Fransız-İtalyan ortak çalışması olan ilk Bay Ripley uyarlaması *Plein Soleil*'de başrolde Alain Delon yer alır. Highsmith, Delon'un çizdiği Ripley portresini çok beğendiğini söyleyerek ideal aktörü ilan eder.

"Ben her zaman âşığım," diyen, aralarında Arthur Koestler'in de bulunduğu az sayıdaki erkek sevgililerinin yanında onlarca kadın âşığı bulunan Patricia Highsmith yapayalnız öldü. Son derece karmaşık, bazen anlaşılabilir ama etkileyici bir yaşam süren Highsmith, kitaplarının yanında tıpkı kahramanı Ripley gibi sürekli yalan söylediği, olmasını istediği gibi değiştirdiği anılarla dolu el yazmaları ve günlükler bıraktı.

KÖTÜLÜĞÜN TEZAHÜRLERİ

Sadık olmayan eş, iyi bir malzemedir. Hele bu eş güzel bir kadınsa daha ilk sahnede seyirciyi ağına düşürür.

Frederick Knott'un oyunu *Dial M for Murder*, ilk gösterimini 1952'de BBC televizyonunda yaptı. Ardından London Westminster Theatre ve Broadway'de sahnelendi. 1953'te Alexander Korda, oyunun film haklarını satın aldı ve aynı yıl 75 bin dolara Warner Bros'a sattı.

O sırada Alfred Hitchcock, sözleşmesindeki taahhüdü yetiştirmeye çalışıyordu. Uğraşıp durduğu halde bir türlü istediği şekle sokamadığı projeyi hemen bıraktı ve *Dial M for Murder*'ı çekmeye karar verdi.

Çekimler 36 günde tamamlandı, film 1954'te vizyona girdi. (Cinayet Var, 1954, Yönetmen: Alfred Hitchcock.)

Dial M for Murder'ı 1958'de NBC, 1967'de ABC televizyona uyarladı. 1981'de, başrollerde Angie Dickinson ve Christian Plummer'ın oynadığı bir televizyon uyarlaması daha çekildi.

Alfred Hitchcock'un filminden 44 sene sonra, Frederick Knott'un oyununu Patrick Smith Kelly değişik bir yorumla senaryolaştırdı. Bu kez filmi Andrew Davis çekti ve Hitchcock'un filmindeki bir replikten alıntı yaparak kendi filminin adını *A Perfect Murder* (Kusursuz Cinayet, 1998, Yönetmen: Andrew Davis) koydu.

Alfred Hitchcock oyunun senaryosuna bağlı kalmış, çekimleri tek bir iç mekânla sınırlamış, bu yaklaşımın yarattığı klostrofobik etkiyi

kullanmıştı. Andrew Davis'in filmiyse çoğu çarpıcı derecede estetik olan New York görüntülerinden oluşuyor, kırsaldaki malikânenen bir feribota kadar uzanan çekim mekânları, seyirciyeye filmle arasına bir mesafe koyması için fırsat tanıyordu. Sonuçta biri içine çeken ve sonra da üstüne çöken, diğeri büyük resmi uzaktan gösteren her iki film de özgün bir ses yakalıyordu.

BİR KEYFİYET OLARAK KÖTÜLÜK

Sadakatsizlik karşısında bir mahkûmiyet ya da para cezası söz konusu değildir. Kötlüğün bir keyfiyet olarak tezahür ettiği durumlarda cezayı vicdan keser. Güzel kadın, sadakatsizliğiyle refah içindeki hayatına bir kıymık saplamıştır. Bu kıymığın verdiği acı, neden olduğu enfeksiyon, kıymığı nasıl çıkarmak gerektiği artık vicdanın sorumluluğundadır.

Margot Wendice (Cinayet Var, 1954, Oyuncu: Grace Kelly) yaptığı vicdan muhasebesinin sonunda evliliğini kurtarmaya karar verir. Emily Bradford Taylor ise (Kusursuz Cinayet, 1998, Oyuncu: Gwyneth Paltrow) kocasından, dolayısıyla evliliğinden feragat etmeyi yeğlemiştir.

BİR SEÇENEK OLARAK KÖTÜLÜK

Charles Swann (Cinayet Var, 1954, Oyuncu: Anthony Dowson) ve David Shaw (Kusursuz Cinayet, 1998, Oyuncu: Viggo Mortensen) kötlüğü seçmiştir. Adalet sisteminin yargılaması

ve mahkûm etmesi gereken suçlar işlemek ikisi için de yaşam tarzı ve dünya görüşüdür. Elbette hayatın çarkı herkesi eşitlik gözeterek öğütmez. Bela, bazı insanları diğerlerinden daha çok sever. Öte yandan bazı insanlar, bir seçenek olarak tezahür ettiğinde kötülüğe diğerlerinden daha yatkındır. Bu tür kötülüğün cezası vicdanın sorumluluğunda değildir. Vicdan burada, başkalarının refahına ortak olmanın ya da servetini gasp etmenin suç işlemek için yeterli ve geçerli bir dayanak olup olmadığını sorgular. Charles Swann ve David Shaw, seçimlerini kötülükten yana kullanmış, birer suçlu olarak yaşayabileceklerine karar vermişlerdir.

BİR MECBURIYET OLARAK KÖTÜLÜK

Tehdit, özellikle geçerli bir tehlike taşıyorsa, hele bir de gözükara birinden geldiyse, üstelik zaman tanımıyor, aciliyet içeriyorsa en olmaya-cak şeyi bile yaptırır. Hatta cinayet bile işletir. İnsan onuruna yakışan şekilde davrananlar elbette çıkar. Ama kötülüğü zaten seçmiş birinin, kötülük bu sefer de mecburiyet olarak tezahür ettiğinde kendini feda etmemesi, mecburiyeti kabullenmesi gayet makuldür. Evet, savunacak bir yanı yoktur ama hayatta kalma güdüsünün savunmaya ihtiyacı da yoktur.

PATOLOJİK BİR VAKA OLARAK KÖTÜLÜK

Vicdansızlık, arabesk bir sitem değil, patolojik bir gerçektir. Sosyopatlar vicdani yargıdan ve vicdan muhasebesinden azade bir hayat ya-

şar. Alışveriş listesi hazırlıyormuş gibi rahatlıkla karısının ölümünü planlayabilir. Bu planı anlatırken, yapılması gerekeni yapmış biri kadar doğal davranabilir. İsteddiği her şeyi elde etmeyi kaçınılmaz, seçtiği her yolun mübah sayılmasını hakkı olarak görebilir.

Sadık olmamak bir şeydir, bir dolandırıcı, hırsız ve yalancı olmak başka bir şeydir ama Tony Wendice (Cinayet Var, 1954, Oyuncu: Ray Milland) ve Steven Taylor (Kusursuz Cinayet, 1998, Oyuncu: Michael Douglas) gibi ve onlar kadar hasta olmak, ne vicdanın ne adalet sisteminin yargılayabileceği bambaşka bir şeydir.

Kötülüğün bu şekildeki tezahürüyle kimse başa çıkamaz, kimse yorumlayamaz, sorgulayamaz; kimse karısını böyle bir planla öldürmeye kalkan adamın karşısına makul bir argümanla çıkamaz.

OKALİPTÜS

Nittaya için yoğun bir gündü, müşterilerin ardı arkası kesilmiyordu. On beş yıldır çalıştığı bu SPA merkezi, İstanbul'un en iyilerinden biriydi. Hazırlıklarını yaparken beline sarılı havluyla masaj masasında yüzüstü yatan sıradaki müşterisine göz ucuyla baktı; yaşlı bir adamdı.

“Hoş geldiniz, nasılsınız efendim?”

“Teşekkürler, gayet iyiyim,” diye yanıtladı ihtiyar. Şimdiden loş ışıklı odada, egzotik kokular arasında mest olmuş görünüyordu.

Nittaya ellerinin altındaki kırış kırış deriyi kurumuş bir ağaca benzetti. Ölüm fikri düştü aklına. Adamcağızın yakın bir zamanda tastamam kuruyup bu dünyaya veda edeceğini düşündü. Yaşlı müşteriler geldiğinde hep böyle duygulara kapılır, onlara daha iyi masaj yapmaya çalışırdı.

Tayland motifleriyle bezenmiş odanın dört duvarı otantik resimlerle kaplıydı; bu resimlerde geleneksel danslarını icra eden Uzakdoğu kızlarını görkemli tapınakların etrafındaki mitolojik figürler takip ediyordu. Köşedeki bambu sehpanın üzerinde elinde bir tütsü olan Budha heykeli vardı. Tütsünün dumanı, odaya serpilmiş mumların dans eden alevlerine karışıyordu. Bir yandan hafifçe çalan Uzakdoğu'nun mistik müzikleri, insanı mega kentten alıp Phuket'in bakir bir adasına götürüyor, turkuvaz sulara daldırıp bembeyaz kumsallarda yürütüyor, Budist rahiplerin ayinlerine tanık ettiriyordu.

“Tercih ettiğiniz bir masaj yağı var mıdır?”

Boğazını temizledikten sonra, “Okalıptüs,” diye mırıldandı kendinden geçmiş adam.

Bir an duraksadı Nittaya. Canı sıkıldı. Bir müşteri ne zaman okalıptüs yağı istese uzak geçmişindeki kötü anılara sürüklenirdi.

Tam yirmi yıl önce ne umutlarla yola çıkmıştı Tayland'dan. Bangkok'ta tanıştığı Türk sevgilisinin peşinden İstanbul'a gelmişti. Zengin sevgilisi onu ülkesinin fakirliğinden kurtarıp refah içinde yaşatacağı burada.

Seyreltilmiş okalıptüs yağını ihtiyarın buruşuk tenine yaydı. Çillerle ve yaşlılık lekeleriyle kaplı sırta bakarken dalıp gitti bir ara. Yaşına rağmen hâlâ kaslı bir vücuda sahipti adam. Nittaya hızla kendini toparlayıp plastik bir oyuncakla oynar

gibi oynamaya başladı ellerinin altındaki bedenle. Marifetli elleri, adamın eklemlerini çatırdatıyordu ama halinden hoşnut görünen ihtiyar gıkını çıkarmıyordu.

İstanbul'da daha iyi bir hayat bulmayı umut ederken kendini bir bataklıkta içinde bulmuştu Nittaya. Kendisine güvendiği adam, İstanbul'a geldikten kısa bir süre sonra gerçek yüzünü göstermiş ve onu bir fuhuş çetesine satıp ortadan kaybolmuştu. Çocuk denilecek yaştaydı o zamanlar. Bu şehirdeki ilk beş yılı kâbus içinde geçmişti. Her şeyden umudunu kestiği bir anda, SPA merkezinin sahibi karşısına çıkmış ve onu düşüğü bataklıktan kurtarmıştı. Yaşadıklarına rağmen -ülkesinde kimsesi olmadığı için- dönmeyi düşünmemişti. Bu SPA merkezi artık onun evi olmuştu. Aradan uzun yıllar geçmesine karşın acı geçmişinin cellatları zaman zaman hâlâ rüyalarına giriyor, sabaha kadar ağlamasına sebep oluyordu.

Gözünden bir damla yaş süzüldü. Kolunun tersiyle silip masajına devam etti. Kısacık boyuyla kolayca zıpladı adamın sırtına. Dizlerini sırtının ortasına bastırıp kollarından tutarak adamı büktü. Bir süre sonra saldı ve bir gevşemeyle tekrar yüzüstü kapaklandı ihtiyar. Adamın baş tarafına geçti Nittaya. Bir miktar okalıptüs yağını avcunun içine aldı tekrar.

“Şimdi sıra, baş masajında efendim. Sinüzitiniz falan varsa bu yağ ile baş masajı size çok iyi gelecek.”

“Var var, ben de o yüzden istedim zaten,” dedi pelte kıvamına gelmiş adam.

Tekrar yirmi yıl öncesine gitti Nittaya. Hain sevgilisinin sinüziti için kendisine okalıptüs yağıyla alnını ovdurduğu anlar düştü aklına.

Parçaları birleştirdi.

Sırttaki doğum lekesine bir kez daha göz attı. Sonra ilk kez adamın yüzüne baktı. Fuhuşa zorlandığı yıllar, çektiği acılar bir korku filminin sahneleri gibi gözlerinin önünden geçti. Adamın mahmur gözlerinin derinliklerinde katilini tanıdı. Ellerin arasındaki yağlı kafayı bir hamlede tersine çevirdi! Kırılan boyun kemiklerinin sesi dışında başka bir ses çıkmadı adamdan...

Yazarımız, canımız,
Berna Tekdemir karakterinin yaratıcısı,
yazdıklarıyla, ürettikleriyle, sohbetiyle
bizi hep güldüren, mutlu eden yakın dostumuz

Esra Türkeku'ı
unutmayacağız...

Anısına sevgiyle, özlemle, saygıyla...

Mylos
Yayın Grubu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BOND FİMLERİNDE İLERİ HAYAL GÜCÜ

IAN FLEMING KARAKTERLERİNİN HAVALI OYUNCAKLARI - KISIM II

EKSANTRİK SİLAHLAR

Köşemizin kıymetli takipçileri son yazımızda 007 James Bond'un tabancası Walther PPK'yi incelediğimizi hatırlayacaklar. O yazıda Ian Fleming'in roman karakterlerine kullandığı diğer havalı oyuncakları ikinci kısımda ele alacağımızı söylemiştik. Gözlerinizi ovuşturun, gözlük camlarınızı temizleyin, hayal gücünüzü esnetin, başlıyoruz!

IAN FLEMING, JAMES BOND VE Q

Üç önemli figürü sizlere anımsatmak istiyorum: İlki 1964'te aramızdan ayrılan, eski muhabir, casus ve maceraperest İngiliz yazar Ian Fleming. 1953 yılında yarattığı efsanevi karakteri James Bond'la dünya çapında ünlünen Fleming, karakterini seri roman halinde yazdıktan sonra çılgın satış rakamlarına ulaşmış ve *The Times*'in 2008 yılında yayımladığı "1945'ten sonraki en büyük İngiliz yazarlar" listesinde kendisine 14. sırada yer bulmuştu.

Diğer iki figürümüz ise Fleming'in kaleminde hayat bulan James Bond ve Q karakterleri. Biliyorsunuz; Britanya Gizli Servisi bordrosuna 007 sicil numarasıyla kayıtlı olan James Bond, Kraliçe'nin emrinde, öldürme yetkisiyle donatılmış bir istihbarat ajanıdır. İlk kez sahneye çıktığı *Royale Kumarhanesi* (Casino Royale, 1953) sonrası gördüğü ilgi üzerine Fleming tarafından tekrar tekrar maceralara sürüklenmiştir. Nasıl sürüklenmesin? Eğitimli ve yetkin bir ajan olmasının yanı sıra atletiktir, yakışıklıdır, flörtözdür, centilmendir. İyi giyimlidir, ince zevklerin insanıdır. Kullandığı sigaradan güneş gözlükle-

rine kadar her şey için sofistike marka tercihleri vardır. Alplerde kayar, Fransa'da kumar oynar, Avusturya'da opera izler, Venedik'te festivalle katılır... Özetle James Bond, karton kapak içindeki 100 yaprak saman kâğıda sığamayacak kadar afilidir; nitekim sığamamıştır. James Bond sahne ışıkları altında görülmelidir, ona beyazperde yaraşır!

James Bond bugüne kadar sinemada altı farklı aktör tarafından canlandırıldı. Bazıları çok yakışıklıydı, diğerlerinin karızması âşık etmeye yetti. Vizyona giren filmlerin sayısı 25'i buldu; 26'ncısı için bekleyiş sürüyor. Tüm filmlerde, çekildiği dönemin teknolojisinin elverdiği ölçüde görselliğin, sinematografinin, özel efektlerin hakkı verildi. Güzel şehirler, şık oteller, çekici kadınlar, pahalı kıyafetler, spor arabalar... Bond filmine sponsor olup ürün vermek; otomobil, saat, telefon ve kıyafet markaları için prestij meselesi haline geldi. Birkaçını ben sayayım, gerisini siz ekranda izleyin: Aston Martin, Bentley, BMW, Mercedes, Omega, Rolex, Breitling, Sony, Tom Ford, Armani, Versace... Ekranda görünen her detayın tasarımı özel olarak ele alındı: Kostümler, aksesuarlar, iletişim araçları, ulaşım araçları ve elbette tuhaf, acayip, eksantrik silahlar!

Ian Fleming ile İngiltere'nin en ünlü silah uzmanı Geoffrey Boothroyd arasında, dördüncü Bond romanı sırasında başlayan dostluk ve işbirliğini yazımızın ilk kısmında anlatmıştık. Bu ilişkiye dair tuhaf ve enteresan detayları merak edenler, *221B*'nin 17. sayısına bakabilirler. Yarattığı bir karakter olan James Bond'dan

gerçek bir insanmış gibi bahsetmeyi seven Fleming, Boothroyd'a da, "James Bond'un Silahlar Sorumlusu olarak atanmış bulunuyorsunuz," notunu göndermişti. Bununla da kalmayıp, arkadaşını "Binbaşı Boothroyd" ismiyle James Bond'un kurgu dünyasına aktarmıştı. Bu karakter, Bond'un film uyarlamalarına girdikten sonra eksantrik silahlar uzmanı "Q"ya dönüştü. İngilizce "Quartermaster/Levazım Subayı" ibaresinin kısaltılmışı olan "Q" ismiyle anılan bu karakter, tam 17 filmde Desmond Llewelyn tarafından canlandırıldı ve Llewelyn, Bond film silsilesinde en çok rol olan aktör oldu.

Q genellikle filmlerin ilk çeyreğinde özel laboratuvarında çalışırken, yeni tasarladığı silahları denetirken görülür. Vereceği silahlar filmin ilerleyen kısımlarında James Bond tarafından aksiyonu yüksek sahnelerde kullanılır. Bu silahlar konvansiyonel silahlardan farklıdır. Zamanın teknolojik olgunluk seviyesinin çok ötesindedirler; bazıları bilimkurgu sınırındadır, bazıları bu sınırı da aşarak fantazyaya düzeyine ulaşmıştır. Hepsisi de hayal gücünün sınırını zorlayan, "Zihni Sinir" nesnelerdir. Gelin, bazı unutulmazları inceleyelim.

JAMES BOND ÖZEL SEÇKİSİ MARİFETLİ EVRAK ÇANTASI

İş görüşmesine gidecek bir centilmenin olmazsa olmazı deri evrak çantasıdır. Evrak çantaları gizli casusluk dokümanlarınızı muhafaza etmekle kalmaz; kaleminizi, kitabınızı, seyahat

belgelerinizi ve tıraş takımınızı da derli toplu tutar. Bir uzman tarafından tasarlanmışsa daha farklı işlevlere de sahip olabilir.

Rusya'dan Sevgilerle (From Russia with Love, 1963) filminde Binbaşı Boothroyd tarafından üretilen evrak çantasının, bir İsviçre çakısıymışçasına her tarafından bir şeyler çıkıyor. Orijinal fikrini 1957 tarihli romandan alan bu çanta, filmde daha da becerikli hale gelmiş. İçinde neler var neler:

- Tabanındaki iki minik metal tüp içinde 40 adet 6.35 mm'lik tabanca fişegi,
- Fırlatılmak üzere çantanın iki yanındaki gizli bölmelerde hazır bekleyen iki adet sabit bıçak,
- Sökülmüş halde bir AR7 keskin nişancı tüfeği, (namlu ve dürbün ahşap kabzanın içindeki deliklere gizlenmiş halde, ayrıca dürbün karanlıkta görüş için kızılötesi lense sahip),
- Yanlara doğru çekildiğinde 50 altın İngiliz lirası ortaya çıkaran deri iç kayışlar,
- Mıknatıs yardımıyla çantanın içine iliştirilen ve çantanın tokaları çevrildiğinde aktive olan, pudra kutusu görünümünde gözyaşı bombası kartuşu.

Hâlâ Michael Kors çanta mı istiyorsunuz?

"KRALİÇE'NİN EMRİNDE" DOLMAKALEM

Asla Asla Deme (Never Say Never Again, 1983) filminde Q, atış talimi yapan James Bond'un hemen arkasında durup hedefe ateş edince hem duvarı hem de Bond'un ödünü pat-

İlk James Bond, Sean Connery, Binbaşı Boothroyd rolündeki Desmond Llewelyn ile birlikte marifetli evrak çantasını inceliyor. İkinci James Bond filmi olan *Rusya'dan Sevgilerle* (From Russia with Love, 1963).

Asla Asla Deme (Never Say Never Again, 1983) filmindeki hedefe ates edebilen bazuka dolmakalem.

latır. Kullandığı silah ise üzerine Birleşik Krallık bayrağı işlenmiş bir dolmakalem.

Bond, "Bu kalemle çok bağlayıcı sözleşmeler imzalayabilirsin," diyerek beğenisini ifade eder. Q ise halen kalem üzerinde çalışılması gerektiğini söyler. James Bond, filmin kötü kadını Fatima Blush'ı öldürmeye çalışırken silahın ateş alması gecikince bu uyarının haklılığı anlaşılır.

KATİL ŞEMSIYE

İngiltere'nin bir 007'si, bir de yağmuru meşhurdur. Şemsiyenizi almadan maceraya atılmayın.

James Bond'un Roger Moore tarafından canlandırıldığı döneme ait pek çok filmde; Q'nun laboratuvarında dolaşan Bond, tuhaf AR-GE projelerine, öldürücü olduğu kadar da acayip silah prototiplerine şahit olur. *Senin Gözlerin İçin* (For Your Eyes Only, 1981) filminde bu silahlardan ikonik bir tanesini izliyoruz: Katil şemsiye!

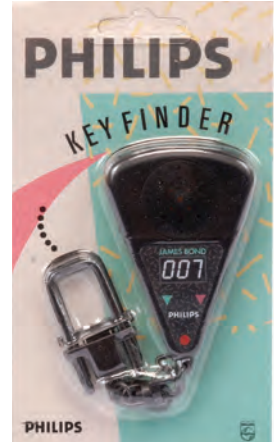
Merdivene tırmanmış güzel bacaklı laboratuvar asistanı, mankenin eline tutturulmuş şemsiyenin tepesine çiçek sulama kabıyla su döküyor. Suyu algılayan şemsiyenin uçlarından "şak" diye dev demir tırnaklar çıkıyor, ikinci "şak" sesiyle şemsiye kapanıyor. Tam da demir tırnaklar mankenin boynuna saplanacak şekilde...

Senin Gözlerin İçin (For Your Eyes Only, 1981) ve deneysel katil şemsiye!

ISLIKLİ ANAHTARLIK

Isık çaldığınızda nerede olduğunu belli etmek için "cık cık" diye öten anahtarlığı hatırlıyor musunuz? Bir ara çok modaydı. İşte dönemin Bond filmi *Yaşayan Gün Işıkları* (The Living Daylights, 1987) bu furyadan nasibini aldı. (Bendenizin de favori Bond filmidir.) İşte anahtarlığımızın marifetleri:

- İngilizlerin en sevilen vatanperver marşı "Rule, Britannia!"nın ilk birkaç notasını ıslıkla çalarsanız, anahtarlık 1,5 metre içindeki herkesi 30 saniye boyunca etkisiz hale getirecek bayıltıcı bir gaz püskürtüyor.
- Anahtarlık aynı zamanda çok kuvvetli bir patlayıcı. Kişiye özel bir ıslık kombinasyonu bu patlayıcıyı aktive edebiliyorsunuz. James Bond için bu özel kombinasyon bir "kurt ıslığı".
- İçinden çıkan maymuncuk, dünya üzerindeki kilitlerin yüzde doksanını açma garantili.
- Ve elbette, normal bir ıslık çaldığınızda nerede olduğunu belli etmek için "cık cık" diye ötebiliyor da.

DART ATAN BİLEKLİK

Gittikçe acayıpleşiyor muyuz? Durun, daha yeni başladık! İşte size ikonik bir silah daha...

Bütün akşam oturup James Bond'un hangi süper kahramana benzediğini tartışsak işin içinden çıkamayız. Fakat tüm zamanların en kötü Bond filmi olarak nitelenen *Ay Harekâtı* (Moonraker, 1979) filmindeki dart atan bileklik tam da Örümcek Adam'ı hatırlatıyor. Gözünüzün önüne ağ atma hareketini getirin, sonra karşınızdakinin 30 saniye içinde öldüğünü düşünün.

Q: Bu silah bilek kaslarındaki sinirsel iletilerle aktive oluyor.

Bond: Böyle mi? (Bond bileğini örümcek adam gibi bükünce silahtan fırlayan dart M'nin duvarına asılı tablodaki asilzadenin bindiği beyaz atın poposuna saplanır.)

Tüm James Bond serisinin en kötü filmi olarak değerlendirilen *Ay Harekâtı* (Moonraker, 1979) baska hiçbir şey için değilse bile dart atan ikonik bileklik için izlemeye değer!

Öldürme Yetkisi (Licence to Kill, 1989) - Timothy Dalton (Bond), Desmond Llewelyn (Q), Cary Lowell (Amerikalı "Kuzen" Pam) ve süper fotoğraf makinesi...

M: Oh, teşekkürler 007!

Q: Dikkatli ol, olur mu? (Q, dart kutusunu açıp yan yana dizili dartları gösterir.) On dart: mavi işaretli beş tane, zırh delici başlığa sahip; kırmızı işaretli beş tane ise siyanüre batırılmış, otuz saniye içinde öldürücü.

Bond: Çok güzel, Q. Noel alışverişi öncesinde dükkânlara bunlardan yetiştirmeli.

Bond bu dartların hem zırh delicisini hem de siyanürlüsünü filmin kötüsü Drax ve adamlarının üzerinde kullanır.

SÜPER FOTOĞRAF MAKİNESİ

Evrak çantası ve elektronik anahtarlığın içine otuz sekiz fonksiyon sığdıran Q'nun bu merakının yıllar içinde bir alışkanlık haline geldiği açık. İşte karşınızda *Öldürme Yetkisi* (Licence to Kill, 1989) ve süper fotoğraf makinesi:

- Fotoğraf makinesi aynı zamanda 5.56 mm yüksek hızlı tüfek mermisi atan bir silahtır.
- Tutamağındaki optik avuç içi okuyucu sayesinde Bond dışında kimse tarafından çalıştırılmaz.
- Polaroid parçanın deklanşöründen bakıp fotoğraf çekmek üzere bastığınızda lazer silahına dönüşür.
- Daha da ötesi, çektiği polaroid fotoğraf X-ışınlı bir röntgen filmidir.

DIŞ MACUNU VE SİGARA BOMBASI

Ağız hijyeni önemli! Dişlerimizi düzenli fırçalamalı ve sigara kullanmamalıyız. Neden mi? Çünkü sigara ve diş macunu bir arada kullanıldığında ölümcül bir bomba haline gelebiliyor.

Yine *Öldürme Yetkisi* (Licence to Kill, 1989) filmindeyiz. Smokinli bir gizli ajanın, cahil dağ teröristleri gibi heybede C4 kalıpları taşımasını beklemiyorsunuz herhalde! Dentonite marka diş macunu tüpü içindeki plastik patlayıcı ve

Öldürme Yetkisi (Licence to Kill, 1989) filmindeki ağız sağlığımızı tehlikeye atan dış macunlu ve sigaralı patlayıcı düzenek...

ateşleyici görevi gören Lark marka sigara paketi ile James Bond görevi yerine getiriyor.

KÖTÜLER DE TUHAF SEVER

Moriarty'nin zekâ dolu suçları olmasaydı Sherlock Holmes'un dâhiyane çıkarımlarının ne cazibesi kalırdı? Elbette James Bond da karşısına şanına yakışır kötüler çıktığı sürece James Bond'dur. Bu kötüler o kadar kötü olmalıdırlar ki, onların şeytani planlarına son verdiğinde James Bond tüm dünyayı kurtarmış sayılır. Bu karakterlerin akılda kalıcılığı esastır. Erkek olanlar belirgin fiziki bir özellik taşımalı (Le Chiffre gibi bir yara izi-bkz. *Royale Kumarhanesi* [Casino Royale, 2006] veya Scaramanga gibi üçüncü bir meme ucu-bkz. *Altın Tabancalı Adam* [The Man with the Golden Gun, 1974] ya da Dr. No gibi siyah metalden eller-bkz. *Dr. No* [1962]), kadınlar yıkıcı güzelliğe sahip olmalıdır. Tüm kötüler feci gizli suç organizasyonlarını yönetmeli ve ultra zengin olmalıdırlar. Bu kötülerin alışkanlıkları da Bond'un gerisinde kalmayacak acayiplikte olmalıdır! Buyurun, şimdi de kötülerin eksantrik silahlarından seçtiklerimize bakalım.

ÇİFTE TABANCA

Köyde dedelerin yabani hayvanları vurduğu tüfeklere çifte denirdi, var mı hatırlayan? Evet, bu tüfekler hâlâ var, av mağazalarında satılıyor. Bu silaha çifte denmesinin nedeni, birbirine paralel iki namlusunun olması ve iki fişegi arka arkaya, eşzamanlı ateşleyebilmesi. Tek bir hareketle iki fişek ateşlemek çok iyi bir fikir gibi görünmedi mi size de? Tabancalarda da olmaz mı?

Spectre (2015) filminin tetikçisi Bay Hinx tarafından kullanılan çift namlulu Dueller Prismatic.

Rosa Klebb'in zehre batırılmış şişleyen ayakkabıları. *Rusya'dan Sevgilerle* (From Russia with Love, 1963).

Daniel Craig'in James Bond'u canlandırdığı *Spectre* (2015) filminin yapımcıları bu fikri beğenmiş olacaklar ki, Arsenal Firearms isimli silah firmasının ürettiği "AF2011 Dueller Prismatic" model yarı otomatik çift namlulu tabancayı muhtelif aksiyon sahnelerinde Bay Hinx isimli tetikçi tarafından ateşlenirken izleyebiliyoruz.

Bu silahın iki tetiğinden herhangi birinin çekilmesi halinde aynı mekanizmaya bağlı iki ateşleme iğnesi aynı anda çalışıyor, her iki fişek de ateş alıyor ve iki adet mermi birbirine paralel namlulardan iyilerin üzerine doğru uçuşa geçiyor. Silahın avantajı iki mermiyle ateş gücünü artırması ve tek tarafın tutukluk yapması halinde öbür tarafta ateş edebilmesi.

ŞİŞLEYEN AYAKKABILAR

İşte bir ikonik silah daha: Şişleyen ayakkabı!

Dönemin modasına uygun, en kaliteli deriden mamul ayakkabının ucundan kısa ama sivri, istendiğinde yerine geri çekilebilir, ucu zehre batırılmış delici bir metal çıkıyor. Size tanıdık mı geldi? Sonradan pek çok yerde kullanıldığı

Bond kızının 40 yılı: Solda *Başka Gün Öl* (Die Another Day, 2002) ile Halle Berry, sağda *Dr. No* (1962) ile ilk Bond kızı Ursula Andress.

içindir. Halbuki ilk olarak ikinci Bond filmi *Rusya'dan Sevgilerle* (From Russia with Love, 1963) filminde kullanılmıştı ve orijinal fikrini 1957 tarihli romandan almıştı.

Rosa Klebb ismindeki kötü kadının mücadelesinin 1957 tarihli roman versiyonunda Bond, kadının tabancalı saldırısını atlatır ancak ucu zehre batırılmış ayakkabıyla şişlenmekten kaçamaz. Romanın sonunda zehir vücuduna etki etmiştir ve kendisini kaybederek yere kapaklanır. Ian Fleming bu noktada James Bond'u öldürerek seriyi sonlandırma düşüncesinin etrafında dönüyordu. Sonradan (Boothroyd ile tam bu sırada tanışır) vazgeçti. Dolayısıyla maceranın 1963 tarihli film versiyonunda Bond hem tabancalı saldırıyı hem de şişleyen ayakkabıyı atlatmayı başarıyor.

Başka Gün Öl (Die Another Day, 2002), James Bond filmlerinin 40. yılı olması nedeniyle eski Bond filmlerine göndermelerde bulunan pek çok sahne içerir. Bunlardan akıllarda en yer edeni, ilk Bond filmi olan *Dr. No*'da (1962) ilk Bond kızı Ursula Andress'in belinde beyaz bıçak kemeriyle denizden çıktığı efsanevi sahnenin Halle Berry ile yeniden çekilmesidir.

Benzer şekilde Rosa Klebb'in ikonik şişleyen ayakkabılarını da *Başka Gün Öl* (Die Another Day, 2002) filminde yeni teknolojiyle tekrar izleyebiliyoruz.

Bir rivayete göre teknolojik ve çok işlevli gizli silahlar üretmeye meraklı olan Amerikan İstihbarat Teşkilatı, *Rusya'dan Sevgilerle* (From Russia with Love, 1963) filminden sonra yay tertibatıyla itilen zehir uçlu gizli bıçak barındıran şişleyen ayakkabıyı hayata geçirmiş. İnanırsanız...

YOYO TESTERE

Indiana Jonesvari fantastik bir silah arıyorsanız buyurun yoyo testereye! Aynı mil üzerinde jilet keskinliğinde testere uçlu iki disk ve milin etrafına sarılmış bir kablomuz var. Yüksek bir yerden aşağıya doğru bırakıyorsunuz, silahınız

kablonun ucunda döne döne aşağı iniyor. Kablo uç noktaya geldiğinde, ani durmanın verdiği tepkisel enerjiyle dönerek yukarı çıkmaya başlıyor, kablo da milin etrafına geri sarınıyor. Böylece silahınız bir yoyo gibi size geri dönüyor. Tüm bu mekanik hadise üç saniye içinde olup biterken, testere bıçaklar “ciuuvv” sesleri çıkararak son hızla önüne çıkan her şeyi kesip biçiyor. Hem akıllıca hem de vahşice ölümcül!

Ahtapot (Octopussy, 1983) filminde Octopussy'nin yüzen sarayındaki yatak odasında suikastçıların saldırısına uğrayan Bond, yatak odasını çevreleyen balkondan aşağı

Altın Tabancalı Adam (The Man with the Golden Gun, 1974) filminin düello sahnesi. James Bond (Roger Moore) ile Walther PPK'si, Francisco Scaramanga (Christopher Lee) ile altın tabancaya karşı...

fırlatılan yoyo testereden ucu ucuna kurtuluyor. Yatak odasındaki tüm mobilyanın fena halde kesilip biçildiğini söylemeye hacet yok.

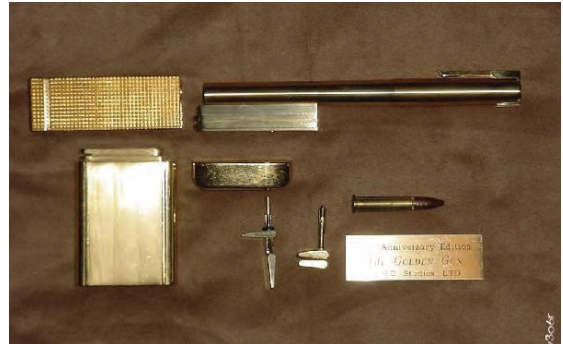
ALTIN TABANCA

İşte tüm James Bond serisinin en ünlü silahı karşınızda!

Ian Fleming'in on ikinci ve son romanı *Altın Tabanca* (The Man with the Golden Gun) yazarın vefatından sekiz ay sonra, 1965'te yayımlandı. Romana ismini veren altın tabanca, hikâyenin kötüsü korkunç Francisco Scaramanga tarafından kullanılıyordu. 1965 tarihli orijinal versiyona göre altın tabanca, aslında 11 mm kalibrelik büyük ama sıradan bir tabancaydı, tek özelliği altın kaplama olmasıydı.

1974 tarihli film versiyonunda altın tabanca ciddi şekilde modifiye oldu. Filmdeki altın tabanca, 4.3 mm'lik tek bir kurşun atabilen özel yapım bir silah. Evet, siz de fark ettiniz, kalibre

Altın Tabancalı Adam (The Man with the Golden Gun, 1974) filmindeki altın tabanca.

Ay Harekâtı (Moonraker, 1979) filmindeki parfüm siseli kılığına girmiş alev silahı.

dramatik şekilde düştü, seri ateş imkânı bitti. Ne anladık? Hemen itiraz etmeyin, ekstra özelliklerimizi bir dinleyin. Şöyle ki; bu silah söküldüğü zaman altın bir kalem, altın bir çakmak, altın bir sigara kutusu ve altın bir kol düğmesine dönüşebiliyor.

Ayrı ayrı durduklarında bir centilmenin kişisel eşyası olarak görünen bu nesneler ihtiyaç halinde birleştirilerek tabancaya dönüştürülüyor. Silahın namlusunu oluşturan altın dolmakalem, ateşleme ünitesini oluşturan altın çakmağa vidalanıyor. Altın sigara kutusu da çakmakla birleşerek silahın kabzası oluyor. Altın kol düğmesi ise tetik yerine geçiyor. 23 karat altından yapılma özel domdom kurşunumuz ise ihtiyaç halinde kullanılmak üzere çakmağın içindeki gizli yuvasında bekliyor. Tam bir suikastçı silahı.

Christopher Lee tarafından canlandırılan Francisco Scaramanga pek çok bürokrat, politik düşman ve gangstere yaptığı suikastların yanı sıra bir diğer İngiliz casusu olan 002 kodlu Bill Fairbanks'ı da bu silahla öldürmüştü. 002'nin intikamını almak elbette 007'ye düşüyor.

AMERİKALI KUZENLER

Her ne kadar yalnız çalışan süper bir ajan olsa da James Bond bile yer yer yardımlaşmak zorunda. Birilerine yardım ettiği durumlar kadar birilerinden yardım aldığı durumlar da var. Yardımlar İngiliz istihbaratının diğer çalışanlarından (M, Q, Moneypenny vb.) gelebile-

ceği gibi, müttefik örgütlerin çalışanlarından da gelebiliyor. Eğer sözkonusu CIA veya NSA gibi bir Amerikan teşkilatıysa bu teşkilatların çalışanlarını "kuzen" olarak anıyoruz. Tahmin edeceğiniz üzere kuzenler de silahta teknolojiyi seviyorlar.

ATEŞLİ PARFÜM

James Bond filmlerindeki Amerikalı "kuzenler" yer yer gereğinden daha güzeller. Örneğin Holly Goodhead (Lois Chiles-*Ay Harekâtı*, 1979), Pam Bouvier (Carey Lowell-*Öldürme Yetkisi*, 1989), Jinx (Halle Berry-*Başka Gün Öl*, 2002).

Ay Harekâtı (Moonraker, 1979) filminin Amerikalı ajanı Dr. Holly Goodhead (Lois Chiles) hem güzel hem de ateşli! Onun Amerikan ajanı olduğunu öğrenen James Bond (Roger Moore) eşyalarını, diğer bir deyişle eşyalar arasına gizlenmiş tuhaf gereçlerini ve silahlarını karıştırmaya başlıyor. Bu sırada kadının parfüm şişesinin püskürtüldüğü zaman güzel koku yerine ateş çıkardığını, gerçekte bir alev silahı olduğunu görüyoruz.

LEITER ÇAKMAĞI

Ian Fleming tarafından yaratılan bir Amerikalı kuzen var ki hem romanlarda hem de filmlerde tekrar tekrar karşımıza çıkıyor. İlk James Bond romanı *Royale Kumarhanesi*'nde (Casino Royale, 1953) tanıştığımız CIA Ajanı Felix Leiter, aslında ikinci James Bond romanı *Yaşamak İçin Öldür* (Live And Let Die, 1954)

Felix ve Della Leiter tarafından James Bond'a hediye edilen çakmak. *Öldürme Yetkisi* (Licence to Kill, 1989)

sırasında köpekbalığı saldırısında ölecekti. Ancak Fleming'in Amerika pazarından sorumlu menajeri itiraz edince, Leiter bir kopuk sacakla bu saldırıyı atlattı. Böylece Felix Leiter, Bond maceralarında yer almaya devam ederek altı roman ve on filmde boy gösterdi.

Öldürme Yetkisi (Licence To Kill, 1989) filminde Felix ve karısı Della, düğün günlerinin anısına James Bond'a gümüş bir Dunhill çakmak hediye ederler. Çakmağın altında "James'e, Daimi Sevgilerimizle, Della ve Felix" yazar. Son derece ince bir hediye olmasının yanı sıra "Leiter Çakmağı" kuvvetli bir alev silahıdır. Yakıldığı zaman çılgın gibi ateş püskürten bu çakmağı Bond, filmin kötüsü Franz Sanchez'i öldürürken kullanır.

Çakmak deyip geçmeyelim. Filmde kullanılan "Leiter Çakmağı" Bond rolündeki Timothy Dalton'ın önerisiyle muhtaç çocuklar için yapılan bir yardım kampanyasında açıkartırmaya çıkarıldı. Gerçekte alev çıkarmasa da müzayedeyi alevlemeyi başardı ve artırmanın daha ikinci gününde fiyatı 3.000 sterline ateşledi! Kapanış fiyatını ise bilen yok.

DAHA FAZLA EKSANTRİK SİLAHLAR, ACAYİP VE BECERİKLİ GEREÇLER

Ben yazmaktan sıkıldım, siz okumaktan yorulunuz, Bond filmi yapımcıları acayip gereçler tasarlamaktan bıkmadılar. Geri kalanları filmlerde izlemenizi öneriyorum. Yine de birkaç unutulmaz eksantrik silahı ve tuhaf gereci halka hizmet için listeleyeceğim. Hani olur da izleyeceğiniz filmin son derece girift senaryosuna kendinizi fazla kaptırsanız bu yaratıcı gereçleri ve sponsoru olan markaları gözden kaçırsınız maazallah:

- Uzay aracı: *İnsan İki Kere Yaşar* (You Only Live Twice, 1967), *Ay Harekâtı* (Moonraker, 1979)

- Sırt jeti (sırt çantası gibi takıp uçuyorsunuz): *Yıldırım Harekâtı* (Thunderball, 1965)
- Timsah şeklinde tek kişilik denizaltı: *Ahtapot* (Octopussy, 1983)
- Denizaltı araba (Lotus Esprit): *Beni Seven Casus* (The Spy Who Loved Me, 1977)
- Uçan araba (AMC Matador): *Altın Tabancalı Adam* (The Man with the Golden Gun, 1974)
- Görünmez araba (Aston Martin V12 Vanquish): *Başka Gün Öl* (Die Another Day, 2002)
- Optik avuç içi okuyuculu tabanca (Walther PPK): *Skyfall* (2012)
- Nükleer başlık bulucu mikroçip: *Dünya Yetmez* (The World Is Not Enough, 1999)
- Lazer kesicili saat (Omega Seamaster): *Altın Göz* (Goldeneye, 1995)
- Testere diskli kesici saat (Rolex Submariner): *Yaşa ve Öldür* (Live and Let Die, 1973)
- X-ışınlı gözlükler: *Dünya Yetmez* (The World Is Not Enough, 1999)
- Elektroşoklu cep telefonu (Ericsson): *Yarın Asla Ölmez* (Tomorrow Never Dies, 1997)
- Elektronik maymuncuklu kredi kartı: *Ölüme Bir Bakış* (A View to a Kill, 1985)
- Elektromanyetik dalgayla RPM manipüle edici yüzük (kumar makinesinde kullanılıyor): *Ölümsüz Elmaslar* (Diamonds Are Forever, 1971)
- Cam kıran sonik yüzük: *Dünya Yetmez* (The World Is Not Enough, 1999)
- Kamera yüzük: *Ölüme Bir Bakış* (A View to a Kill, 1985)
- Dinleme cihazı detektörü tıraş makinesi (Philips Philishave): *Ölüme Bir Bakış* (A View to a Kill, 1985)
- Roket atan sigara: *İnsan İki Kere Yaşar* (You Only Live Twice, 1967)
- Bazuka kayak batonu: *Beni Seven Casus* (The Spy Who Loved Me, 1977)

TETİKÇİ: OLAĞANDIŞI BİR KATİLİN OTOBİYOGRAFİSİ

“İnsanın ahlaksızlığından utanması, aynı zamanda, sonunda ahlakından da utanacağı bir merdivenin basamağıdır.”

Nietzsche

Son dönem Frankofon çizgi romanın ağır toplarından olan bu polisiye çizgi roman, Matz ve Jacamon ikilisinin başyapıtı olarak kabul ediliyor. Fransa’da satış rekorları kıran çizgi roman *Tetikçi* (*Le Tueur*), Türkçeye YKY tarafından kazandırıldı. Adından anlaşılacağı üzere bu seride soğukkanlı bir kiralık katilin maceraları anlatılıyor.

Tetikçi; cinayetlerinden suçluluk duymayan, profesyonel anlamda kendine sorular sormayan ama yaşamla ilgili sıradışı felsefeleri olan bir antikahraman.

Çizgi romanda şiddet, erotizm içeren sahneler de olmakla beraber karakterin psikolojisine ayrılan bölümlerin derinliğiyle neredeyse otobiyografik çalışma niteliğinde bir yapıt.

Bir antikahraman olmasına rağmen katilin pusuya yattığı günler boyunca toplum, kurallar, sosyal yapı hakkındaki düşüncelerini okurken hiç de duyarsız biri olmadığını, modern dünyaya yönelttiği soğuk ve alaycı bakışından bu yapının dışında kalmayı seçen bir kişilik olduğunu anlıyoruz.

İlk albümde, günümüzün “iğrenç uygarlığı” hakkındaki görüşlerini şöyle dile getiriyor:

“Milgram deneyinin de gösterdiği gibi, rasgele seçilen her on kişiden yedisi, yakınlarını öldürmeye ya da onlara işkence etmeye hazırdır. Aynen öyle, yalnızca emirlere itaat etmek için.

Kanıtlandı, onaylandı... Alman polisinin 101. ihtiyat taburunda yer alanların da diğerleri gibi işleri güçleri, aileleri vardı. 1942’de Wehrmacht tarafından çağrılanların sayısı 500’den azdı. Polonya seferine götürüldüler. 16 ayda 38 bin Yahudi’yi öldürdüler. Kolları bile kıpırdamadan, beyinlerine bir kurşun sıkarak. Erkekler, kadınlar, çocuklar. Bir hiç uğruna... Daha da beteri neydi biliyor musunuz? Reddedenler, hiçbir disiplin cezasına çarptırılmıyorlardı. İsteseler reddedebilirlerdi yani...”

Ardından yaşam felsefesini acımasız bir şekilde gözümüze sokuyor:

“Şimdi kimse bana adalet ya da ahlak tavsiye okumasın. Tanrı bile söylese inanmam. Bende hâlâ açık kalan bir dosyası var çünkü. Kimseye itaat etmem, kimseye inanmam. Kimseye de hesap vermem. Ne yaparsam yalnız para için yaparım.”

YAZARIN AMACI

Seride karakterin tanıtıldığı ilk albüm *Uzun Menzil*’de (*Le Long Feu*) bu yalnız, metodik adamın, avı karşısına çıkana kadar geçirdiği değişik psikolojik evreleri takip ederiz. Bu esnada geri dönüşlerle genç bir hukuk öğrencisinin kiralık katil mesleğini seçmesinin ardında yatanları görürüz. Paris’te geçen ilk albümden sonra ikinci albüm, bir süre saklanmaya gittiği Venezuela’da başlar. Küçük bir serveti kenara koyarak kendini emekliye ayırma düşleri kuran Tetikçi, aldığı kontratların peşi sıra ülke ülke gezecek, hatta prensiplerinin dışına çıkarak bir gönül ilişkisine de girecektir.

Serüvenler ilerledikçe Tetikçi'nin evrimine şahit olan okur, karakteri daha fazla benimser. Bunda, yazarın Tetikçi'ye verdiği paradoksal kişiliğin etkisi büyüktür. Tetikçi, başlangıçta sadece para için öldüren sosyopat bir kişilik gibi görünürken maceralar ilerledikçe kendine özgü ahlaki prensipler oluşturan, gri bir karaktere dönüşür. Bizden biri gibi olur. Aslında Matz burada, biz sıradan insanların da Tetikçi'den çok da farklı olmayan ahlak anlayışına sahip olduğunu ortaya koyar. Ancak bunu anlayamayan sıradan okur, Tetikçi karakterinde bir kahraman bulur. Matz, günümüz uygarlığını oluşturan bireylerin yani biz okurların nasıl ikiyüzlü yaratıklar olduğunu Tetikçi'nin yargıçlığı aracılığıyla yüzümüze vurmaktadır. Ve bunu da oldukça sofistike yapmaktadır.

Tetikçi, Küba'da geçen serüveninde günümüz uygarlığını daha ağır yargılar. Gelin, onun içsel düşüncelerine bir kez daha kulak verelim:

“Günümüz insanı, korkunçluklar kitabına sürekli olarak daha iğrenç sayfalar eklemektedir. Amerikan ilaç laboratuvarları, ürünlerini Afrikalı çocuklar üzerinde deniyor. Kaç tanesinin öldüğü bile bilinmiyor. Kimin umurunda ki zaten. Hutular Tutsileri katlettiğinde Fransızlar Ruanda'dan çekildiler. Bu soykırımın edilgen şahidi oldular hatta katliamcılara silah bile sattılar. Darfur'da bütün dünya, petrolü geri almak

için dua ederek katliama göz yumdu. 300 bin insan öldü...

Medeniyetimiz kırılğan, demokrasilerimiz yalan. Kim seçim sürecinde daha fazla para harcarsa o seçilir. Bu pazarlama ve mali işler olarak düzenlenir. Basın dünyasının tamamına yakını sanayicilerin elindedir... Özgür basın diye bir şey yoktur...

Herkesin ortak görüşü, insanın akıllı olduğudur. Oysa insan öncelikle kötüdür. En alçak güdülerini tatmin etme konusunda nadiren tereddüt eder. Kötülük hiç bitmeyecek. Freud ne demişti: 'Öldürmekten aldığı haz genlerine işlenmiş kökeni son derece eskilere dayanan kan doküü bir soydan geliyoruz.' Bence hâlâ öyleyiz.”

Bu noktada biraz insan kötülüğü üzerinde düşünelim isterseniz. Sıradan insan, kötülüğün estetik cazibesine kolayca kapılabilir. Bunu en çok propaganda amaçlı çekilmiş savaş filmlerinde görürüz. Makineli tüfeklerin müziğine, silahların, bombaların parlaklığına hayran kalabiliriz. Savaşı gerçekliğinden yalıtırsak kişisel incinebilirlik, başkalarının acı çekmesi taşınması daha kolay yüklere dönüşebilir. Estetik beğeni, ahlaki yargıyı dinlemez olur. Estetik çoğu zaman ahlakın taleplerinden uzak, otonom bir alan olarak görünmeye başlar. Kötülük, estetik bir nesne olarak yeniden tanımlandığında ahlaki nitelikler konunun dışında kalır.

İstisnasız hepimiz kötüyüz.Yaptıklarımızın kötü olduğunu her zaman bilmesek de bir biçimde hepimiz küçük de olsa kötülük yapmışızdır. Ancak çok daha büyük kötülükler de yapabiliydik.

Nietzsche daha ileri giderek, insanların genelde kötülükten hoşlandığını ve insanın anlamsız kötülüğü en ilginç kötülük biçimi gördüğünü söyler. En azından Tetikçi anlamsız bir kötülük peşinde değildir. Onun hesabı basittir; iyi para kazanmak ve konforlu bir hayat sürmek. Kendi kötülüğünü rasyonalize etmek ve vicdan azabı çekmemek için yaygın bir psikolojik savunma sitemi kullanır: Kurbanlarını bir nesne statüsüne indirger.

Kötülük sadece teorik değil, son derece pratik ciddi bir problemdir. Sadece dinin, doğa bilimlerinin, sosyal bilimlerin, felsefenin konusu değildir. Ahlaki ve politik mecrada savaşılmaması gereken somut bir sorundur. Kötülüğü bizim dışımızda soyut bir kavram olarak düşündüğümüz sürece onu anlayamaz ve onunla savaşamayız.

ÇİZERİN GÜCÜ

Usta çizer Jacamon'a gelirsek; desenleri, yaratıcı mizanpaj ve renk kullanımıyla oldukça özgün. Aşırı ince çizimler ve detay yerine sade ama hedefine ulaşan çizgilerle hikâyeye dinamik bir görünüm kazandırıyor. Geniş çerçeveli

USTA ÇİZER JACAMON'A GELİRSEK; DESENLERİ, YARATICI MİZANPAJ VE RENK KULLANIMIYLA OLDUKÇA ÖZGÜN. AŞIRI İNCE ÇİZİMLER VE DETAY YERİNE SADE AMA HEDEFİNE ULAŞAN ÇİZGİLERLE HİKÂYEYE DİNAMİK BİR GÖRÜNÜM KAZANDIRIYOR.

sayfalar, sade ama dinamik çizimlerle uyum içinde. Sinematografik anlatımı kusursuz.

Jacamon, çizimlerinde gereksiz ayrıntılara girmeyen bir çizer. Tetikçi'nin fiziksel özelliklerinde hiçbir çekicilik yok, ne özellikle çirkin ne de özellikle güzel. Toplum içinde ayırt edilemeyen, sıradan bir görünüme sahip. Bu aslında Jacamon'un çizimlerinin gücünü gösteriyor. Renkleri kullanması ise olağanüstü; harikülade renklendirmeler ve sihirli gölgelendirme tekniğiyle okuru sahnenin içine atıyor. Özellikle Güney Amerika'da geçen sahneler, yeşille kutsanmış bir renk cümbüşü, büyümlü bir gökkuşağı...

SON SÖZ

Tetikçi, gerek kıskırtıcı anlatım dili gerekse birinci sınıf çizimleriyle çok başarılı bir çizgi roman. Konformist çizgi roman kahramanlarından sıkılan okurlar için mükemmel bir alternatif. Ve polisiyeseverlerin mutlaka okuması gereken bir yapıt.

THE SCHOOL OF LIFE ISTANBUL BAHAR PROGRAMLARINDAN

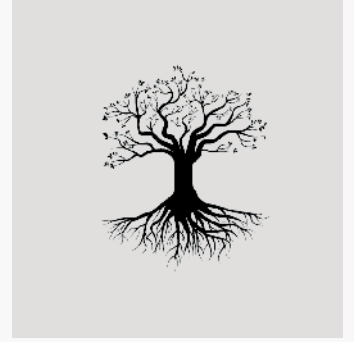
Hayat için iyi fikirler...

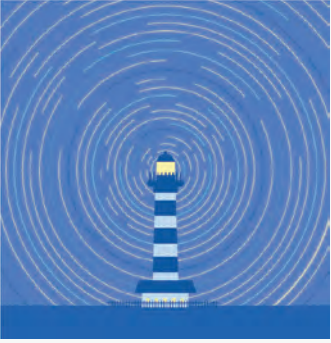
BANU KANIBELLİ İLE
KARİYER POTANSİYELİMİZİ NASIL BELİRLERİZ
20 Mart | 19.30 | Joint Idea Kanyon

YANKI YAZGAN İLE
BELİRSİZLİK ORTAMINDA ANNE BABA OLMAK
27 Mart | 20.00 | Joint Idea Kanyon

ŞİBEL ÇAKIR İLE İYİ YAŞ ALMAK
3 Nisan | 20.00 | Joint Idea Kanyon

GÖZDE ATTİLA İLE
İÇGÜDÜLERİN SAKİN GÜCÜ
10 Nisan | 19.30 | Joint Idea Kanyon

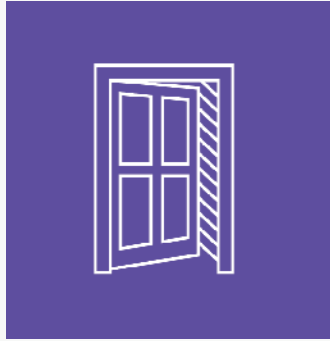
ITIR ERHART İLE İŞ ORTAMINDA
ESNEKLİK VE DAYANIKLILIK (RESILIENCE)
16 Nisan | 19.30 | Ferko Signature
managed by Assembly

UĞUR NALBANTOĞLU İLE
KULAKTAN KULAĞA
18 Nisan | 20.00 | Joint Idea Kanyon

MİRGÜN CABAS İLE
ÖZGÜVENLİ OLMAK
22 Nisan | 20.00 | DOTKanyonda

DEFNE ERASLAN İLE İLİŞKİNİN RÖNTGENİNİ
ÇEKİN: GİTMEK Mİ KALMAK MI?
24 Nisan | 19.30 | Joint Idea Kanyon

REYHAN ALGÜL İLE MÜKEMMELİYETÇİNİN
AŞIL TOPUĞU: TÜKENMİŞLİĞİ YÖNETMEK
2 Mayıs | 19.30 | Joint Idea Kanyon

**THE
SCHOOL
OF LIFE**

**BİLETLER
BİLETİX'TE**

DETAYLI BİLGİ VE BİLET İÇİN:

www.theschooloflife.com/istanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SUÇLULARIN İZİNDE

MÖ 275'te, Sicilya'nın doğu yakasında bulunan Antik Yunan şehir devleti Syracuse'nin kralı Hieron, kendisine altın taç yapması için bir kuyumcuyu görevlendirmişti. Tacı eline ulaştığında Hieron, kuyumcunun tacın bir kısmını altın yerine gümüş kullanarak yaptığından şüphelendi. İşin aslını öğrenebilmek için suyun kaldırma kuvvetini keşfetmesiyle bildiğimiz Arşimet'i görevlendirdi. Arşimet'in nesnelerin gerçek hacimlerini belirleyebilmek adına bir yöntemi vardı ve bu yöntemi kullanarak kralın şüphelerinde haklı olduğunu ortaya çıkarmıştı. Sırf altından yapılmış bir taç çok daha ağır olmalıydı; kuyumcu gerçekten de altını gümüşle karıştırmıştı. "Dedektif" kavramının ortaya çıkmasından yüzyıllar önce Arşimet bir suçu ortaya çıkarmayı başarmış ve bunu bilimi kullanarak yapmıştı.

Suçla savaşmak, suçu engellemeye çalışmak ve suçluyu yakalamak yüzyıllardır insanları büyüleyen ve meşgul eden bir mesele aslında; Sümerlerde hatta eski Mısır medeniyetlerinde bile bunların örnekleri görülebilir. Bu bağlamda, suçla ve suçluyla savaşan ilk dedektif kimdi ve bu işi hangi şartlar altında gerçekleştirmişti, bunu bilmek çok mümkün değil. Belki de Arşimet ilk dedektiflerden biriydi. Sadece bu görevi icra etmekle sorumlu bir kurum ya da kişi yüzyıllar sonra ortaya çıkacaktı ancak suçla savaşma konsepti her zaman medeniyetin bir parçasıydı. 1302'de İtalyan doktor Bartolomeo da Varignana ilk medikolegal otopsiyi gerçekleştirdi, işlenen bir suça yönelik bilgi toplama

amacıyla gerçekleştirilen bir otopsiydi bu. Bu görev ona Bolonya şehri yetkilileri tarafından verilmişti. Azzolino degli Onesti'nin ölüm nedeninin zehirlenme olup olmadığını öğrenmeye çalışıyorlardı. Tabii Varignana'nın gözlemleri, elindeki aletler ve insan gözünün potansiyeli çerçevesinde şekilleniyordu, bilim henüz o kadar ilerlememişti. Bu olaydan neredeyse 300 yıl sonra, çoğu tarihçinin inancına göre Zacharias Janssen mikroskobu icat etti. Artık çok ufak yaraları ya da saç veya diş gibi ufak kanıtları daha verimli bir şekilde gözlemleyebilmek mümkündü.

Suçlu tespit edebilmek için yöntemler geliştiriliyordu elbette ancak suçu önlemek ya da düzeni sağlamak günümüzde olduğundan çok farklı bir şekilde ilerliyordu. İngiltere'de örneğin, kralın huzurunu sağlamak herkesin görevidi ve herhangi biri, bir suçluyu tutuklayabilirdi. 19. yüzyılın başlarına kadar tüccarlar, kilise üyeleri ve sigortacılar gibi özel sektöre mensup kişiler kendilerini ve mülklerini koruyabilmek adına halktan seçtikleri birilerini koruma olarak tutuyorlardı çünkü 18. yüzyılın sonlarına kadar bugün bildiğimiz anlamıyla bir polis teşkilatı yoktu. Bu dönemden önceki yüzyıllarda bireyler kanunu ve düzeni kendileri belirliyor ve koruyorlardı. Adaleti ve düzeni sağlamakla sorumlu kişiler bu işi gönüllü yapıyor ve çoğu zaman bu işten kazanç sağlamıyordu. İngiltere ve kolonilerinde kasaba şerifleri hukukun tecelli ettiğinden emin olmak için göreve getiriliyorlardı. Genel hatlarıyla çok da sıkı bir yönetim gerektirme-

HEM EDGAR ALLAN
POE HEM DE ARTHUR
CONAN DOYLE, VIDOCQ
HAKKINDA KÜÇÜMSEYİCİ
SÖYLEMLERDE BULUNSALAR
DA ÜNLÜ DEDEKTİFLERİNİ
VIDOCQ'TAN ESİNLENEREK
YARATMIŞLARDI. HATTA
AGATHA CHRISTIE'NİN
POIROT'SU BİLE KISMEN
VIDOCQ ETKİSİNDEYDİ.

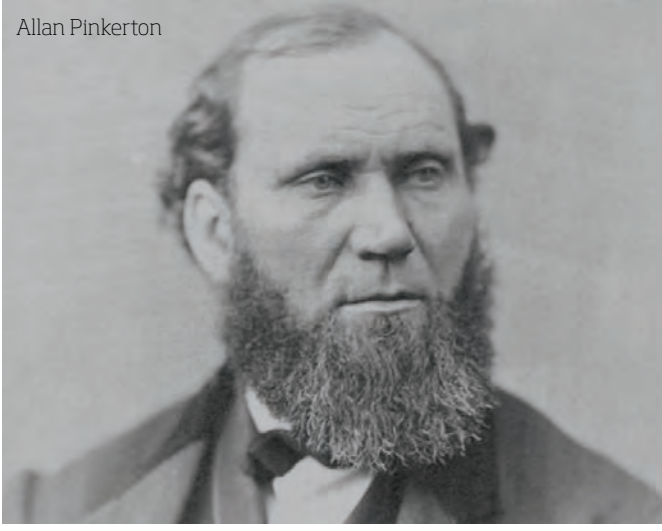
yen bu düzeni sağlama ve suçları engelleme operasyonu, yüzyıllar boyunca devam etti; özellikle nüfusun seyrek olduğu kırsal bölgelerde sistem çoğu zaman sorunsuzca işliyordu. Ancak 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarında Birleşik Devletler ve İngiltere'deki büyük şehirlerde inanılmaz bir nüfus patlaması yaşanıyordu. İsyanlar ve kargaşaya yol açan olaylar giderek daha sık kendini göstermeye başlıyordu. Hükümetin resmi otoritesini sokaklara taşıyabilecek kalıcı ve profesyonel bir yasal oluşuma ihtiyaç duyulduğu aşikâr bir hal alıyordu. Filozoflar, sosyologlar ve biliminsanları halkın korunabilmesi ve düzenin sağlanabilmesi adına merkezi bir polis gücünün kurulması gerektiğini savunuyordu.

EUGENE FRANÇOIS VIDOCQ

Fransa'da durum bundan biraz daha farklıydı. Halihazırda kurulu bir polis teşkilatı vardı ancak ne kadar etkili ve yeterli olduğu tartışılırdı. Eski bir asker ve aynı zamanda bir suçlu olan Eugène François Vidocq bu olaya bambaşka bir boyut kazandıracaktı. Vidocq, 1811 yılının sonlarına doğru, hapisten ve ölüm cezalarından kaçmakla geçirdiği hayatına farklı bir yön vermek istedi. Polis güçleriyle anlaşmaya vararak özgürlük karşılığında suç çetelerine karşı polisle birlikte çalışmak istediğini belirtti ve gayri-resmi olarak sivillerden oluşan Brigade de la Sûreté adlı bir teşkilat kurdu. Polis departmanı, sivillerin sunduğu katkıya kayıtsız kalmamıştı. İki sene sonra, 1813'te Napoleon Bonaparte çıkardığı kanunla bu teşkilatı resmileştirdi ve

ismi Sûreté Nationale olarak değiştirildi. Sûreté Nationale, FBI ve Scotland Yard gibi kurumlar için bir model teşkil edecekti. Vidocq bu görevi kurumun direktörü olarak yıllarca devam ettikten sonra İstihbarat Ofisi olarak adlandırabileceğimiz Le Bureau des Renseignements'ı kurdu. Bu, bilinen ilk özel dedektiflik ajansıydı ve Vidocq, tarihin ilk resmi özel dedektifiydi. Suç soruşturmaları konusunda birçok yeniliğe imza atmıştı.

Hem Edgar Allan Poe hem de Arthur Conan Doyle, Vidocq hakkında küçümseyici söylemlerde bulunsalar da ünlü dedektiflerini Vidocq'tan esinlenerek yaratmışlardı. Hatta Agatha Christie'nin Poirot'su bile kısmen Vidocq etkisindeydi. Victor Hugo, *Sefiller*'de Jean Valjean'ı Vidocq'tan esinlenerek yaratmıştı. Charles Dickens ve Herman Melville romanlarında Vidocq'a atıfta bulunuyorlardı. Arkadaşı Honoré de Balzac da karakterlerini yaratırken bazen Vidocq'tan esinleniyordu. Vidocq, suç soruşturmaları tarihi için o kadar önemli bir figürdü ki ölümünden yıllar sonra, 1990'da adli heykeltıraş Frank Bender tarafından Philadelphia'da Vidocq Topluluğu kuruldu. Topluluk adli bilimcilerden, FBI profillerinden, cinayet dedektiflerinden, biliminsanlarından, psikologlardan ve adli tabiplerden oluşuyordu. Bugün bu topluluk, ayda bir Philadelphia'daki The Union League binasında toplanıp resmi polis teşkilatının çözmekte zorlandığı vakaları tartışıyor. Sınırlı bir üye sayıları var ve bu sayının hiçbir zaman Vidocq'un yaşını geçmemesine dikkat ediyorlar.

ALLAN PINKERTON

Vidocq modeli özel dedektiflik çok geçmeden başka ülkelerde de kendini göstermeye başladı, Amerika Birleşik Devletleri'nde de benzer oluşumlar sözkonusuydu. Allan Pinkerton, 1850'de ünlü Pinkerton Ulusal Dedektiflik Bürosu'nu kurdu. Büronun dedektifleri gizli soruşturmalardan silahlı güvenlik hizmetlerine kadar yaygın bir hizmet ağına tabiydi. Pinkerton, 1861'de zamanın ABD Başkanı Abraham Lincoln'e düzenlenen suikast girişimini engellemesiyle büyük üne kavuştu. Bu ünün doruğundayken bazı abartılı iddialara göre büroda çalışanların sayısı Birleşik Devletler ordusuna mensup askerlerden bile fazlaydı. Sam Spade'in yaratıcısı Dashiell Hammett da Pinkerton Bürosu'nun dedektiflerinden biriydi. Allan Pinkerton, 1856'da Kate Warne adlı bir kadını da dedektif olarak işe aldı, böylece Warne ilk Amerikan kadın özel dedektif unvanını elde etti.

KATE WARNE

Pinkerton tarafından işe alındıktan iki yıl sonra Warne büyük çıkışı yakaladı. 1800'lerin ortalarında Adams Express Company, yük taşımacısı olarak hizmet veren bir şirketti. Şirket içinden birinin zimmetine para geçirdiğinden şüpheleniyorlardı. Pinkerton Ajansı 1866 yılında şirkete bir hırsızlık vakasını çözmeleri için yardımcı olmuştu, o nedenle şirket tekrar ajansa başvurdu. Warne vakayla ilgilenmeye başladıktan kısa süre sonra Bayan Maroney adlı bir kadınla dostluk kurdu. Bu kadın, suçlu olduğu düşünülen nakliye arabacısının karısıydı. Bayan Maroney dedektif olduğunu bilmediği Warne'a o kadar güvenmişti ki Warne, hem Nathan Maroney'in suçlu olduğunu kanıtlamış hem de çalınan 50.000 doların 40.000 dolarını bulmayı başarmıştı. Bu olaydan sonra Pinkerton başka kadınların da dedektiflikte başarılı olacağını

düşünerek Kadın Dedektiflik Bürosu'nu kurdu ve Kate Warne'ı da bu oluşumun başına getirdi.

SIR ROBERT PEEL

Avrupa ve Amerika'da bu tarz bireysel oluşumlar yaygınlaşırken polislik ve dedektiflik görevi resmi kurumlar tarafından da bir standart altında toplanmaya çalışılıyordu. Halkın korunabilmesi ve düzenin sağlanabilmesi adına merkezi bir polis teşkilatı kurulmalıydı. Bu sistemin en büyük savunucularından biri ise 1820'lerde Birleşik Krallık'ta içişleri bakanı olarak görev yapan Sir Robert Peel'di. 1829'da Peel, Londra'da Metropolitan Polis Teşkilatı'nı kurdu. Günümüzde de MET olarak kısaltılan polis teşkilatının o zamanlardaki ana merkezinin arka girişi Great Scotland Yard caddesine çıkıyordu. Halk merkeze girişini bu sokaktan yapıyordu ve teşkilatın adı Scotland Yard olarak anılageldi. 1890 yılında ana merkez başka bir lokasyona taşındı ve teşkilat New Scotland Yard olarak adlandırıldı. Londra'nın resmi bir polis teşkilatına sahip olmasıyla Peel çoğu tarihçi ve kriminolog tarafından modern polis teşkilatının babası olarak anılmaya başladı. Günümüzde İngiliz polisler Peel'in ismi anısına hâlâ Robert'ın kısaltması olan "Bobby" olarak adlandırılır. Bu modern polis teşkilatı fikri çok geçmeden Amerika Birleşik Devletleri'nde de kendini göstermeye başladı. Tam olarak Londra'daki modeli alıp uygulamamışlardı ve geçen yıllar

Sir Robert Peel

Charles Frederick Field

içerisinde ABD'deki polis teşkilatı da ülkenin kendi dinamikleri etrafında şekillendi. Aynısı diğer ülkeler için de geçerliydi, Peel'in prensipleri ve fikirleri çoğu ülkenin polis teşkilatı için temel oluşturmuştu.

CHARLES FREDERICK FIELD

İngiltere'de Metropolitan Polis Teşkilatı'na mensup memurlar halk tarafından hemen benimsenmemişti elbette. Başlarda, hükümetin maşası olarak halkın özel hayatına izinsiz ve davetsiz giren yeteneksiz kişiler olarak görülüyorlardı. Bunu Sherlock Holmes hikâyelerinde görmek de mümkün. Ancak çok geçmeden suç oranlarındaki azalma ve düzenin sağlanması halkın güvenini kazanmalarını sağladı. Polislerden bazıları büyük yazarlara ilham verecek kadar ünlü olmuştu hatta. Charles Dickens bu ilk başarılı dedektif dalgasıyla röportajlar yapıp *Household Words* isimli dergisinde yayımlıyordu. *Bleak House* adlı romanındaki Müfettiş Bucket karakterini Müfettiş Dedektif Charles Frederick Field'dan esinlenerek yaratmıştı. Aslında oyuncu olmak isteyen Field, MET'in kurulduğu sene yani 1829'da teşkilata katılmış ve 1852'de idare amiri olarak emekli olmuştu. Field'ın kariyeri boyunca en çok zevk aldığı şeylerden biri, farklı kılıklarda gezmekti. İş

için gerekli olmadığı zamanlarda bile böyle yapıyordu, belki de içindeki oyunculuk isteğini bastıramadığı içindi bu. O zamanlar Charles Dickens ile tanışıp arkadaş olmuşlardı. Dickens, 1851'de 19. yüzyılın önemli yazarlarından ve aynı zamanda yakın dostu olan Edward Bulwer Lytton'ın *Not So Bad As We Seem* adlı oyununda rol alacaktı. Dickens oyunun aynı zamanda yapımcılığı ve yönetmenliğini de üstlenmişti. Oyundan elde edilen gelir, Dickens ve Lytton'ın yoksul yazarlar ve sanatçılar için kurduğu bir derneğe gidecekti. Dickens oyun sırasında her şeyin yolunda gitmesini istiyordu, sonuçta Piccadilly'deki Devonshire Dükü'nün evinde sergilenen oyunda Kraliçe Victoria da izleyiciler arasında yer alacaktı. Lytton o sıralarda kötü bir boşanma süreci geçiriyordu ve eski karısı Rosina Lytton oyundan birkaç gün önce Dickens'a bir mektup göndermişti. Mektupta oyuna geleceğini ve herkesi özellikle de kocasını rezil edeceğini söylüyordu. Dickens bunu fazlasıyla ciddiye almıştı. Yakın arkadaşı Dedektif Field ile iletişime geçmiş ve ondan sivil kıyafetlerle tüm gece salonda bulunmasını rica etmişti. Böylece Field geceyi kurtarmıştı. Field, Metropolitan Polis Servisi'nden emekli olduktan sonra bir soruşturma ofisi kurdu ve özel dedektif olarak çalışmalarına devam etti.

JONATHAN WHICHER

Field, düzeni sağlama konusunda başarılıydı elbette ancak suçu önlemek ve karmaşık suçları çözebilmek başka bir şeydi. O nedenle Scotland Yard yeni bir dedektiflik birimi kurmuştu. 1842'de Jonathan Whicher, kurulan bu yeni birimde işe başlamıştı. Whicher, 1854'te Suffolk Kontu'nun evinden Leonardo Da Vinci'ye ait on adet tabloyu çalan uşağı yakaladığı için müfettiş dedektif rütbesine yükseldi. Dedektif Whicher o zamana kadar en zor vakaları çözmesiyle büyük bir üne kavuşmuştu. 1869'da Scotland Yard tarafından bir cinayeti araştırmada yerel polise yardım etmesi için Rode adında küçük bir kasabaya gönderildiğinde kariyerinin zirvesindeydi. Kurban, Francis Saville Kent adında üç yaşında bir çocuktur. Francis, 29 Haziran gecesi bakıcısının yatak odasından alınmıştı ve cesedi ertesi gün bahçede yer alan ve hizmetçilerin kullandığı tuvalette bulunmuştu. Vücudunda yaralar vardı ve boğazı kesilmişti. Yerel polis, cinayetten bakıcının sorumlu olduğunu düşünüyordu ancak yeterli kanıt bulunamamıştı. O zamanlar tüm ülke, gazeteler aracılığıyla bu vakayı takip ediyordu ve Dedektif Whicher olay mahalline ulaştığında tüm gözlerin onun üzerinde olduğunun ve İngiliz halkının vakanın çözümünü ondan beklediğinin farkındaydı. Whicher yerel

polisin aksine odağını başka bir kanıtı yönlendirmişti. Francis'in on altı yaşındaki üvey ablası Constance Kent'in geceliği kayıptı. Polis mahkemesi hâkimi, Constance'ı tutukladı ve Whicher'a yeterli kanıtları toplaması için yedi gün süre verdi. Ne var ki Constance'ın babası, kızını savunması için çok iyi bir avukat tuttu ve Constance kefaletle salıverildi. Constance'ın geceliği hiçbir zaman bulunamadı. Ülkedeki tüm gazeteler Constance'ı koruyor ve Whicher'ı eleştiriyordu. Whicher vakayı çözememiş başarısız bir dedektif olarak Londra'ya döndü. Şanını geri kazanması biraz uzun sürecekti. Bundan yaklaşık beş sene sonra Constance Kent, kardeşinin cinayetini itiraf etti.

Wilkie Collins, *Moonstone* adlı eserinde Çavuş Cuff'ı Müfettiş Dedektif Jonathan Whicher'dan esinlenerek yaratmıştı. Whicher iyi bir dedektifti ancak sonradan haklı olduğu anlaşılmasına rağmen Kent vakası, dedektifin ününe leke düşürmüştü. Dedektiflik kavramının yeni yeni şekillendiği bir dönemdi bu. Bir dedektifi iyi ya da kötü yapan kavramlar da dedektiflerle beraber değişiyor ve gelişiyordu. Bir dedektifin şüphelileri ve kanıtları takip edebilme yeteneği olmalıydı. İletişim ve sorgu becerileri büyük önem taşıyordu çünkü işin büyük kısmı şüphelilerle ve şahitlerle konu-

maktan geçiyordu ve bu becerileri eğitim, pratik ve gözlem sayesinde edinebilmek mümkündü. Dedektif aynı zamanda olay yerini ve suçla bağlantılı kişileri adeta bir kitap gibi okuyabiliyordu. Burada işin sırrı, gözlemler ve içgüdüler doğrultusunda çıkarımlar yapabilmektir. Zaten özellikle 19. yüzyılda bilimin ve mantığın önem kazanmasıyla kanıtları birleştirerek bir sonuca varmak suç soruşturmaları kapsamında en makbul yöntemdi. Bir vaka söz konusu olduğunda, davayı sonuca ulaştıran şey ise kanıtlardı. Dedektifin elinde bir şüpheli hakkında sağlam kanıtlar olmalıydı, sonuçta bu kanıtlar sonradan mahkeme tarafından kullanılacaktı. Bu sağlam kanıtlar ise mutlak gerçeklerin sonucunda ortaya çıkmalıydı. Örneğin Dedektif Whicher, Constance Kent'in kanlı geceliğini bulabilseydi, genç kız hakkındaki şüpheleri mutlak bir gerçeğe dönüşecekti. Karındaşen Jack vakasını ele alalım; polisin şüphelendiği birçok şahıs vardı ancak ellerinde kanıt yoktu ya da dedektifler öyle düşünüyorlardı. Aslında ellerinde kanıtlar vardı ancak bu kanıtları mutlak gerçek sonuçlara dönüştürecek teknoloji henüz geliştirilmemişti. Dolayısıyla bu yeni ve iyi dedektif modeline yardımcı olacak bir araç lazımdı. Dedektifin ihtiyaç duyduğu mutlak kanıt sunabilecek tek güç ise bilimdi.

JAMES MARSH

1832'de John Bodle adlı bir adam, içinde arsenik bulunan bir kahveyle büyükbabasını

zehirleyerek öldürmekle suçlanıyordu, polisin iddiası bu yöndeydi. Mahkeme, iddianın kanıtlanabilmesi için kimyager James Marsh'ı çağırdı. Marsh, hidrojen sülfid ve hidroklorik asidi şüpheli maddeyle karıştırarak arsenik kalıntıları bulabilmek için standart testi uyguladı. Testin sonucunda Marsh arsenik trisülfid şeklinde zehrin kalıntılarını bulmayı başardı ancak konu bu kanıtı jüriye sunmaya geldiğinde sarı renkli madde, rengini kaybetmişti ve şüpheli bu nedenle suçsuz bulundu. Mevcut testin sonucundan memnun kalmayan Marsh çok daha etkili bir test geliştirdi. Bu test sayesinde bir miligramın ellide biri kadar arsenik içeren bir madde bile zehri tespit edebilmek mümkündü. Bu gelişmeden önce arsenik muhteşem bir zehir olarak görülüyordu çünkü çok ufak dozları bile ölümcüldü ve fark edilmesi neredeyse imkânsızdı. Marsh'ın geliştirdiği test sayesinde arsenik mükemmel cinayet aracı olmaktan tamamen çıktı. Bu, aynı zamanda toksikoloji biliminin doğuşunu da simgeliyordu.

HENRY GODDARD

MET'in kuruluşundan önce, Londra'da düzeni sağlamakla görevli Bow Street Runners adında bir oluşum vardı. Henry Goddard, bu oluşumda çalışan son görevlilerden biriydi. Goddard, 1835'te bir kurbanın vücudundan çıkan kurşunda fark ettiği garipliğin üzerine giderek vakayı çözmeyi başarmıştı. O zamanlar kurşunlar, iki parçadan oluşan kalıplara dökülen erimiş kurşundan yapılıyordu. Silah sahibi kişilerin çoğu kendi kalıplarını kullanarak kurşun elde ediyordu. Kurbanın vücudundan çıkan kurşunda üretimden kaynaklanan bir iz vardı ve bu sadece o ize sahip bir kalıptan çıkmış bir kurşun olabilirdi. Goddard elindeki bu kanıtlarla birlikte şüpheliyle yüzleştğinde, adam cinayeti itiraf etmişti. Balistik biliminin henüz gidecek çok yolu vardı ancak Goddard, silahların ve kurşunların kanıt olarak önemini keşfetmiş ve bunu bir katili yakalamak için kullanmıştı.

ALPHONSE BERTILLON

Fransız bir polis memuru olan Alphonse Bertillon, suçluları kayıt altına alma ve böylece ileride daha iyi teşhis şansına sahip olma adına Bertillon Sistemi olarak adlandırılan antropolojik bir teknik geliştirdi. Bertillon, beş ana ölçüm verisinden oluşan bir veritabanı geliştirmişti; kafa uzunluğu, kafa genişliği, orta parmak uzunluğu, sol ayak uzunluğu ve kolun dirsek ile bilek arasındaki uzunluğu. Bertillon bu

Alphonse Bertillon

ölçümlerle birlikte Mug Shot dedikleri, sabıka fotoğrafı olarak adlandırabileceğimiz fotoğraflama yöntemini de keşfetmişti. Bertillon, 1888'de suçluların önden ve profilden çekilen fotoğraflarından oluşan kayıtları standardize etmişti. Bu teknik, kimlik belirleme metodu olarak polis teşkilatlarına çok yardımcı olacaktı. Bertillon'un öğrencilerinden, İsviçre'deki Lausanne Üniversitesi'nde profesör olarak eğitim veren R.A. Reiss, müfredata ilk defa adli bilimlerle ilgili bir ders ekledi. Kendi kurduğu adli fotoğrafçılık departmanı da Lausanne Polis Bilimi Enstitüsü olarak adlandırıldı.

JUAN VUCETICH

Arjantinli bir antropolog ve polis memuru olan Juan Vucetich ise 1892'de inanılmaz bir keşif yapacaktı. Francis Galton'ın parmak iziyle

ilgili çalışmalarından yola çıkarak bir parmak izi veritabanı oluşturmaya başladı. 1892'de Ponciano Caraballo adlı bir adam, iki çocuğunu ölü bulmuştu. Karısı Francisca Rojas'ın da boğazı kesilmişti ancak kadın yaşıyordu. Vakayı araştıran Dedektif Alvarez yatak odasının kapısında kanlı bir parmak izi fark etti. Juan Vucetich'ten aldığı eğitimi hatırlayan dedektif, Francisca Rojas'ın parmak izini alıp kapıdaki parmak iziyle karşılaştırdığında iki izin de aynı olduğunu fark etti. Bu kanıtla karşı karşıya kalan Rojas her şeyi itiraf etti. İki çocuğunu öldürmüş ve suçu üçüncü bir şahsın üzerine atabilmek adına kendi boğazını kesmişti. Ancak kanlı bir parmak izi onu ele verdi ve Rojas parmak izi teknolojisi kullanılarak yakalanan ilk katil olarak tarihe geçti. Vucetich, Bertillon Sistemi'ne parmak izini de dahil etti ve bu model tüm dünyaya yayıldı. 1901'de Scotland Yard'ın başına getirilen Sir Edward Richard Henry şüphelilerin tespit edilmesinde parmak izi teknolojisinin kullanılması gerektiğini iddia etmiş ve bu metodun uygulanmasında öncü olmuştur.

EDMOND LOCARD

Fransız Kriminolog Edmond Locard modern adli bilimlerin öncüsü olarak kabul edilir. Locard, adli bilimin en temel prensibini özetlemiştir: "Her temas bir iz bırakır." Locard'a göre bir suçlu, olay mahallinde mutlaka bir şey bırakır ve çıkarken de mutlaka bir şey götürürdü. Bu prensip sonradan "Locard'ın değişim prensibi" olarak anılmaya başlandı. Locard çalışmaları

Victor Balthazard

rı sırasında Lyon Polis Merkezi'nden iki çatı katı odası ve iki asistan istemişti ve istediklerini almak için polis yetkililerini ikna etmeyi başarmıştı. Locard böylece 1910'da ilk polis laboratuvarını kurdu. Locard'ın izinden giden ve Kaliforniya'da polis şefi olarak görev yapan August Vollmer da 1924'te Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk polis laboratuvarını kurdu.

VICTOR BALTHAZARD

1910'da Rosella Rousseau adlı Fransız bir kadın Germaine Bichon adlı kişiyi öldürmekle suçlanıyordu. Polis birtakım şüphelerden yola çıkarak Rousseau'yu gözaltına almıştı ancak ellerinde kanıt yoktu, şüpheli de iddiaları reddediyordu. O zamanlar Paris'teki Sorbonne Üniversitesi Adli Tıp Bölümü'nde profesör olarak eğitim veren Victor Balthazard, saç ve tüyler üzerine çalışmalar yürütüyordu. Kurbanın elinde bulunan birkaç tel saçın Rousseau'nun saçıyla aynı olduğunu keşfetti. Bu kanıtla karşı karşıya kalan şüpheli, suçunu itiraf etti.

20. yüzyılda suç soruşturmalarına yardımcı olabilmek adına adli bilimler alanında birçok gelişmeye imza atıldı. Bell Labs çalışanı Murra Hill, her insanın belirli bir ses izine sahip olduğunu ve kişilerin sesleriyle ayırt edilebileceğini iddia eden çalışmalara imza attı. İsviçre Kriminalistik Laboratuvarı'nın kurucusu Max Frei-Sulzer, çok ufak kanıt kalıntılarını dahi toplayabilmek adına yapışkan bantla kanıt toplama yöntemini buldu. Adli bilimlerin her dalında devasa gelişmeler yaşanıyordu ancak iki önemli

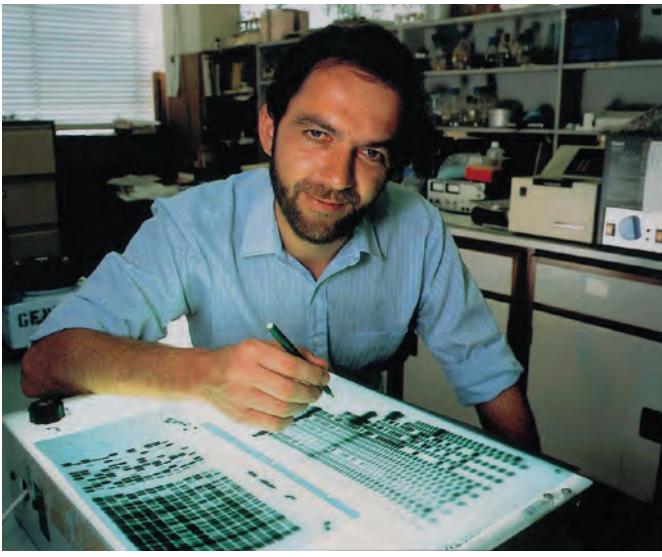
Juan Vucetich

buluş, suç soruşturmaları yöntemini kökünden değiştirdi. Bunlardan biri kriminal profilleme, diğeri de DNA'ydı.

JOHN E. DOUGLAS

John E. Douglas, ABD Hava Kuvvetleri'nde dört sene görev yapmış eski bir askerdi. Sosyoloji ve psikoloji alanlarında eğitim aldı ve ardından 1970-1996 yılları arasında FBI'da özel ajan olarak görev yaptı. FBI'a katıldığı ilk zamanlar FBI SWAT takımında keskin nişancı olarak çalıştı ve ardından rehine arabulucusu görevine getirildi. Daha sonra FBI'ın Davranış Bilimi Departmanı'na transfer oldu ve Virginia'daki FBI Akademisi'nde rehine arabuluculuğu ve uygulamalı kriminal psikoloji alanlarında dersler verdi. Yeni FBI ajanlarına ve ABD'nin dört bir yanındaki polis memurlarına bu alanda eğitimler veriyordu. Douglas, eğitimlerine devam etmek için ülkeyi gezerken çeşitli hapisanelerde mahkûm olan ve ülkenin yakın tarihindeki en vahşi cinayetlere imza atan seri katillerle görüşmeler yapmaya başladı. David Berkowitz, Ted Bundy, John Wayne Gacy ve Charles Manson görüştüğü katillerden sadece birkaçıydı. Douglas, FBI'ın vahşi suçları önleyebilmesi adına bu suçları gerçekleştiren kişilerin nasıl düşündüklerini ve nasıl bir hayata sahip olduklarını anlamak gerektiğini savunuyordu. Douglas bu çalışmalar sonucunda FBI'ın Kriminal Profille-

LEICESTER ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ GENETİK BİLİMCİ ALEC JEFFREYS KAZARA DA OLSA İNANILMAZ BİR BULUŞA İMZA ATMIŞTI. HÜCRELERDEN DNA ELDE ETMİŞ VE BUNLARI FOTOĞRAF FİLMİNE AKTARMIŞTI. YIKAMA KÜVETİNDE BIRAKILAN FİLMİ SUDAN ÇIKARDIĞINDA FİLMİN ÜZERİNDE ÇUBUKLAR BELİRMİŞTİ.

me Programı'nı kurdu ve yönetti. Kendisi gibi eski bir ordu mensubu ve FBI ajanı olan Robert Ressler ile birlikte çalışıyordu. İkili, 1980'lerin başında parmaklıklar ardında olan otuz altı seri katili inceledi ve profillerini çıkardı. Aynı zamanda "seri katil" tanımını da ilk olarak bu ikili kullandı. Douglas'ın çalışmaları çok geçmeden meyve vermeye başladı. FBI o sıralarda Atlanta'da 1979-1981 yılları arasında işlenen bir seri katil vakasını inceliyordu. İki sene içerisinde en az yirmi sekiz kişi öldürülmüştü. Douglas, katilin profilini çıkarmış ve genç bir siyahi adam aramaları gerektiğini söylemişti. Şüpheli Wayne Williams'ın yakalanmasıyla birlikte Douglas adından fazlasıyla söz ettirmişti.

ALEC JEFFREYS

31 Temmuz 1986'da, İngiltere'nin Leicester-shire şehrinde, 15 yaşındaki Dawn Ashworth bir arkadaşının evinden ayrıldı ve kendi evine doğru yola çıktı ancak eve varamadan ortalıktan kayboldu. Dawn'ın cesedi iki gün sonra evlerine yakın bir tarlada bulundu. Dövülmüş, tecavüze uğramış ve ardından boğularak öldürülmüştü. Polisler cesedi bulur bulmaz bir seri katille karşı karşıya olduklarını anlamışlardı. Bundan yaklaşık iki buçuk sene önce 15 yaşındaki Lynda Mann aynı bölgede ölü bulunmuştu. Mann da tıpkı Ashworth gibi tecavüze uğramış

ve boğulmuştu. Öğrenme zorluğu yaşayan 17 yaşındaki Richard Buckland, cinayete dair bir şeyler bildiği gerekçesiyle tutuklanmıştı ancak bir karede cinayeti itiraf ederken diğer karede reddediyordu.

Bu sıralarda Leicester Üniversitesi'ndeki Genetik Bilimci Alec Jeffreys kazara da olsa inanılmaz bir buluşa imza atmıştı. Hücrelerden DNA elde etmiş ve bunları fotoğraf filmine aktarmıştı. Yıkama küvetinde bırakılan filmi sudan çıkardığında filmin üzerinde çubuklar belirmişti. Jeffreys çok geçmeden bu izlerin her bir birey için farklı olduğu sonucuna vardı. Polis yetkilileri vakayla ilgili Jeffreys'ten yardım istedi. Kızların vücutlarından alınan sperm örneklerini inceledi ve katilin aynı kişi olduğu sonucuna vardı ancak Richard Buckland'ın DNA'sı tamamen farklıydı.

Polis, 1953 ve 1970 yılları arasında doğan ve bölgede yaşayan erkeklerden kan örneği istedi. Bu çalışmaların sonucunda 5.511 erkek polise istediği örnekleri vermişti. Ne var ki hiçbirisi polisin elindeki DNA ile eşleşmiyordu. Dawn'ın öldürülmesinin üzerinden bir seneden fazla zaman geçtikten sonra Kelly adındaki bir adam, barda arkadaşlarıyla konuşurken Colin Pitchfork adlı bir adamın ricasıyla onun yerine kan örneği verdiğini söyledi. Konuşmaya şahit olanlardan biri polise haber verdi ve Pitchfork, DNA'sının eşleşmesiyle tutuklandı. Şüpheli aslında ilk cinayet soruşturmasında da polis tarafından sorguya alınmış ancak serbest bırakılmıştı. Colin Pitchfork, DNA sayesinde yakalanan ilk katil olarak kayıtlara geçti.

Tüm bu gelişmelere ve mükemmel suç diye bir şey olmamasına rağmen çözülemeyen birçok vaka var. Bu durum şüphesiz kurbanlar ve aileleri için yıkıcı sonuçlara sebebiyet veriyor. Resmi yetkililerin herhangi bir şüpheliye ulaşmamaları, bireyleri çoğu zaman kendi çözümlemelerini üretmeye itiyor. Aynı zamanda dedektiflik mesleğinin edebiyattaki ve sinemadaki temsili, okurun kendisini dedektifle özdeşleştirme ve bilgiye erişimin çok daha kolay hale gelmesi daha çok insanın amatör dedektiflik yolunda ilerlemesine yol açıyor.

BETTY MARCELLE WHEELER VAKASI

2012'de Betty Marcelle Wheeler adlı bir kadın, Virginia eyaletinin Waynesboro kentindeki Rosser Bulvarı'nda yürürken bir araç Wheeler'a çarptı ve kadın orada hayatını kaybetti. Sürücü, olay yerinden anında kayboldu, polis olay yerinde Wheeler'a çarpan araca ait

olduğu düşünölen bir parça buldu ancak araç tespit edilemedi. Polis çareyi aracın parçasının fotoğrafını internete yüklemekte buldu. Jalopnik adlı otomotiv sitesinin bazı kullanıcıları, sözkonusu parçanın sadece 2000 model Ford F-150 bir pikaba ait olabileceğini düşündüler ve polisle iletişime geçtiler. Bu bilgiyle soruşturmada yol kateden polis, suçluyu kısa sürede yakaladı.

PIYANGO VAKASI

Florida'da yaşayan Abraham Shakespeare adlı bir adam, piyangodan 17 milyon dolar kazandıktan sonra gizemli bir şekilde ölü bulundu. Yerel polis teşkilatı, Shakespeare'in finansal danışmanı Dorice Moore'dan şüpheleniyordu ancak ellerinde yeterli kanıt yoktu. websleuths.com kullanıcıları vakayla ilgili sitede tartışırken Moore başka bir isim altında siteye kaydoldu ve kendisini koruyan söylemlerde bulundu. Ardından Websleuth sitesinin kurucularından Tricia Griffith ile iletişime geçip kendisini savunan kişinin kim olduğundan haberi olmadığını söyledi. Griffith durumdan şüphelenip kullanıcının IP adresine ulaştı. Daha sonra bu bilgiyi polise teslim edince Moore kısıkvırak yakalandı.

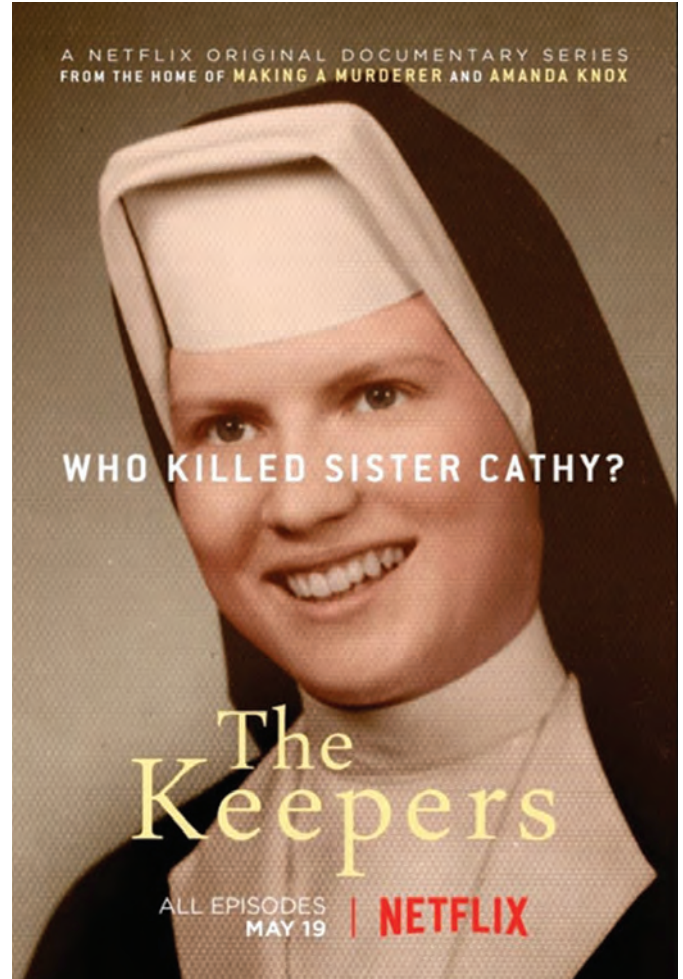
KOVADAKİ KAFATASI VAKASI

2001'de Ronald Telfer adında bir kamyon sürücüsü Missouri'deki kamyon durağından geçerken yolun kenarında plastik bir kova fark etti ancak üzerinde çok durmadı. Yaklaşık bir ay sonra o yoldan tekrar geçerken plastik kovanın hâlâ orada olduğunu gördü. Kovanın içindeki sertleşmiş çimentonun içine hapsedilmiş hayvan kalıntıları olduğu düşündüğü şeyi boşalttı ve kovayı alıp evine götürdü. Bu olaydan aylar sonra tekrar o yoldan geçerken kovanın içindekilerin hayvan leşine ait parçalar değil, bir insan kafatası olduğunu fark etti. Polis, kurbanın kim olduğunu bilmiyordu ancak uzmanlar kafatasının bir modelini çıkarıp internete yükledi. Kafatasını Ellen Leach adındaki bir internet dedektifi teşhis edecekti. Leach kayıp kişilere ait bir websitesinde May'in fotoğrafını görmüş ve bulunan kafatasını bu fotoğrafla eşleştirmişti. Kurban, 19. yüzyıl antika koleksiyoncusu Gregory May'di. Uzun zamandır kayıptı. Polis, May'i ev arkadaşının öldürdüğünden şüpheleniyordu ancak ellerinde ceset yoktu dolayısıyla bu iddiayı hiçbir zaman kanıtlayamamışlardı. Ellen Leach sayesinde vaka çözüme ulaştı; Doug DeBruin en yakın arkadaşı Gregory May'i

koleksiyonunu çalabilmek için öldürmüş ve ardından parçalara ayırmıştı.

THE KEEPERS

Catherine Cesnik, Katolik bir rahibeydi ve Baltimore'daki Archbishop Keough Lisesi'nde İngilizce ve drama dersleri veriyordu. Cesnik, 7 Kasım 1969'da ortadan kayboldu. Cesedi iki ay sonra bir çöp tenekesinin yanında bulundu ancak katil hiçbir zaman yakalanamadı. Olaydan yıllar sonra, öldürölen rahibenin 60'lı yaşlardaki eski öğrencileri bir Facebook grubu oluşturup bu gizemli cinayetin üzerine gitmeye başladılar. Birtakım iddiaları vardı. Katolik kız lisesindeki Joseph Maskell adlı bir rahip onlarca kıza cinsel istismarda bulunmuştu. Cesnik bu durumu fark etmiş ve olayın üzerine gitmişti ancak birkaç hafta sonra öldürölmüşü. Polisler delilleri yok etmiş ve davanın üzerine gitmemişlerdi ayrıca Kilise de taciz davalarının üstünü kapatmıştı. Onlarca delil ve tanığa rağmen rahip hiçbir zaman yargılanmadı. Facebook'ta kurulan bu grubun çalışmalarına istinaden Netflix, 2017'de vakayla ilgili yedi bölümlük bir belgesel yayınladı.

KENNETH L. MAINS

“FAİLİ MEÇHUL
VAKALARA İLGİM,
BİLİNMEYENE
DUYDUĞUM DOĞAL BİR
MERAKIN SONUCU.”

Kenneth L. Mains, eski bir deniz piyadesi ve aynı zamanda Narkotik ve FBI bünyesinde sivil polis olarak görev yapmış birinci sınıf bir dedektif, çözölememiş vakalar uzmanı. 2013'te özellikle çözölememiş vakalar konusunda, alanında uzman biliminsanları, dedektifler ve araştırmacıların katılımıyla özel bir örgütlenme oluşturabilmek amacıyla American Investigative Society of Cold Cases'ı (AISOC) kurdu. Dedektif Mains ile kariyerini ve AISOC'u konuştuğumuz bir röportaj gerçekleştirdik. Kendisi, tüm okurlarımıza selamlarını ilettiğini belirterek sorularımıza samimiyetle cevap verdi.

Dedektif Mains; faili meçhul vakalar, kayıp kişiler ve çözölememiş cinayetler söz konusu olduğunda ABD'deki en iyi dedektiflerden biri olarak adlandırılıyorsunuz. 20 sene boyunca polis teşkilatında görev yaptınız, ardından ceza hukuku alanında eğitiminizi tamamladınız. Kariyerinizi nasıl inşa ettiğinizi bizimle paylaşır mısınız?

Her şey, hedeflerimin peşinden koşmamla başladı açıkçası. Bu hedeflerin çoğu da küçükken babamla “Çözölememiş Gizemler” programını izlerken şekillendi. Gerçek suç hikâyelerini okuyordum ve sadece gizemleri değil, bu gizemlerin ardında gizlenen kişileri de merak ediyordum. Nasıl bir çocukluk geçirmişlerdi, ev hayatları nasıldı, beyinleri yeni bir bilgiyi nasıl işliyordu, bu gibi konuları her zaman merak ediyordum. 17 yaşındayken Deniz Piyade Teşkilatı'na katıldım; burası bana disiplinin ne olduğunu ve azamet-

ten korkmamam gerektiğini öğretti. Teşkilattan ayrıldıktan sonra koleje yazıldım ve cezai adalet alanında eğitimimi tamamladıktan sonra mezun oldum, ailemden ilk defa bir kolej mezunu çıktığı böylece. Sonrasında polis teşkilatına katıldım, çoğunlukla devriye memuru olarak görev yaptım. Bir süre sonra sivil polis olarak narkotik birimine geçtim ve en nihayetinde FBI bünyesinde sivil polis olarak çalıştım. 2008'de resmi olarak çözölememiş vakalar üzerinde çalışmaya başladım ve o zamandan bu yana faili meçhul vakalarla ilgilenmeye devam ediyorum.

Faili meçhul vakalara nasıl ilgi duymaya başladınız? Zannediyorum dikkatinizi çeken ilk vaka Dawn Marie Miller' vakasıydı. Bu süreci biraz anlatır mısınız?

Faili meçhul vakalara ilgim, bilinmeyene duyduğum doğal bir merakın sonucu. Bir şey-

leri bilmemeye dayanamıyorum. Örneğin D.B. Cooper'a² veya Jimmy Hoffa'ya³ ne oldu? Billy the Kid aslında Brushy Bill Roberts⁴ mıydı ya da Martha Moxley'yi⁵ kim öldürdü? Gerçekleri ortaya çıkarmaya duyduğum ilgi ve merak, beni araştırmaya iten güç aslında. Dawn Miller vakasında asıl dikkatimi çeken şey ise şuydu; polis departmanındaki hiç kimsenin, gerçekten hiç kimsenin bir kadının kayıp olduğundan haberi yoktu. Bu beni fazlasıyla rahatsız etti. Sistem tarafından tamamen unutulmuştu ve bu bende büyük bir hüsrana yaratmıştı. Ailesini düşünüyor ve onlar için üzülüyordum. Dawn'ın ölü ya da diri nerede olduğunu bulmak ve vakayı çözebilmek için elimden gelen her şeyi yapmak istiyordum.

Daha sonra Gail Louise Matthews vakasıyla ilgilenmeye başladınız. Üstlerinize, vakayı en azından kendi özel zamanınızda incelemek istediğinizi belirttiniz ve izin alamayınca da istifa ettiniz. Bu vaka üzerinde çalışabilmek için çok daha düşük bir maaşa razı olarak ilçe dedektifi olarak çalışmaya başladınız. Sizi bu kararı almaya iten şey neydi?

Dawn Miller vakasını çözmüştüm ve sıradaki zorlu göreve odaklanmıştım ki bu da Gail Matthews ve Tamara Berkheiser davasıydı. İkisi de dövülmüş ve boğulmuştu, ardından boğazları kesilmişti. 23 yaşında bekar bir anneden ve 5 yaşındaki kızından bahsediyoruz. Bunu kesinlikle hak etmemişlerdi. Vaka üzerinde çalışmak istedim çünkü davayla ilgili çalışan başka hiç kimse yoktu! Bir önceki vakadaki başarımaya rağmen bu davayla ilgilenmeme izin verilmeyince inanılmaz bir kızgınlık hissettim. Başka bir vakanın daha adaletin çatlakları arasında kayıp gitmesine nasıl izin verirdiniz? Bu vaka üzerinde çalışmak isteyen ve daha önce de benzer vakalarla başarılı soruşturma süreçleri yönetmiş birisinin gerçeği ortaya çıkarabilme çabalarına neden engel olurdunuz ki? Mantığım bunu hiçbir şekilde almadı. Polis departmanından ayrıldım ve sonrasında bölge savcısı tarafından özellikle Gail Matthews vakasını araştırmak için işe alındım. Para önemli değildi. Beni motive eden ya da mutlu eden şey asla para olmadı. Sadece sevdiğim işi yapmak ve kurbanların ailelerine yardım etmek istiyordum. Onlar sadece umutları olsun istiyorlardı ve ben de onlara bunu vermek için çalıştım.

Çözülememiş vakaları "Cold Case" olarak adlandırırıyorsunuz. Bir vaka nasıl bu hale geliyor, neden "soğuyor"?

"BENİ MOTİVE EDEN YA DA MUTLU EDEN ŞEY ASLA PARA OLMADI. SADECE SEVDİĞİM İŞİ YAPMAK VE KURBANLARIN AİLELERİNE YARDIM ETMEK İSTİYORDUM. ONLAR SADECE UMUTLARI OLSUN İSTİYORLARDI VE BEN DE ONLARA BUNU VERMEK İÇİN ÇALIŞTIM."

Üzerinde uğraştığınız vaka bir süre sonra soğur çünkü ipuçları bir yere varmaz, kanıtlardan bir şey elde edemezsiniz ya da bazen dedektifler ilgilerini yitirir. Bu vakalar varken yenileri de gelmeye devam eder, tabii ki dedektifler bu yeni vakalarla da ilgilenmek zorunda kalır ve bazı vakalar maalesef bu şekilde rafa kalkar.

"FARKLI BAKIŞ AÇILARI, YENİ BİR ÇİFT GÖZ TARİHTE BİNLERCE VAKAYI ÇÖZMÜŞTÜR."

2003 yılında, çözülememiş vakaları araştırmak için dünyaca ünlü bir organizasyon olan American Investigative Society of Cold Cases'ı (AISOCC) kurdunuz. Çözülememiş vakaların üstesinden gelebilmek için hep birlikte çalıştığınız muhteşem bir takımınız var. Bu organizasyonu kurmaktaki niyetiniz neydi, bu fikir nasıl şekillendi?

AISOCC, Mart 2013'te kuruldu ancak böyle bir organizasyon fikri yaklaşık dört yıl öncesi-ne, dedektif olduğum zamana dayanıyor. 1994 senesinin faili meçhul vakası yani Gail Matthews ve 5 yaşındaki kızı Tamara Berkheiser cinayetini araştırıyordum ve tamamen köşeye sıkışmıştım. Elimdeki ipuçlarının sonu hiçbir yere çıkmamıştı, kanıtlar değerli olabilecek herhangi bir sonuç üretmiyordu. Bu, bir dedektifin korkulu rüyasıdır, felaket bir duygudur. Kaybolmuş, perişan, başarısız ve yalnız hissedersiniz. Yardım için başvurabileceğim hiç kimse ve hiçbir yer yoktu çünkü hiç kimse ya da hiçbir oluşum bu vakaya benim kadar zaman ayırmamıştı, aynı zamanda benim kadar istekli de değillerdi. O yüzden neden umurlarında olsun ki? Emin olduğum tek bir şey vardı; bu vakayı tekrar çekmeceye tıkmayacaktım. Zaten en başında böyle yapıldığı için faili meçhule dönmüştü. Yardım edebileceğini söyleyen insanlar vardı ancak vakadaki dokümanların hacmini görünce heveslerini kaybediyorlardı.

Spordan zevk alan bir insan için AISOCC'ü kurmak ve işler hale getirmek, suç ve suçlularla

savaşan bir yıldız takım kurmak gibiydi. Ben bir kolej için çok iyi bir Amerikan futbol takımı kurmaya benzetiyordum bunu. Kurduğum organizasyona katılmalarını ve takımımın bir parçası olmalarını ümit ederek yetenekli insanları ikna etmeye çalışıyordum. Takımımın ilk başta şu kişilerden oluşmasını istiyordum; deneyimli bir cinayet dedektifi, bir DNA uzmanı, bir suç profili uzmanı, olay yeri inceleme uzmanı ve rekonstrüksiyonist yani olay yerini tekrar yaratan bir uzman, bir adli psikiyatr, psikolog ve aynı zamanda da bir adli patolog. Bu takımı kurduktan sonra genişletebildik ve öyle de oldu.

Tüm hayatım boyunca çözilemeyen gizemleri ve gerçek suç hikâyelerini takip etmiş biri olarak, çözilememiş vakaların soruşturması söz konusu olduğunda alanında en iyi uzmanları biliyordum. O zamanlar tanımadığım başka uzmanları da araştırdım, onları da istiyordum çünkü yardım etmek için hissettikleri tutku ve azim benimki kadar büyüktü. Yayımladıkları makaleleri okudum, iş arkadaşlarıyla görüştüm ve haklarında çıkan gazete haberlerini araştırdım. İşlerinde iyi olduklarından emin olduğum profesyonelleri bulduktan sonra telefon ya da mail yoluyla kendilerine ulaştım ve niyetimden bahsettim. Çözilemeyişi çözmeye adanmış, suçla savaşan bir yıldız takımının ve aynı zamanda bu tek ve elit organizasyonun bir parçası olmak isteyip istemediklerini öğrenmeye çalıştım. İletişime geçtiğim neredeyse herkes bu girişimin bir parçası olmak istedi çünkü onlar da en az benim kadar bu vakalarla ilgili istekli ve ilgiliydi.

AISOCC’u çözilememiş vakalar konusunda bağımsız bir kurum haline getirebilmek her zaman hayalim ve amacım oldu. Polis teşkilatının, elindeki çözilememiş vakaları uzmanlara teslim ettiği ve bu vakaların üzerinde üstünkörü değil, gerçekten çalışıldığı bir kurum olmalıydı. Bu kurum bünyesinde adli bilimcileri, davranış bilimcilerini, akademik uzmanları, hukuk uzmanlarını, araştırma görevlilerini, adli tıp hukuku profesyonellerini barındırmalıydı ve bu uzmanlar kanun görevlilerine vakayla ilgili yardım etmeliydi. Tabii yardım derken şunlardan bahsediyordum; soruşturma stratejileri, sorgu ve görüşmeler, hukuki konular, araştırma, davranışsal profil çıkarma ve kanıtların adli bilimcilerimiz tarafından bizzat ele alınması. Bir sonraki misyonumuz, AISOCC’un bu vizyonunu Kongre’ye taşımak ve bu kurumu resmi bir çözilememiş vakalar kurumu haline getirmek. Bu girişim aynı zamanda AISOCC’un Birleşik Devletler’deki çözilememiş vaka bolluğuyla mücadele edebilmesi adına bölgelere yayılmasına da katkıda bulunacak. Kanun adamları çözilememiş vakalarla ilgili yardım alacaklar ve böylece diğer davalarla da ilgilenebilecekler. Bu kurum sayesinde bir dava çözülene kadar farklı gözlerin incelemesinden geçecek. Böyle bir girişim söz konusu olduğunda hâlâ gidilecek çok yolumuz var ancak bu girişim, çözilemeyen davaların ele alınış biçimleriyle ilgili devrim niteliğinde bir atılım olacak.

The American Investigative Society of Cold Cases (AISOCC) kâr amacı gütmeyen, tek misyonu faili meçhul suçları çözmek olan, gö-

nüllü ve profesyonel araştırmacılarından oluşan bir organizasyon. Çözülemediği davalar için olay yerinin yeniden oluşturulması, olay yeri değerlendirmeleri ve suçları aydınlatabilmek için tümevarımcı ve tümdengelimci profillemeye ve mantık yürütme gibi soruşturma taktikleri kullanıyoruz. Özetlemek gerekirse kanun kurumlarına mensup profesyonellere ellerindeki vakada ilerleyebilmeleri için öneri ve tavsiyelerde bulunuyoruz. Eğer polis ya da başka bir kanun teşkilatına mensupsanız ve elinizde çözülemediği bir vaka varsa profesyonel bir inceleme için bize başvurun. En önemli şeyi yapmak için yani vakayı çözmek için gurun ve egoyu bir kenara bırakın. Farklı bakış açıları, yeni bir çift göz tarihte binlerce vakayı çözmüştür. Ne olduğunu ve bundan kimin sorumlu olduğunu tespit edebilmek adına olay yerinin yorumlanması, faillerin profillerinin çıkarılması, suç öncesi ve sonrası stres etkenleri ve mağdur bilimi inanılmaz önem taşıyor. Bizim yaptığımız da bu zaten. Kanun görevlilerine yeni bir çift göz sunuyoruz, ki bu gözler dünyanın çözülemediği vakalar konusunda uzmanlaşmış en yetenekli ve tecrübeli araştırmacılarına ait.

Bir vakanın kabul edilme, değerlendirilme ve çözülme süreci nasıl ilerliyor?

Polis teşkilatı mensupları ya da kurbanların aileleri bizimle iletişime geçer. Biz sadece resmi kurumlardan gelen vakaları kabul ederiz çünkü onlar gerçeklere vâkıftır. Sonuçta biz de önerilerimizi gerçekleri gözden geçirip

yaparız. Tabii resmi teşkilatların yardımını istemediği durumlarda kurbanların ailelerinin seçenekleri de bulunuyor. Çeşitli üniversitelerde, aile bireylerinin isteği üzerine vakalarla çalışabilecek öğrenci grupları var. Bu grupların elinde her zaman polis raporları gibi gerçek bilgiler bulunmuyor ancak yine de aile için bir umut teşkil ediyor. Resmi kurumlar, AISOCC'a vakaları dijital formatta teslim eder. Biz bu bilgileri yüksek güvenlikli sunucularımıza yükleriz ve bilgiler buradan Danışma ve İnceleme Kurumu üyelerine iletilir. Ardından teslim tarihi belirleriz ve bu süre zarfında üyelerimiz vakayı inceler ve çıkardıkları sonuçları yönetim kuruluna sunar. Başkan yardımcımız Chris Kunkle bu sürecin meşakkatli bölümünde görev alır; tüm fikirleri ve önerileri, bir rapor haline getirir ve biz de bu raporu vakayı bize sunan kuruma teslim ederiz.

Resmi güvenlik teşkilatları neden sizinle iletişime geçmeli?

Bizimle iletişime geçmeliler çünkü üzerinde çalıştıkları vakalarla ilgili farklı bakış açıları sunabiliriz. Organizasyonu şekillendirirken benim için önemli olan da buydu zaten. Ekipteki tüm uzmanlar yani medikolegal konularla ilgilenen uzmanlar, profillemeye uzmanları, adli tıp doktorları, cinayet dedektifleri vs. vakaya farklı gözlerle bakar ve farklı çıkarımlar yaparlar ki özellikle çözülemediği bir vakaya bu şekilde bakmak gerekir. Ayrıca bir vaka uzun zamandır çözülemediği mutlakla yardım almalısınız.

"YAPTIĞIM HER ŞEYİ ONLAR İÇİN YAPIYORUM ÇÜNKÜ RUHLARINDA AÇILAN BOŞLUĞU RAHATLIKLA GÖREBİLİYORSUNUZ. BU BOŞLUĞU BEN DE GÖRÜYORUM, HİSSEDİYORUM, BU NEDENLE ONLARA BİR ÇÖZÜM SUNMAK İSTİYORUM. ONLARIN TEK İSTEĞİ İSE BİR UMUT. SEVDİKLERİ KİŞİLERİN BİRİLERİNİN UMURUNDA OLDUĞUNU GÖRMEK İSTİYORLAR, ONLARIN UNUTULMADIĞINI BİLMEK İSTİYORLAR. BEN DE ASLA UNUTMAM."

Bir ipucunun ya da kanıtın birdenbire kendini göstermesini beklemek hem kurbanı hem de kurbanın ailesine büyük haksızlık. Beklemek yerine yardım istemelisiniz.

Kurbanların ailelerinin de sizinle iletişime geçmek istediğini belirttiniz. Onlardan gelen vakaları kabul ediyor musunuz? Ailelerin sizin üzerinizde kişisel olarak nasıl bir etkisi var?

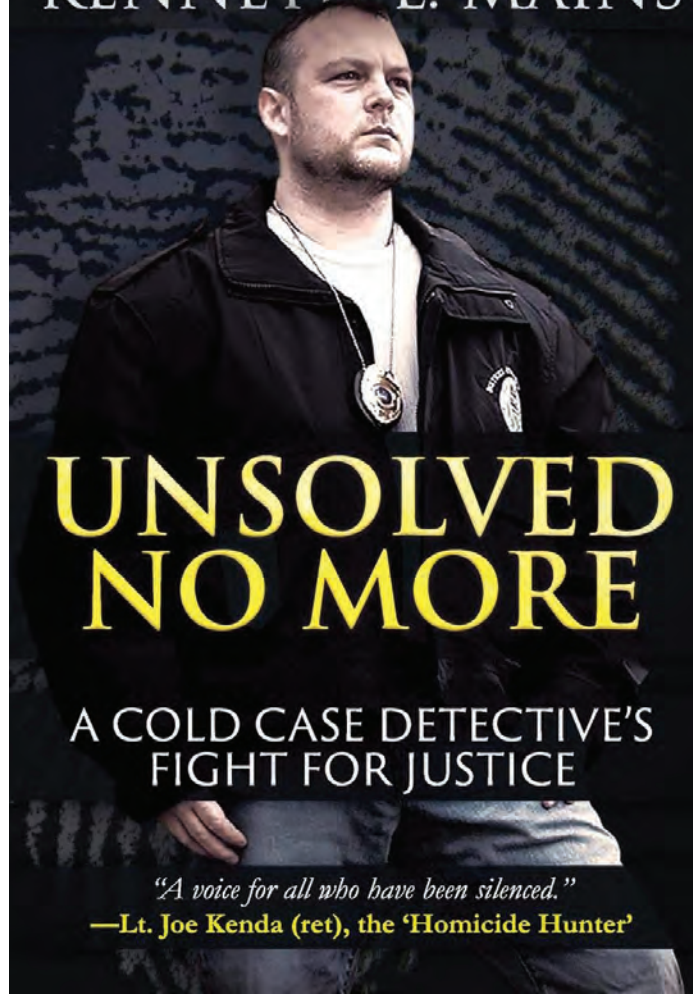
Kurbanların aileleri bizimle her zaman iletişime geçiyor, haftada en az 25 e-posta alıyorum onlardan. Ailelerden gelen vakalarla bazen AISOC adına değil ama kişisel olarak ilgileniyorum ya da üniversitelerdeki öğrenci gruplarımı ya da yönlendiriyorum. Ailelerin, bendeki etkisini tahmin bile edemezsiniz. Yaptığım her şeyi onlar için yapıyorum çünkü ruhlarında açılan boşluğu rahatlıkla görebiliyorsunuz. Bu boşluğu ben de görüyorum, hissediyorum, bu nedenle onlara bir çözüm sunmak istiyorum. Onların tek isteği ise bir umut. Sevdikleri kişilerin birilerinin umurunda olduğunu görmek istiyorlar, onların unutulmadığını bilmek istiyorlar. Ben de asla unutmam.

AISOC bünyesinde çalışan uzmanların zın ne gibi vasıfları var ya da olmalı?

Tüm uzmanların kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili belirli niteliklerde olması gerekiyor elbette ancak benim için en önemli vasıf, tutku. Bu insanlara yardım etmek istemelisiniz.

Bir vakayı incelerken ne gibi metotlar kullanıyorsunuz, nasıl bir yol izliyorsunuz?

Bu süreç benim için kişisel olarak 10 adımdan oluşuyor. 1. Arka plan: Nasıl bir vakayla karşı karşıyayım, bunu araştırıyorum. 2. Polis raporları ya da araştırma: Polis raporlarını adeta bir romanmış gibi okuyorum, böylece karakterler kafamda oturuyor ve ben de onları

hayalimde canlandırabiliyorum. Ardından rapora geri dönüp tekrar okuyorum. Bu sefer, midemi bulandıran her detayı not alıyorum. Bir saniyelğine de olsa duraksamama neden olan, bir şekilde normal gelmeyen her detayı göz önünde bulunduruyorum. Bu detayları da not aldıktan sonra geri dönüp tüm raporu tekrar okuyorum ta ki kafamda oturmayan detaylarla dolu bir rapor elimde olana kadar. Soruşturma sürecime bu şekilde başlıyorum. 3. Viktimoloji yani mağdur bilimi: Söz konusu kurbanı, kendisinden bile iyi tanımanız gerekiyor. Ailesiyle, arkadaşlarıyla, çalışma arkadaşlarıyla, komşularıyla konuşmanız gerekiyor. Kurbanı tanıyan, eğilimlerine aşına olan herkesle iletişime geçiyorum. 4. Kriminal profilleme: İşlenen suç ve olay mahalline bakarım ve iyi bir değerlendirme yapabilmek adına tümevarımcı ve tümdeğencimci profilleme yöntemlerini kullanırım. 5. Zaman çizelgesi: Suç, kurban ve şüphelilerle ilgili zaman çizelgesi çıkartırım. Daha sonra bunları birbirleriyle karşılaştırarak nelerin uyup uymadığını bulmaya çalışırım. 6. Şüpheli bilimi: Mağdur bilimiyle tıpatıp aynı, sadece incelediğiniz kişi kurban değil, şüpheli ya da şüpheli-

lerden biri. 7. Tekrar görüşmeler: Çözümlemeyen bir suç vakası sözkonusu olduğunda aradan geçen zamanı göz önünde bulundurmak gerekir. Bu süre zarfında bağılıklar, ittifaklar, ilişkiler değişir. Evlilikler başarısızlıkla sonuçlanır, birliktelikler çatlamaya başlar. Bu gibi nedenlerle çözümlememiş bir vakayı araştıran uzman tüm bunların avantajlarından yararlanmalıdır. Şahitlerle, vakayla ilgisi olan herkesle tekrar görüşmeler yapılır. Kendinizi düşünün; sizin için yirmi beş sene önce büyük önem taşıyan olgular, olaylar ya da duygular bugün bambaşka şeyleri temsil edebilir. 8. Kanıt: Kanıtların kesinlikle tekrar incelenmesi ve bu incelemenin de gen bilimi gibi son teknolojilerden faydalanılarak yapılması gerekir. Touch DNA dediğimiz yöntemle olay yerinde bırakılmış en ufak DNA kalıntısı bile tekrar incelenir. 9. Çıkarım: Bu noktaya kadar öğrendikleriniz sayesinde şüphelilerle ilgili çıkarımlar yaparak bir havuz oluşturunuz. Örneğin soruşturmanın başında yirmi şüpheli varken bu sayı beşe düşebilir. Bu noktada en azından ilerleme kaydetmişsinizdir ve elinizdeki beş şüpheliye yoğunlaşabilirsiniz. Burada amacınız, düşük olasılıklardan yüksel ihtimaller çıkarabilmektir. 10. Sonuç: Bu adımların sonrasında geriye kim ya da kimler kaldıysa bu kişi ya da kişiler elinizdeki vakanın muhtemel failleridir.

AISOCC şu anda kaç vakayla ilgileniyor? Bugüne kadar hangi vakalarla ilgilendiniz ve bunlarla ilgili bir çözüme ulaşabildiniz mi?

Bir yılda genellikle beş vakayla ilgileniriz. Bunların hangi vakalar olduğunu söylemek AISOCC'ü temsilen bana düşmez açıkçası. Hangi davaların çözüme ulaştığını da çoğu zaman bilemeyiz. Biz, araştırmalarımız sonucunda bulduklarımızı yetkililerle paylaşıyoruz ve sonrasında onlar devralır. Bizim işimiz bittikten sonra vakanın akıbeti polis teşkilatının elindedir.

AISOCC olarak her yıl bir konferans düzenliyorsunuz. Bu konferanstan bahsedermisiniz?

Bu konferansları sadece kanun güçlerini değil, halkı eğitmek için de düzenliyoruz. Bu konferansları halka açık organize ediyorum çünkü bana kalırsa halkın da en az polis kadar bir vakayı çözebilme gücü var. Bu seneki konferansımızda çeşitli konuşmacılarımız var. Örneğin Dianne Lake, Manson ailesinin bir üyesi. Son 30 senedir Amelia Earhart'ın ortadan kaybolmasını araştıran Ric Gillespie konuklarımız arasında. D.B. Cooper'ın ortadan kaybolmasını araştıran Tom Kaye de konuğumuz. 1978'de Chi Omega House'da Ted Bundy'nin kanlı saldırısından sağ çıkmayı başaran Kathy Kleiner de konuşmacılar arasında. Bundy, Kathy'nin çene kemiğini üç yerinden kırmıştı. Bu isimlerin yanında ilk AISOCC üyelerinden Dr. Henry Lee ve Dr. Cyril Wecht gibi efsanevi isimler de var.

Günümüzde karmaşık bir vakayı çözebilmek için tek yöntem bilimsel metot mudur

**"TÜM HAYATIM BOYUNCA DEDEKTİF OLMAK İSTEMİŞTİM.
8 SENE BOYUNCA SİVİL POLİS OLARAK ÇALIŞMAK
OLDUKÇA STRESLİYDİ TABİİ ANCAK O ZAMANLAR DA
İNŞA ETMEK İSTEDİĞİM KARIYERİN BİR PARÇASIYDI."**

sizce? Yoksa dedektif içgüdüsi denen olgunun ya da insan doğasını anlayabilme kabiliyetinin yeterli olacağına inanıyor musunuz?

İkisini de kullanmak zorundasınız. Sadece bilime güvenemezsiniz. Onlarca yıl boyunca çözülmemiş bir vakayı çözebilmek için son teknoloji bilimsel yöntemlerle birlikte çok iyi bir klasik dedektiflik işi de yapmalısınız.

Anladığım kadarıyla son zamanlarda Zodiac cinayetlerini araştırıyorsunuz. History Channel ile bir belgesel dizi de hazırladınız. Bize biraz bu süreçten bahsedermisiniz? 40 seneden fazla geçmişi olan ve büyük bir ilgiyle takip edilen bir vakadan söz ediyorsunuz.

Gençliğimde Robert Graysmith'in Zodiac katili üzerine yazdığı kitabı okurdum. Bu kitap ile Manson ailesini anlatan *Helter Skelter* adlı roman her zaman başucumdaydı. History Channel ve Karga Seven yapım şirketi, beş bölümlük Zodiac belgeseline hem oyuncu hem de danışman olarak dahil olmamı teklif edince havalara uçmuştum. Partnerim Sal LaBarbara ve tüm ekiple çalışmak muhteşem bir tecrübeydi. Böylesine büyük bir vakayla uğraşmanın büyük zorlukları var elbette. Bazı durumlarda tüm kanıtlara ya da polis raporlarına erişimimiz yoktu, o nedenle oldukça zorlandık.

Zodiac katili neden yakalanamadı? Bu vaka hâlâ halkın ilgisini çekmeyi nasıl başarıyor?

Bana kalırsa katil ya inanılmaz zekiydi ya da çok şanslıydı. Belki de bu ikisinin karışımıyla da yakalanmamayı başarmış olabilir. Özellikle taksici Paul Stine'e silahlı saldırı düzenledikten sonra şansı yaver gitmişti çünkü neredeyse yakalanıyordu. Bu saldırıdan sonra cinayetlerini sonlandırdığını düşünüyorum. Halkın yoğun ilgisinin sebebi de şu olmalı; Zodiac katili herkesle dalga geçmişti ancak asla yakalanamamıştı. Onun için asıl oyun öldürmek değil, polis teşkilatıyla alay etmekti. Cinayetlerini bu dalga geçme furyasını ilerletmek için işlemişti.

Zaman ve mekân açısından hiçbir sınırlama olmadığını düşünün. Tarihteki hangi gizemi araştırmak isterdiniz?

Ah, o kadar çok ki! 14 Temmuz 1881'de Fort Sumner'da olmak isterdim. Pat Garret gerçekten Billy the Kid'e ateş edip onu öldürdü mü görmek isterdim. Jim Morrison nasıl öldü, onu araştırabilmek isterdim.

Bir dedektif olarak uzun ve başarılı bir kariyer inşa ettiniz. Bu nasıl bir yaşam tarzı?

Kariyerim boyunca sadece cinayet değil, siyasal yozlaşmadan hırsızlık vakalarına kadar onlarca dava üzerinde çalıştım. Bana göre herhangi bir iş gibi bu. Çok severek yaptım ve hâlâ severek yapıyorum. Tüm hayatım boyunca dedektif olmak istemişim. 8 sene boyunca sivil polis olarak çalışmak oldukça stresliydi tabii ancak o zamanlar da inşa etmek istediğim kariyerin bir parçasıydı.

Birleşik Devletler'de soruşturma süreci ya da adalet sözkonusu olduğunda değişmesini istediğiniz hususlar var mı?

Tabii, fazlasıyla var. Cinayet sonrası tutuklama emrinin sadece bölge savcısı ya da hâkim tarafından değil, bir uzman grubu tarafından onaylandığını görmek isterdim.

Anılarınızı anlattığınız *Unsolved No More* adında bir kitabınız var. Zannediyorum bu-

nunla ilgili bir program hazırlığınız da mevcut. Kitabınız, belgesel çekimleri, AISOCC ve elbette ilgilendiğiniz diğer vakalar söz konusu olunca yoğun bir süreç geçiriyorsunuz. Bundan sonrası için planlarınız nelerdir?

Bundan sonrası için olabildiğince çok faili meçhul vakayı aydınlığa çıkarmak, çözülemeyeni çözerek kanun güçlerine ve kurban ailelerine olabildiğince yardım etmeye devam etmek istiyorum. Benimle ve yaptığım işle ilgili daha fazlasını öğrenmek isteyen okurlarınız için bir dizi bağlantı paylaşabilirim.

www.facebook.com/DetectiveKennethLMains
Unsolved No More Programı: <https://www.youtube.com/watch?v=kKcW2cjGBbI&t=2347s>
Podcast: <https://unsolvednomore.podbean.com/>
Twitter: <https://twitter.com/DetectiveMains>

NOTLAR

1) 22 yaşındaki Dawn Marie Miller, 24 Ekim 1992'de ortadan kayboldu. En son, 1982 model kahverengi bir Datsun 210 pikaba iki adamla birlikte binerken görülmüştü. Erkek arkadaşı Greg Emel başşüpheliydi. Dedektif Mains on beş sene sonra vakayı tekrar araştırmaya başladı. Greg Emel ile tekrar görüştü. Emel, Dedektif Mains'le görüştüğünden 6 ay sonra intihar etti. Emel'in ölümünden sonra başka bir kişi, Miller öldürüldüğünde orada olduğunu itiraf etti ve cesedin nerede olduğunu yetkililere gösterdi. Ceset arama köpekleriyle günler boyunca çalışmalar yürütüldü ancak ceset bulunamadı. Şahıs, polise daha fazla yardımcı olmayı reddetti. Dedektif Mains bu şahsın tutuklanıp sorgulanmasını istedi ancak bölge savcısı izin vermedi.

- 2) 24 Kasım 1971'de, kendisini Dan Copper olarak tanıtan 40 yaşlarındaki bir adam Northwest Orient Havayolları'ndan Seattle'a bir bilet aldı. Uçak Portland'dan havalandıktan kısa süre sonra Copper, hostese bir not uzattı. Notta, çantasında bomba olduğu yazıyordu. Cooper çantasını açıp bombayı gösterdikten sonra dört paraşüt ve 200.000 dolar talep etti. Uçak Seattle'a indikten sonra istedikleri sağlanınca Copper yolcuları bıraktı. Pilotlardan alçak irtifada Mexico City'ye uçmalarını istedi. Copper, Washington yakınlarında paraşütüyle uçaktan atladı. FBI, tarihinin en uzun soruşturması başlatmasına rağmen Copper bulunamadı.
- 3) James Riddle Hoffa, Uluslararası Kamyon Sürücülerİ Sendikası'nın (International Brotherhood of Teamsters) efsanevi başkanıydı. 1940'lı yıllarda eyaletler arası taşımacılık işkolunda çalışanları örgütlemeye başlamıştı. 31 Temmuz 1975'te Detroit'te ortadan kayboldu. Mafya tarafından öldürüldüğü düşünülse de Hoffa'ya tam olarak ne olduğu hiçbir zaman ortaya çıkmamıştı.
- 4) Billy the Kid, Vahşi Batı'da bir silahşördü. 1881 yazında sekiz kişiyi öldürdükten kısa süre sonra Lincoln Şerifi Pat Garrett tarafından silahla vurularak öldürüldü. O zamanlar 21 yaşındaydı. Billy the Kid'in şanı o tarihte son bulmadı; çeşitli filmler, romanlar ve şarkılar sayesinde bugüne kadar geldi. Çoğu insan, Billy the Kid'in yaşadığını ve kaçtığını düşünüyordu ve hatta Billy the Kid olduğunu iddia eden birçok adam ortaya çıkmıştı. Brushy Bill Roberts da bunlardan biriydi ancak onun hikâyesi daha farklıydı. Anlatıklarını mantıklıydı ve vücudundaki yaralar the Kid'in yaralarıyla örtüşüyordu. Yetkililere başvurup af diledi. Bundan yaklaşık bir ay sonra 1950'de kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti.
- 5) 15 yaşındaki lise öğrencisi Martha Elizabeth Moxley, 1975'te bıçaklanarak cinayete kurban gitti. En son, komşuları Moxley ailesiyle vakit geçirirken görülmüştü. Cinayet davası devam ediyor.

DEBORAH HALBER

“İSTER İNTİHAR VAKASI OLSUN, İSTER CİNAYET YA DA KAZA KURBANİ, TEŞHİS EDİLEMEMİŞ HER BİR CESET BİRİLERİNİN SEVDİĞİ VE UMURSADIĞI BİR KİŞİYİ TEMSİL EDİYOR ASLINDA.”

Amerika’da çözilememiş vakaları çözen amatör dedektifleri ele aldığı *The Skeleton Crew* adlı kitabını 2014’te yayımlayan gazeteci Deborah Halber ile amatör web dedektifliği üzerine konuştuk...

Sayın Halber, muhabir olarak işe başladınız ve ardından serbest çalışan bir gazeteci olarak hayatınıza devam ettiniz. Kariyerinizi nasıl inşa ettiniz?

Kariyerimi tamamen gazetecilik üzerine inşa ettim. Adliye muhabiri olarak işe başlayıp hayatın gerçeklerini gördüm ve oradan da akademiye geçiş yaptım. Boston bölgesindeki önemli üniversitelerdeki araştırmalar ve insanlar hakkında yazılar yazıyordum. Ardından gerçek tutkum olan gazeteciliğe döndüm.

2014’te Amerika’daki çözilememiş vakaları çözen amatör dedektifleri ele aldığınız *The Skeleton Crew* adlı kitabınızı yayımladınız. Kitabınızda, teşhis edilememiş ceset kalıntılarıyla kayıp kişileri eşleştirmeye çalışan amatör dedektiflerden bahsediyorsunuz. Böyle bir kitap yazma fikri nasıl çıktı?

Birkaç sene önce yerel bir gazetede, 1970’lerde evinden sadece birkaç saatlik sürüş uzaklığında vahşice katledilmiş bir kadının fotoğrafını gördüm. Kimliği tespit edilememişti ve böyle bir şeyin nasıl mümkün olduğunu aklım almıyordu.

Mutlaka bir ailesi olmalıydı, arkadaşları, belki kardeşleri, eşi ya da çocukları... Lady of the Dunes adlı bu vakayı araştırdıkça bunun istisnai bir durum olmadığını fark ettim. Tüm ABD’de tıpkı bu kurban gibi teşhis edilememiş 40.000 ci-varında ceset vardı. Bu, çoğu insanın muhtemelen bihaber olduğu ulusal bir mevzuuydu aslında.

Bir kurbanın teşhis edilemeyen cesedi tam olarak neyi temsil ediyor? Hem duygusal anlamda hem de suç soruşturması açısından oldukça önemli bir mevzu.

İster intihar vakası olsun, ister cinayet ya da kaza kurbanı, teşhis edilememiş her bir ceset birilerinin sevdiği ve umursadığı bir kişiyi temsil ediyor aslında. Bu birey, kimliğinden tamamen koparılmış durumda ve korkunç birrafta var olmaya devam ediyor. Birileri bir yerlerde başlarına ne geldiğini merak ediyor. Ancak bu cesetler kendilerini ifade edemezler ve tarih sayfalarında kaybolmaları oldukça kolaydır. O nedenle vakalarının soğuyup kaybolmasına izin vermeyecek bir avuç kahramana (faili meçhul dedektifleri, adli tıp uzmanları, amatör dedektif-

ler) muhtaçlardır. Bir cinayetin suç soruşturmasına gelince; bırakın cesedi, elinizde bir isim bile yoksa araştırmaya başlamak için mantıklı bir nokta bulamazsınız.

Bu vakaları araştırdıkça benzer vakalarla ilgilenen sivillerden haberdar oldunuz. Cesetlere kimliklerini geri vermeye çalışıyorlardı. Bu kişilerin böyle bir işe girişmelerinin altında yatan nedenler nedir sizce?

Doe Network adındaki organizasyonla ilk karşılaştığımda, bu insanların kim olduklarından emin değildim. Neden yabancıların ölümlerini belgeleyebilmek adına onlarca saatlerini feda ediyorlardı? Bana oldukça garip gelmişti aslını söylemek gerekirse. Ancak çok geçmeden farkına vardım ki bu gönüllülerin çoğu, benzer kayıpları tecrübe etmişlerdi ve enerjilerini başka insanlara yardım etmek için harcamak istiyorlardı.

Web dedektifliğinin ne olduğunu ve nasıl işlediğini anlatabilir misiniz?

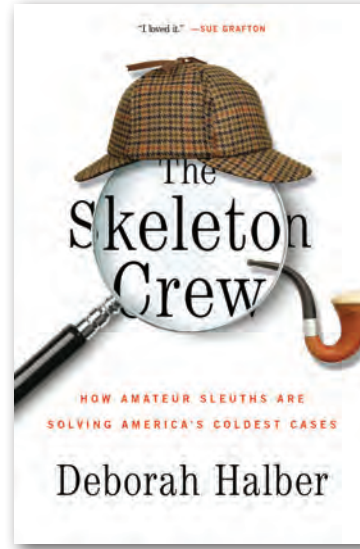
Kendilerini web dedektifi olarak tanımlayan birçok birey var ancak ben kitabım için, kayıp kişileri, teşhis edilememiş ölümlerle eşleştirmeye zaman harcayan amatör dedektiflere yoğunlaştım. İlk zamanlar Doe Network gibi organizasyonlar sadece teşhis edilememiş cesetleri ve kayıp kişileri belgelendiren, tam olarak

“POLİS YETKİLİLERİ VE OLAY YERİ İNCELEME UZMANLARI HER ZAMAN ŞUNU DİLE GETİRMİŞTİR: BİZİM, EKRANDAKİ TEMSİLCİLERİMİZ GİBİ ANINDA SONUÇ ALABİLMEMİZİ SAĞLAYAN MUHTEŞEM BİR TEKNOLOJİMİZ YOK.”

gelişmemiş internet veritabanlarıydı. Bu bilgiler gazetelerden, polis raporlarından ve yerel bölgelerde dağıtılan posterlerden derlenerek yayımlanıyordu. Veri çevrimiçi olduktan sonra insanlar siteye giriş yapıyor ve kayıp bir kişinin, kaybolduğu yerin kilometrelerce ötesinde ortaya çıkan bir cesetle eşleşip eşleşmediğine bakıyorlardı. Birçok eyalete ve ülkeye yayılan bir bilgiye sahip olmak, tek seferde konuyla çok daha ilgili olan birden fazla veriyi karşılaştırmayı mümkün kılıyordu.

Gerçek bir dedektiflik araştırmasına katılmak oldukça heyecanlı bir iş ancak gerçek hayatta bir suçu çözebilmek ekranlarda gösterildiğinden çok daha zor olsa gerek.

Kesinlikle. Polis yetkilileri ve olay yeri inceleme uzmanları her zaman şunu dile getirmiştir: Bizim, ekrandaki temsilcilerimiz gibi anında sonuç alabilmemizi sağlayan muhteşem bir teknolojimiz yok. Görüştüğüm bazı adli uzmanlar DNA analizi için aylar hatta yıllarca bekledikle-

rinden bahsetmişlerdi. Üstelik sisteme böyle bir veri yüklenmemişse gelen DNA analizinin de hiçbir işe yaramadığını belirtmek gerek.

Bu amatör dedektiflerin özellikleri ve vasıfları nelerdir? Böyle bir göreve atılabilmek ne gibi nitelikler gerektiriyor?

Bu amatör web dedektiflerinin çoğu inanılmaz derecede sabırlı, kendini bu işe adanmış, titizlikle çalışan, detaylara dikkat eden, gözlemci ve genellikle de oldukça zeki kişiler. Samanlıkta iğne arıyorlar sonuçta ve başlarda hiçbir şey ifade etmeyen detayları da zihinlerine kazıyıp göz önünde bulundurmak durumundalar. Örneğin bir kurbanın cesedi aslında genç bir kıza aitken bir erkek cesedi olarak sınıflandırılmıştı ve sistemde bunun gibi daha birçok hata vardı. Kişinin kaybolma tarihi ya da cesedin bulunma tarihinde de buna benzer hataların yapılma ihtimalini dikkate alınca, bir eşleşmenin peşinde koşuyorlarsa bunu mutlaka ısrarlı bir şekilde sürdürmeliler.

Amatör dedektifler araştırmalarına nereden başlıyorlar? Ne gibi yöntemler kullanıyorlar? Dışarı çıkıp şahitlerle ya da kurbanların aileleriyle görüşüyorlar mı?

Her bir web dedektifi farklı bir protokol uyguluyor ancak ben, kitabım için resmi ve kanunlara uygun bir şekilde kurulan, üyelerinin oraya buraya savrulmasına izin vermeyen organizasyonlara mensup dedektifleri ele aldım. Sorumluluk sahibi bir web dedektifi, kurbanın ailesiyle iletişime geçmekten kaçınır çünkü henüz polis güçleri tarafından doğrulanmamış bir eşleşmeye dair ailelere umut vermek oldukça yanıltıcı. Aynı zamanda süregelen bir suç soruşturmasında şahitlerle ve şüphelilerle konuşarak kendilerini tehlikeye atmaları aptalca olacaktır. Ancak tüm kaynaklardan bilgi almaya çalışıyorlar, yukarıda bahsettiğim gibi arşivlerden, kayıtlardan vs. Bu bilgiyi de internette ulaşılabir hale getiriyorlar. Bazıları detayları sisteme girmeye yoğunlaşıyor, bazıları daha fazla bilgiye ulaşmaya çalışıyor. Bazıları cesedin bulunduğu coğrafik lokasyonu baz alıyor ve bu lokasyonun etrafında genişleyen çemberler çizerek kayıp kişileri arıyorlar. Bazıları olağandışı bir dövme ya da bir mücevher parçası gibi belirli bir detay üzerinden ilerliyor ve veritabanında bir arama gerçekleştiriyor.

Bu dedektifler ne kadar sıklıkla başarıya ulaşıyor?

Çok sık başarılı olduklarını söylemek mümkün değil, gerçi kararlılıkla ilerleyerek ve keskin bir gözlemcilik sayesinde başarıya ulaşmış dedektifler de var. Örneğin bir web dedektifi, yeniden yapılandırılmış onlarca yüz arasında dolaşırken içlerinden birinin daha önce kayıp ilanlarında gördüğü bir kişiyle eşleştiğini fark ediyor ve olay çözülüyor.

Cesedi ve kayıp kişileri başarıyla eşleştirdikten sonra, bu web dedektifleri suçun arkasında kimin olduğunu da araştırıyorlar mı?

NETFLIX

ULTRAVIOLET

Araştıranlar var. Ancak sorumsuzca ve deli cesaretiyle yapılan eylemler olduğu için bunları kitabıma konu etmedim.

Kurbanların aileleri bu dedektiflerin çabalarına ve bulgularına nasıl tepki veriyor?

Bir web dedektifinin çabalarının başarıyla sonuçlandığı her durumda aileler inanılmaz derecede minnettar kalıyor. Ailelerden biri, üzerinden yıllar geçmesine rağmen yakınının eşleştirilmesine yardımcı olan bir web dedektifiyle hâlâ iletişim içinde.

Bu amatör dedektiflere, polis yetkililerinin tepkisi ne oldu?

Karışık aslında. Bazı polisler bu kişilere düşmanca davranabiliyor, bazı polisler de web dedektiflerinin çabalarını takdir ediyor. Hatta bazı polisler bu dedektiflere yardımcı olabilmek adına bilinmeyen detayları da paylaşıyorlar.

Siz hiç böyle bir vaka çözmeye çalıştınız mı? Zannediyorum bir ara Lady of the Dunes vakasıyla ilgileniyordunuz.

Emekli bir web dedektifiyle bir araya gelip Lady of the Dunes vakasıyla ilgili kanıtları gözden geçirmiştik. Oldukça yorucu, moral bozucu ve bunalıcı bir süreçti. Zannediyorum 30 dakika dayanabildim.

İnsanoğlunun gerçek suç vakalarına karşı olan ilgisini neye bağlıyorsunuz?

Bence gerçek suç hikâyeleri bazı insanlar için her zaman merak konusu olmuştur. *Serial* ve *Making a Murderer* (ki bunu henüz izlemedim) gibi yapımlar gerçek suç janrının dışına çıkıyorlar aslında çünkü medyada zaten var olan kişileri tekrar bize sunuyorlar. Klasik gerçek suç hikâyeleri, kötü adamların yakalanmasını ve adalete teslim edilmesini kutlar aslında. Oysa yakın zamanda çıkan yapımlarda, polis yetkililerinin bazı vakaları yanlış ele aldığını, masum insanların ırkçılık ya da sınıf ayrımcılığı nedeniyle işlemediği suçlardan sorumlu tutulduğunu ve DNA'nın bunlara benzer bazı vakaları altüst ettiğini görüyoruz. Bu yaklaşımın gazetecilik açısından ne kadar etik olduğu tartışılır açıkçası, en azından *Serial* için bunu söyleyebilirim. Ancak ne olursa olsun gerçek suç hikâyeleri her zaman insanları cezbediyor.

Netflix'te yayımlanan *Ultraviolet* isimli dizi, kısmen sizin kitabınızdan esinlenilerek oluşturulmuş. Bu süreci biraz anlatır mısınız?

Senarist ve yapımcı Wendy West, kitabımla ilgilenmeye başlamıştı çünkü kendisi de bir yakınının cinayete kurban vermişti. O nedenle ailelerin soruşturma süreci boyunca ne kadar çaresiz olduklarını biliyordu, kendisi de aynısını yaşamıştı. Bunun sonucunda ortaya çıkan dizi, kitabımdan öğeler barındırır da kurbanları teşhis etmeye ve suçları aydınlatmaya çalışan web dedektiflerini ele alan kurgusal bir dizi.

VIDOCQ

VIDOCQ, TARİHİN İLK RESMİ ÖZEL DEDEKTİFİYDİ VE SUÇ SORUŞTURMALARI SÖZKONUSU OLDUĞUNDA BİRÇOK YENİLİĞE İMZA ATMIŞTI. KAYIT TUTMA, SUÇ BİLİMİ, BALİSTİK BİLİMİ GİBİ ÇALIŞMALARI SORUŞTURMALARA DAHİL ETMİŞTİ. AYAKKABI İZLERİNİN İLK ALÇI KALIPLARINI VIDOCQ ÇIKARMIŞTI; PARMAK İZİ TEKNOLOJİSİ, OLAY MAHALLİNİN KORUNMASI, GİZLİ POLİS TAKİBİ GİBİ SORUŞTURMA TAKTİKLERİNİ İLK O KULLANMIŞTI. VIDOCQ'UN KULLANDIĞI ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER FRANSIZ POLİSİ TARAFINDAN KİSMEN DE OLSA HÂLÂ KULLANILIYOR.

1 8. yüzyılda Fransa halkının büyük bölümü, ihtiyaç duydukları besini ana olarak ekmek ve güneşte kurutulmuş çeşitli tahıl ürünlerinden alıyorlardı. Hayatları, kendileri ve aileleri için bir somun ekmek alabilmenin etrafında şekilleniyordu. İçinde yaşadıkları dünya ise kronik bir fakirlik durumunu kodlamanın yanında herhangi bir güvenlik hissi vermekte de epey yetersiz kalıyordu. Sosyal düzeni sağlamakla görevli olan ve bunda pek de başarılı olmayan polislerin bir işi de tahıl pazarını kontrol altında tutmaktı. Tahıl pazarı, kaliteli ekmeğe tüm halkın her zaman erişebil-

mesi için katı kurallara tabiydi. Polisin görevi, unun kalitesini kontrol etmek ve fiyatların artmaması için tahılların üreticiler tarafından saklanmasına engel olmaktı. Polis, ekmek yapımında kullanılacak unu kötü bir hasat mevsimi geçiren bölgelerden değil, elinde bolca tahıl bulunan bölgelerden almaya çalışıyordu. 1775'te, bahar hasatından hemen önce, ülkedeki tüm tahıl stokları tükendi ve ne yazık ki yeni ekinler de henüz hasata hazır değildi. Bunun doğal sonucu olarak ekmek kıtlığı yaşanıyordu. Ana besin kaynağı sadece ekmek olan yaklaşık yarım milyon Parisli çaresizdi ve isyandaydı çünkü karınlarını doyurabilmeleri için mücadele etmeleri gereken ve kendi kontrollerinde olmayan birçok değişken vardı. Bu değişkenler ekmeğin hem üretimini hem de dağıtımını etkiliyordu. Parislilerin aslında çok basit bir istekleri vardı, ekmeğin kaliteli ve yeterli gramajda olmasını talep ediyorlardı. Otoriteler de bu ufak ve haklı talebi yerine getirebilmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı. 18. yüzyıl Paris sakinleri için marketlerde ya da diğer dükkânlarda satılan kötü ekmekler hem hakaret hem de gözdağı olarak algılanıyordu. Halka sunulan bu ürünler sosyal bir suç ya da sosyal çöküntü anlamına geliyordu. 1775 yılının Nisan ayında, daha sonraları Un Savaşları olarak adlandırılacak bir isyan dalgası başladı. Halk, başkentteki Halles adındaki pazarda toplanmış, markette buldukları ve neden yapıldığı belli olmayan kara ekmekleri oraya burada savurarak seslerini duyurmaya çalışıyordu. İsyancılar hükümetin

aldığı önlemler, tutuklamalar ve iki isyancının asılması sonucunda kontrol altına alınmıştı. Ancak bu isyanlar Fransız Devrimi'nin de ayak sesleriydi.

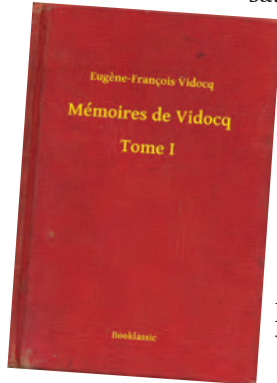
Un Savaşlarının meydana geldiği sıralarda, Kuzey Fransa'da yer alan Arras şehrinde fırıncılık uğraşan Nicolas Joseph François Vidocq'un karısı hamileydi ve isyanların bastırılmasından yaklaşık iki ay sonra Eugène François Vidocq, 1775 yılının Temmuz ayında ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. Nicholas Vidocq, fırıncı olduğu için Un Savaşlarından nasibini fazlasıyla almıştı ancak aynı zamanda mısır tüccarlığı yaptığı için halkın büyük çoğunluğuna göre hali vakti yerindeydi ve ayrıca eğitilmiş bir kişiydi. Şüphesiz oğlu Eugène'in de baba mesleği fırıncılığı devam ettireceğini düşünüyordu ancak durum böyle olmadı. Dünyanın ilk özel dedektifi olarak adlandırılan Eugène François Vidocq, özel dedektif olana kadar macera dolu bir hayat sürdürecekti.

Eugène François Vidocq oldukça yaramaz, korkusuz ve kurnaz bir çocuktur. Mahallenin çocuklarıyla sürekli kavga ediyordu, sokak hayvanlarının bile korkulu rüyası haline gelmişti. Babası, işe yarar

şeylerle meşgul olmasını ve aynı zamanda fırıncılık mesleğini öğrenmesini istiyordu, bu yüzden Vidocq on iki yaşındayken babasına yardım etmeye başladı. İş, babasının yaptığı ekmekleri tüm şehre dağıtmaktı ancak bu süre zarfında sık sık eskrim salonlarını ziyaret ettiği öğrenilince ailesi bazı önlemler aldı, bunlardan biri de Vidocq'un harçlığını kesmektir. Ancak Vidocq istediklerini yapabilmenin bir yolunu bulabilmeliydi, kendi hatıralarında belirttiği üzere gözü her şeyde kalıyordu; şarap, şeker, kahve ya da likör. Bulduğu çözüm çok parlak değildi; babasının fırınından birkaç somun ekmek alıyor ve bunları düşük fiyata satıyordu. Bir süre sonra daha da ileri gitti ve bir gece, ailesinin gümüş yemek takımlarını çalıp sattı. Vidocq ertesi gün polis tarafından

tutuklandı ve hapse atıldı. Polise haber veren babasıydı; oğluna bir ders vermek istiyordu. Vidocq on dört gün hapiste kaldıktan sonra salıverildi ancak bu, Vidocq'un hapis maceralarının sadece başlangıcıydı.

On dört yaşındayken babasının fırınının kasasından büyük miktarda para çaldı ve Amerika'ya gidebilme hayaliyle doğduğu şehirden ayrıldı. Vidocq yoldayken Arras yakınların-

da Happy Hog tavernasına uğramayı da ihmal etmedi. İçeride sebzeleri doğrayan ve koca çorba kazanını karıştıran aşçılar vardı. Duvarlarda kurutulmuş sosisler ve tütsülenmiş etler asılıydı. Cebinde parası olduğu için hiç endişe etmeden yemek ve yatak istedi. Tavernada çalışan garson kız, Vidocq'a domuz etli ve patatesli bezelye çorbası, yarım kızarmış hindi ve şarap getirdi. Vidocq, Amerika'ya doğru çıktığı yolculukta başarılı olacağını düşünüyordu fakat bu hayalini gerçekleştirebilmenin henüz çok başlarındaiken dolandırıldı ve tüm parasını kaybetti. Hayatını idame ettirebilmek için bir süreliğine gezgin göstericilerin grubuna katıldı. Sürekli olarak dayak yemesine rağmen çok sıkı çalıştı ve temizlik yapan basit çocuktan çiğ et yiyen yamyam bir Karayipliyi canlandıran oyuncuya kadar yükseldi. Ancak en nihayetinde midesi bu işi daha fazla kaldıramadığı için ailesine döndü ve onlardan af diledi.

Vidocq, 1791'de, 16 yaşındayken orduya yazıldı; bunda eskrimdeki başarısının da etkisi vardı. Savaşa alışkın ve gözü pek askerler, halihazırda korkusuz olan Vidocq'u daha da cesaretlendirdi. Ordudaki ilk altı ayında, asker arkadaşlarıyla on beş eskrim düellosu gerçekleştirdi ve rakiplerinin birkaçını da öldürdü.

Yaralanan rakiplerinden biri aralarındaki buzu kırmak amacıyla Vidocq'u Cannon d'Or adlı bir tavernaya götürdü, belki de Vidocq'tan korkuyordu. Vidocq'un söylediğine göre burada her zaman taze balık ve ördek yahnisi bulmak mümkündü. Ancak Vidocq'un cesaret gösterileri onu zor durumda bırakacaktı. Kendisinden daha üst rütbeli bir asker, Vidocq'un düello talebini reddedince Vidocq askere saldırdı. Bunun sonuçları ciddiydi, Vidocq asılarak ölüme mahkûm edilecekti. 17 yaşındaki Vidocq ölümden kurtulabilmek için ordudan kaçtı ve tekrar ailesinin yanına döndü.

Bu sıralarda yani 1792'de Fransız Devrimi başlamıştı. Radikal sosyal ve politik değişimlere gebe olan bir dönemdi bu. Monarşi, aristokrasi ve Katolik Kilisesi'ne ilişkin tüm geleneksel düşünceler yerle bir edilmiş ve bunların yerini daha demokratik idealler almaya başlamıştı. Bu dönemde hem erkek hem de kadın aristokratlar, giyotine gönderilmek üzere apar topar hapishane hücrelerine atılıyordu. Vidocq birkaç aristokrat kadının askerler tarafından giyotine götürülürken kötü muameleye maruz kaldığını görünce askerlere saldırdı ve kadınların kaçmasını sağladı ancak bu hareketi üzerine kendisi de bir kere daha ölüme mahkûm edildi. Neyse ki babası bazı bağlantılarını kullanarak Vidocq'u ölümden ve hapisten kurtarmayı başardı.

Bunu izleyen birkaç yıl boyunca Vidocq hapse girip çıktı. Kavgalar ve ufak suçlardan dolayı sürekli tutuklanıyor ancak kılık değiştirmedeki ustalığı sayesinde kaçmayı ve topluma tekrar karışmayı başarıyordu. Bir ara rahibe kılığında bile gezmişti ve bu sayede yardımsever kişilerden gelen domuz yahnisi, patates, karabuğday keki ve şarapla geçinebiliyordu. Vidocq'un söylediğine göre tek sıkıntısı, erkek olduğunu belli etmemek için iştahını bastırmaya çalışmasıydı. Firari olduğu bu dönemde, bir gardiyanın onu bilerek salmakla suçlandığını öğrenince polise teslim oldu. Dürüstlüğü için cezası sekiz yıl hapse indirildi. Önce hücrede yatacak, ardından bir denizci kadirgasında çalışacaktı. Kadirgaya getirildikten sadece sekiz gün sonra bir denizci üniforması bularak kaçtı. Günlerce gizlendi ve neredeyse hiçbir şey yemedi. Bir gün sokakta kendisi gibi Arras doğumlu bir askerle karşılaştı. Asker neyse ki onun kaçak olduğundan habersizdi ve Vidocq'a yemek ısmarlamayı teklif etti. Böylece günlerce aç kaldıktan sonra Vidocq kendisini baharatlı ve acılı bir hindi ile

iki şişe kırmızı şarapla donatılmış bir masanın başında buldu. Hatıralarında anlattığına göre o gece yedi şişe şarap içmişlerdi.

Sonuç olarak Vidocq hapisten yine kaçmayı başarmıştı, 1798’de hükümet izniyle çalışan bir korsan gemisinde görev yapıyordu. Gemi-deyken keyfi yerindeydi aslında; yetkililerden uzaktaydı ve yemekler de fena değildi. Çoğunlukla tuzlanmış ya da şekerle kaplanmış et ya da balık ve kurutulmuş meyvelerden oluşan bir rutini vardı. Ne var ki, gemiden iner inmez yetkililer tarafından yakalandı ve berbat olarak tanımladığı Toulon hapishanesine gönderildi. Şanslı olduğu zamanlarda fasulye çorbası ve bir parça bozuk et yiyebiliyordu ancak çoğunlukla kahverengi ve çok sert ekmek parçalarıyla yetinmek zorunda kalıyordu. Yemekler kötüydü, Vidocq sürekli şiddet görüyordu ve ayrıca hastalık hapishanenin her yerini salmıştı. Bu sefer kaçması da zor olacaktı çünkü kılık değiştirmedeki üstünlüğünü bilen gardiyanlar sürekli onu izliyordu. Vidocq başka bir yol denedi. Mahkûmlardan biriyle arkadaşlık kurdu, bu kişi bir şekilde hücrenin anahtarlarını almayı başardığında Vidocq bir kere daha özgürdü. Ancak kaçak yaşamak onun için gitgide zorlaşıyordu. 34 yaşındaki Vidocq, 1809’da Paris’teki suç departmanının başındaki Jean Henry’ye ulaştı ve affedilmesi karşılığında polis muhbiri olarak çalışmayı teklif etti.

Jean Henry bu teklifi kabul edince Vidocq için yeni bir dönem başlamıştı. Farklı kılıklara girerek Paris’in yeraltı dünyasına karışıyor-du. İşi çoğunlukla suçları önlemek, suçluları ortaya çıkarmak ve kanun görevlilerine teslim etmektir. İşinde iyi olduğunu yetkililere kabul ettiren Vidocq çok geçmeden yeni bir dedektif oluşumunun kurulması gerektiğini düşünmeye başladı. Bu oluşumdaki gizli dedektifler şehirde dolaşan tüm suçluları bulacak ve adalete teslim edecekti. Bu hayalle yola çıkarak “Brigade de la Sûreté”i kurdu. Vidocq’un teşkilatı dört dedektifle işe başlamıştı ancak çok geçmeden bu sayı yirmi sekize yükseldi. Vidocq’un tek bir şartı vardı; sadece eski suçluları işe alıyordu çünkü bu kişiler, yaptıkları işin hakkını verecek kadar çok şeye şahit olmuşlardı. Vidocq da işi sayesinde her yere girip çıkabiliyordu ve oldukça iştahlı olduğunu kabul eden biri için bu bir nimetti. Gizli görevdeyken istirdiyelerle donatılan masalara denk gelmişti. Malaga, Bordeaux ve nadir de olsa Burgundy şaraplarına rastlamak mümkündü. Rom ya da Chablis şarabı içip kestane yiyebildiği zamanlar olmuş-

VIDOCQ ON İKİ YAŞINDAYKEN BABASINA YARDIM ETMEYE BAŞLADI. İŞİ, BABASININ YAPTIĞI EKMEKLERİ TÜM ŞEHRE DAĞITMAKTI ANCAK BU SÜRE ZARFINDA SIK SIK ESKRİM SALONLARINI ZİYARET ETTİĞİ ÖĞRENİLİNCE AİLESİ BAZI ÖNLEMLER ALDI, BUNLARDAN BİRİ DE VIDOCQ’UN HARÇLIĞINI KESMEKTİ. ANCAK VIDOCQ İSTEDİKLERİNİ YAPABİLMENİN BİR YOLUNU BULABİLMELİYDİ, KENDİ HATIRALARINDA BELİRTTİĞİ ÜZERE GÖZÜ HER ŞEYDE KALİYORDU; ŞARAP, ŞEKER, KAHVE YA DA LİKÖR.

tu. 1813’te Napoleon Bonaparte çıkardığı bir kanunla bu teşkilatı resmileştirdi ve oluşumun adı Sûreté Nationale olarak belirlendi. 1820 senesine gelindiğinde teşkilat, Paris şehrinin suç oranını yüzde 40 oranında azaltmayı başarmıştı. Suçları önleme ve suçluları yakalama-daki başarısı Vidocq’u her zaman motive etti ve Vidocq yıllar sonra, 1833’te Le Bureau des Renseignements’ı kurdu. Bu, dedektiflik ajansı ve özel polis gücü birleşimi bir oluşumdur. Le Bureau des Renseignements ya da İstihbarat Ofisi, resmi infaz kurumlarıyla benzer ilişkilere sahip adamlardan oluşuyordu. Çalışanların çoğu yine eski suçlulardı; Vidocq öyle olmasını istiyordu çünkü bu adamlar sokağın dilinden anlayan, sert adamlardı. Bu nedenle kanun görevlileri birkaç defa ofisi kapatmaya çalışmıştı. 1842’de polis, Vidocq’u birini kanunsuz bir şekilde alıkoyduğu ve zimmete geçirme vakasının sonrasında sahtekârlık yaparak para aldığı nedeniyle tutukladı. Vidocq, 5 yıl hapse ve 3.000 frank para cezasına çarptırıldı ancak daha sonra serbest bırakıldı.

Eugène François Vidocq, Fransa’nın ulusal polis gücü olan ve FBI, Scotland Yard gibi teşkilatlar için model kabul edilen Sûreté Nationale’in kurucusu ve ilk direktörüydü.

Vidocq, tarihin ilk resmi özel dedektifiydi ve suç soruşturmaları sözkonusu olduğunda birçok yeniliğe imza atmıştı. Kayıt tutma, suç bilimi, balistik bilimi gibi çalışmaları soruşturmalara dahil etmişti. Ayakkabı izlerinin ilk alçı kalıplarını Vidocq çıkarmıştı; parmak izi teknolojisi, olay mahallinin korunması, gizli polis takibi gibi soruşturma taktiklerini ilk o kullanmıştı. Vidocq’un kullandığı antropometrik ölçümler Fransız polisi tarafından kısmen de olsa hâlâ kullanılıyor.

MADALYONUN KAÇ YÜZÜ VAR?

DAVID LYNCH VE POLİSİYE SİNEMA

DİYALEKTİK AÇIDAN, OLURLU İMGE VAR OLMAK İÇİN KENDİ OLUMSUZUNA İHTİYAÇ DUYAR. TIPKI BİR MADALYONUN İKİ YÜZE SAHİP OLMASI GEREKTİĞİ GİBİ, YAZI VARSA TURA DA OLMALIDIR. PEKİ, POSTMODERN SİNEMA BU İKİLİ DÜZLEMEN SİYRİLİBİLİR Mİ? İŞTE DAVID LYNCH POLİSİYELERİNİ “ANLAŞILMAZ” KILAN DA BU NOKTADIR.

Yazıyı okurken *Blue Velvet*, *Twin Peaks*, *Lost Highway* ve *Mulholland Drive* filmlerindeki başkarakterlerin isimlerine göz atılması tavsiye edilir.

Hollywood sinemasının önemli bir özelliği, seyirciye madalyon sunmasıdır. Madalyonun bir yüzü izleyicinin ahlaki kaygılarını dindirirken öteki yüzü her türlü kirli fantezinin kurulabileceği bir zemin sunar. Lacancı bir anlatımla filmin görünen yüzünde olanlar, büyük Öteki'nin emir ve yasaklarının dışına çıkmazken diğer yüzünde seyircinin, süpergonun ihtiyaç duyduğu bastırılmış fantezileri yaşamasına olanak tanır.

Slavoj Žižek, bu karşıtlığa “Ego-ideal ile müstehcen süpergo karşıtlığı” der ve durumu somut bir örnek olarak *Casablanca* filmi üzerinden açıklar. *Casablanca* filminde, Ilsa ile Rick arasındaki yanlış anlaşılmanın sona erdiği, Rick'in evinde geçen sahnede iki âşık yakın çekimde kucaklaşınca kamera gökyüzündeki kule ışıklarına yönelir. 3,5 saniye sonra bu kez Rick'in evine bir dikizci gibi pencereden girer yani kameranın gözünü kaçırdığı sahneler açıkça müstehcen bir işin gerçekleştiğine işaret eder. Ancak kameranın dönüşünden sonra konuşma kaldığı yerden devam etmektedir. Ayrıca bu kısa sürede iki âşığın sevişmiş olması neredeyse imkânsızdır.

Film endüstrisi ya da ahlaklı eleştirmenlerin içini rahatlatacak, aynı zamanda seyircinin

müstehcen tutkularını da doyurabilecek bu ikili zıtlık, yalnızca Hollywood'un basit bir “çakallığı” değildir. Diyalektik açıdan, olumlu imge var olmak için kendi olumsuzuna ihtiyaç duyar. Tıpkı bir madalyonun iki yüze sahip olması gerektiği gibi, yazı varsa tura da olmalıdır. Peki, postmodern sinema bu ikili düzlemenden sıyrılabilir mi? İşte David Lynch polisiyelerini “anlaşılmaz” kılan da bu noktadır.

LYNCH SİNEMASINDA MADALYONUN YÜZLERİ

Lynch'in kendi polisiye sinematografisi de madalyonun iki yüzüne benzer. Yani *Blue Velvet*, *Twin Peaks* (1. ve 2. sezon), *Fire Walk with Me* gibi yapımların yanında *Lost Highway* ve *Mulholland Drive* bize çok daha karmaşık ve sürreal bir evren sunar. Bunun en önemli nedeni yukarıda bahsedilen yazı ve tura arasındaki farkın bulanıklaşması ve işin içine psikozların girmesidir.

Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse *Blue Velvet*'te ve *Twin Peaks*'in ilk iki sezonunda, hipergerçekçi kasaba yaşantısının karanlık tarafına girip tekrar kendi yaşamına dönen karakterlerin oluşturduğu bir olay örgüsü vardır. Örneğin *Blue Velvet* filminde, önce şirin bir kasabanın sakinlerini, Jeffrey, ailesi ve “normal” kız arkadaşı Sandy ile onun ailesini görürüz. Ancak sonra kasabanın karanlık yüzüyle, Dorothy ve Frank'in fuhuş, uyuşturucu ve

şiddet içeren kirli yaşantısıyla tanışırız. Böylece Jeffrey'nin seksapelden ve onun iktidarını tatmin etmekten uzak sevgilisi Sandy, yerini yardıma muhtaç ve femme fatale karakter Dorothy'ye bırakır. Frank ise Lynch sinemasının bir klasiği olan gülünç derecede kötü ama iktidarsız kötü adamlarından biridir. Filmin sonunda Jeffrey başka bir dünyayla tanışmış ve yeterince tatmin olmuştur. Böylece kendi aydınlık dünyasına yani Sandy'ye döner.

Benzer biçimde *Twin Peaks* ve *Fire Walk with Me* filmlerinde de önce oksijeni ve manzarası bol, şirin bir Amerikan kasabasına gireriz. Bu kasabada günlük yaşantı canlı ve eğlenceli, yiyecekler ve içecekler enfes, gençler enerjik ve aşk doludur. Ancak onun görünmeyen yüzünde de fuhuş, uyuşturucu ve katliam yatar. Laura Palmer cinayetiyle kasabaya gelen yakışıklı ve eğlenceli dedektif Dale Cooper'ın da sakladığı karanlık bir geçmişi vardır.

Buraya kadar madalyonun iki yüzünden rahatlıkla söz edilebilir. Ancak Lynch sinemasındaki bir "kayma" benim gördüğüm bu madalyonu tersyüz eder. Çünkü *Lost Highway* ve *Mulholland Drive*'daki iki dünyayı ancak "beterin beteri var" sözü tarif edebilir. *Lost Highway*'deki madalyonun bir yüzünde, birbirine yabancılaşmış, mutsuz ve cinai bir yaşantısı olan Renee ve Fred çifti, diğer yüzünde ise Pete

ve Alice'in kötü biten aşk macerası yer alırken *Mulholland Drive*'in bir tarafında nevroitik Diane ve kavuşamadığı aşkı Camillia, diğer tarafında ise güzel Betty ile kimliğini yitirmiş, tekinsiz kadın Rita vardır. Zizek bu durumu, "Seçim bütünüyle kötü ile daha kötü, yani toplumsal gerçekliğin iktidarsız kasveti ile kendini yok eden şiddetin fantazmatik gerçeği arasındaki bir seçimdir," sözleriyle açıklar.

Zizek'in sözlerinin daha anlaşılır olması için oradan devam edelim. Yazarın "toplumsal gerçekliğin iktidarsız kasveti" dediği şey, Fred'in yarı iktidarsız olması, sessiz karısı Rita'nın kendisini aldattığından şüphelenmesi ve onu öldürmesidir (ya da öldürmeyi tasarlamasıdır). Diğer filmde de aynı şekilde sosyal anlamda iktidarsız Diane'i kullanıp atan, onun acısından zevk alan femme fatale karakter Camillia'yı görürüz. Sonunda Diane yaşadığı hayal kırıklıklarıyla mücadele edemez ve Camillia'yı öldürür. İşte bu şiddet, her iki düzlemde de olumsuz sonuçlara yol açar ve kendini yok eder. İki filmde de cinayetten sonra yaşanan bir psikoz, girilen hayali bir evren vardır.

Bu evrenlerde iktidarsız Fred, güçlü ikizi Pete'e; eşine karşı işeksiz davranan Renee, yardıma muhtaç ve cinsel açıdan tutkulu bir kadın olan Alice'e; Diane de aynı şekilde güçlü ve mü-kemmel ikizi Betty'ye; Camillia ise yine femme

Mulholland Drive

ELEŞTİRMENLERİN LYNCH’İ OLUMLAYAN BİR KISMI, ONUN DOĞRUSAL GÖRÜNMEYEN OLAY ÖRGÜLERİNİ UMURSAMAZ VE SİNEMATOGRAFİSİNE ODAKLANIR. DİĞER KISMI İSE ELE AVUCA SIĞMAYAN BİR GRUP ANLATIYI ANLAMSIZ ŞEKİLDE BİRBİRİNE BAĞLADIĞI İÇİN ONU LANETLER.

fatale olan ama “resetlenmiş”, yardıma muhtaç Rita’ya dönüşür. Bu karakterler, katillerin kendini gerçekleştirmeye çalıştığı hayali evrenlerde yaşamaktadır. Katiller, gerçek hayatta içsel olan sorunlarını (iktidarsızlık ve başarısızlık) hayali evrenlerinde dışsal sorunlara (peşlerindeki mafyatik adamlara) dönüştürürler. Ancak bu evrende de kurtuluşa ermeleri mümkün olmaz. Ne Pete ne de Betty sevdiği kadına kavuşabilir. Bu durum *Lost Highway* filminde Alice’in ağzından Pete’e etkileyici bir biçimde söylenir: “Bana asla sahip olamazsın!”

Eleştirmenlerin Lynch’i olumlayan bir kısmı, onun doğrusal görünmeyen olay örgülerini umursamaz ve sinematografisine odaklanır. Diğer kısmı ise ele avuca sığmayan bir grup anlatıyı anlamsız şekilde birbirine bağladığı için onu lanetler. Oysa onun sinematografisi ve kurduğu olay örgüsü arasında bir seçim yapmak gerekmez. Olay örgüsünün dairesel olduğu, filmleri dikkatle izleyince netleşir. Fred, filmin sonunda

hayatta kaldığı ama gerçek ve hayal arasındaki ayrımı yitirdiği için filme ismini veren kayıp bir otobanda bir şeylerden kaçmaya devam ederken, Diane intihar ettiği için onun yolunun devamı yoktur. Rita’yı ona getiren kazanın olduğu yerde kendisi de bir limuzinden inmiştir ve yolun devamını göremediği için filmin ismi *Mulholland Çıkmazı*’dır.

Bunların yanı sıra Lynch’in her filminde iki evrenin çarpıştığı, gerçek karakterlerin hayali olanlarla karşılaştığı “yüzleşme mekânları” bulunur. Bu mekânlar; *Blue Velvet*’te Frank’in bir fanteziyi andıran evi, *Twin Peaks*’te kırmızı loca, *Lost Highway*’de Andy’nin (Alice’i porno filminde oynatan adam) evi, *Mulholland Drive*’da ise Rita ve Betty’nin gece yarısı gittiği karanlık operadır. Bu mekânlarda gerçeküstü olanla hipergerçekliğin çarpıştığını görürüz. Bu sahnelerden sonra anlatı düzlemi değişir. Alice ölür; Betty ortadan kaybolur; Jeffrey, Sandy’nin evine döner; Dale Cooper ise Douglas Jones’a dönüşür.

BLUE VELVET İLE LOST HIGHWAY ARASINDAKİ KÖPRÜ: TWIN PEAKS

Bu noktada *Twin Peaks*’in yeni sezonuna da kısaca değinmek gerekir. Bana kalırsa aklımızda daha fazla soru işareti bırakan bu sezonu, yenisini görmeden değerlendirmek ne kadar

önemli olursa olsun eksik kalacaktır. Bu nedenle bu değerlendirmeyi yapmaya girişen biri, okurlara ancak kendi teorilerini söyleyebilir ve muhtemelen yanlış çıkacak bazı tahminlerde bulunabilir.

Üçüncü sezonda bize bir anahtar vaat eden bazı diyalogların ve imajların üzerinden kısaca geçelim. İmajlardan en önemlisi, Dale Cooper ve Diane'in birlikte paralel evrene geçtiği sahnelerde görünen, *Mulholland Drive* ve *Lost Highway*'ye selam gönderen yol görüntüleridir. Bu yolun sonunda Cooper'ın, yeniden yalnız ve yeniden Laura'nın peşinde olduğunu görürüz. Bu düzlemde devam eden sezon, yine Palmerların evinde yani başladığımız yere dönüşümüzle son bulur.

Sezonun en önemli ipucu ise şüphesiz ki Gordon Cole'ün Monica Bellucci ile karşılaştığı rüyasıdır. Gordon rüyasında, Dale Cooper'ı görür ama ona yetişemez ve yüzünü göremez. Ardından Bellucci ona, "Hepimiz hayal gören bir hayalperestiz. Hepimiz bir hayal dünyasında yaşıyoruz. Peki ya hayali gören kim?" diye sorar. Böylece seyircinin düşünmesi gereken noktanın da "hayal gören kişi" olması gerektiği açıkça belirtilir. Diğer önemli diyalog ise Dale Cooper'a Kırmızı Loca'da söylenen şu sözlerdir: "Geleceğin ve geçmişin karanlığında, sihirbaz

KESİN OLAN BİR ŞEY VARSA O DA *TWIN PEAKS*'İ, LYNCH SINEMASININ *BLUE VELVET*'TE SOMUTLANAN "AYDINLIK" YÜZÜ İLE *LOST HIGHWAY*'DEKİ "KARANLIK" YÜZÜ ARASINDA BİR KÖPRÜ OLARAK GÖRMEK GEREKTİĞİDİR.

bir şey görmek ister."

Üçüncü sezonun tümüyle bir rüya olabileceği, Lynch sinemasının takipçilerinin aklına gelmeyecek bir düşünce değildir. Peki ya Bellucci'nin de dediği gibi, "Bu kimin rüyasıdır?" Geleceğin karanlığı ve geçmişin gizemlerinde bütün bunların Cooper'ın ya da Laura'nın hayali bir evrende, kendiyle hesaplaşması olduğu düşünülebilir. Dale Cooper otel odasında vurulduğundan ya da Loca'ya girdiğinden beri kendi benlikleriyle mi hesaplaşmaktadır? Yoksa Laura; Fred ve Diane gibi başka biri olarak hayatını yeniden mi yaşamaya çalışmaktadır? Bunun cevabını elbette hep beraber göreceğiz. Kesin olan bir şey varsa o da *Twin Peaks*'i, Lynch sinemasının *Blue Velvet*'te somutlanan "aydınlık" yüzü ile *Lost Highway*'deki "karanlık" yüzü arasında bir köprü olarak görmek gerektiğidir.

KAYNAKÇA

Slavoj Žizek, *David Lynch ya da Gülünç Yücenin Sanatı*, Encore Yayınları

Twin Peaks

MİTOLOJİNİN POLİSİYE İLE UYUMU

Kral III. Carlos yönetimindeki 18. yüzyıl İspanya’ında, görme özürlü bireylerin darağacına giden suçluların öykülerini anlatmak amacıyla dört sayfayı geçmeyen resimli şiirleri (pliegos sueltos) sokaklara asılan ipler üzerinde sergilenmiştir. Sergilenen resimli şiirler neticesinde kanlı cinayetler, ensest ilişkiler, çocuk istismarı ve tecavüz haberleri halkın fazlasıyla ilgisini çekmeye başlamıştır. Bu ilgi yüzünden toplumda suça eğilimin arttığını düşünen Kral III. Carlos resimli şiirlerin satışını yasaklamıştır. Ancak bireylerin suça ilgisi hiçbir zaman azalmamış ve 19. yüzyıl İspanyol gazetelerinde yayımlanan tefrika romanlarla yeniden hayat bulmuştur. Tefrika romanlar yerini polisiye romanlara bırakmış ve tüm dünyada olduğu gibi günümüz İspanya’ında da en çok okunan tür haline gelmiştir.

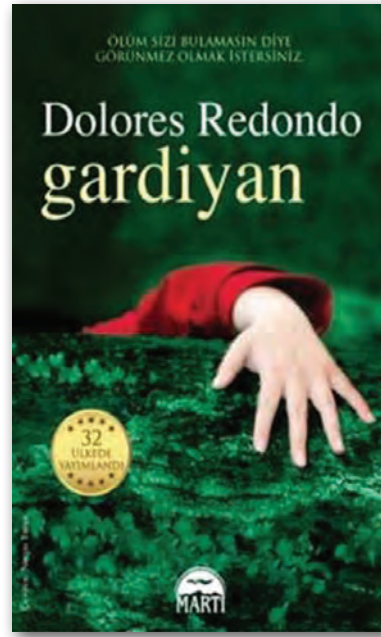
Habil ve Kabil ile hayatımıza giren suç kavramı, sebepleri değişse de gazetelerin üçüncü sayfalarında, suçluları bulmaya çalışan televizyon programlarında, gündelik dizilerde ve kitaplarda bolca karşımıza çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü suçu “Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış” olarak tanımlarken hukuk alanında ise “Yasalara aykırı davranış, cürüm” olarak göstermektedir. Nişanyan etimolojik sözlüğünde ise suç kelimesinin su-“bükülmek, boyun eğmek” fiilinden Eski Türkçe +ış ekiyle türetildiğine ve “bükülme, yönünden sapma, reddetme” anlamına geldiğini işaret etmektedir. Suçun tanımı toplumdan topluma değişim gösterebilir. Suç, insanın içinde bulunduğu çevreye, eğitim ve gelir düzeyine göre de

çeşitlilik göstermektedir. Evrensel bir olay olan suç, insanlarla var olmaya devam edecektir.

Polisiye roman günümüz yazın dünyasında hızla yükselişe geçen bir tür olmaya başlamıştır. Bu yükselişin en büyük sebeplerinden biri toplumsal çöküşü, yönetimdeki açıklıkları, yolsuzluğu, ahlaki sapkınlığı anlatmada polisiye romanın yazara bereketli bir toprak sunmasıdır. Okur, her gün televizyon haberlerinde ve gazete köşelerinde gördüğü suç hikâyelerini kurgusal düzenle okumaktan zevk alır. Her bir romanla hem kendi ülkesinde hem de yabancı ülkelerde yaşanan acılara ortak olabilmektedir.

Yazımıza konu olan, çağdaş İspanyol polisiye edebiyatının en tanınmış yazarlarından Dolores Redondo, edebi kariyerine öykü ve çocuk hikâyeleri yazarak başladı. 2009 yılında *Los privilegios del ángel* (Meleğin Ayrıcalıkları) isimli eseriyle ilk romanını kaleme aldı, 2013 yılında kendisine dünya çapında ün kazandıracak ve pek çok dile çevrilecek Baztán üçlemesinin ilk romanı *El guardián invisible* (Gardiyan) romanıyla edebiyat çevresinde ses getirdi. *El guardián invisible*’nin ardından yine aynı yılda *Legado en los huesos* (Kemikler İçindeki Miras) ve 2014 yılında da *Ofrenda a la tormenta* (Fırtınaya Adak) yayımlandı.

Dolores Redondo’nun Baztán üçlemesinin sinemaya aktarılmasıyla Pamplona’nın Elizondo ilçesi pek çok turistin ilgi odağı oldu. Öyle ki, ilçede Baztán Üçlemesi Turu ve *El Guardián Invisible* filminde geçen mekânların gezildiği ücretli bir tur da yapılmaktadır. Her daim yağış ve sise müsait iklimiyle gizem yaratan bir

GARDİYAN ROMANINDA OKURLARI KENDİNE ÇEKEN EN ÖNEMLİ UNSURLARDAN BİRİ POLİSİYEYLE MITOLOJİ, CADILIK VE BÜYÜCÜLÜĞÜN HARMANLANMASI VE YAZARIN BUNLARI YAPARKEN İNANDIRICILIĞINI YİTİRMEMESİDİR.

havaya sahip olan ilçe, yazar Dolores Redondo sayesinde şimdiye kadar görmediği bir ilgiyle karşı karşıyadır. Üçlemde adı geçen yiyecek ve içecekleri denemek için ilçeye giden turistler de bulunmaktadır. Netice itibarıyla seri cinayetler, satanizm, büyücülük, cadılık ve sapkınlık konularının geçtiği bir ilçe olarak yansıtılmak ilk bakışta olumsuz gibi görünse de iyi bir pazarlama yönetimiyle bu durumu kendileri için olumlu yönde kullanmayı başardıkları kuşku götürmez. Yazar, otuzdan fazla dile çevrilen Baztán üçlemesinin ardından başkahraman Dedektif Amaia Salazar hakkında başka romanlar yazmanın hazırlığı içerisinde olduğunun müjdesini vermektedir. Baztán üçlemesi gerçek bir hikâyeden yola çıkılarak yazılmıştır. 1981 yılında Navarra’da henüz 14 aylık bir bebekken annesi ve babası tarafından satanist ayininde kurban edilen Ainara’nın hikâyesinden yola çıkan yazar, satanist tarikatla yer alan kişilerin halihazırda çocuklarla temas eden meslek gruplarında yer aldığına vurgu yapmaktadır. Ainara’nın gerçek katillerinin yani azmettiricilerinin kim olduğu ise hâlâ aydınlatılamamıştır. Redondo, yazdığı üçlemeyle Ainara için adalet aramaktadır.

Kitabın başkahramanı Amaia’nın ismi “sonun başlangıcı” anlamına gelmektedir. Amaia, Bask bölgesinde yaygın bir isimdir. Bunun sebebi ise

Francisco Navarro Villoslada’nın *Amaya ya da VII. Yüzyılda Basklar* adlı yeniden fetih hareketini anlatmak için 1877’de kaleme aldığı romanıdır. Bu romandaki kadın karakterlerden birinin adı da Amaya (Amaia)’dır.

Kitaptaki kadın karakterlerin hemen hepsi güçlü ve ne istediğini bilen bireylerdir. Kurgu eserlerde kadınların nasıl temsil edildiğini görmemizi sağlayan ve kendine has üç temel unsuru barındıran Bedchel kuralında da olduğu gibi kitaptaki kadın sayısı ikiden fazladır, karakterlerin birer isimleri vardır, birbirleriyle diyalog halindedirler ve bu sohbetler bir erkek üzerine değildir. Yazar Dolores Redondo bu yönüyle Alison Bedchel’in 1985 yılında çizdiği “dykes to watch out for” adlı karikatürde ortaya koyduğu kurallara uymaktadır.

Bahsi geçen *Gardiyan* romanının konusu ise kısaca şöyledir: İspanya’nın Baztán bölgesinde işlenen bir cinayeti araştırmak üzere görevlendirilen Dedektif Amaia Salazar, kısa sürede ilk cinayete benzer işaretler yakaladığı iki cinayete daha karşılaşır ve bunun bir seri katilin işi olduğuna kanaat getirir. Cesetlerde dikkat çeken nokta, genç kızların tıraş edilen cinsel organlarının üzerine konulan, bölgeye özgü tatlı çöreklerdir. Bu çörek, katili bulmak için elde edilen en önemli delillerden biridir. Cinayet mahallinde bulunan hayvan kıllarının Bask mitolojisinde

var olduğuna inanılan uzun boylu, kahverengi tüylü yaratık Basajaun'un varlığına işaret ettiğini düşünen basın organları halkı da etkiler. Her zaman bilimsel verilere dayanarak karar veren Amaia Salazar, konuyu araştırmak üzere bir ekip kurar. Cinayete kurban giden ergenlik çağındaki kızların makyajlarını silip saçlarını örerek onların çocuksu bir görünüme bürünmelerini sağlayan katil, bu arınma törenini kendisi için bir görev olarak addetmektedir. Öldürdüğü kızlar sayesinde toplum ahlakını koruduğunu düşünür. Çünkü seri katile göre kurban olarak seçtiği kızların hepsi ahlaksızdır.

İspanya'nın kuzeyinde yer alan ve yılın büyük bir kısmı yağış alan Baztán'daki kasvetli ve sisli hava, bölge halkının ormanları gizemli bir mekân gibi algılamasına sebep olmaktadır. Batıl inançları asırlar öncesine göre azalmış olsa da yaşlı kesimin zihnindeki yerini korumaktadır. "(...) Yüz yıl önce, en fazla yüz elli, cadılar, sorgiña, belagile, Basajaun, tartalo gibi şeylere ve özellikle, tanrıça, ana, deha, koruyucu Meryem'e inanmadığını söyleyen biriyle karşılaşmak tuhaftı. Çoğu insanın Kutsal Üçleme'den çok cadılara inandığı bir noktaya gelinmişti ve bu, kilisenin gözünden kaçmıyordu, sadık inananların ayinden çıktıktan sonra çok eski zamanlardan kalma ritüellerini incelemeye devam ettiklerini görüyordu. Ve eski inanışlara karşı mücadele başlatan engizisyon mahkemesi üyesi olan Bayona, Pier de Lancré gibi endişelenmeye başlamışlardı. Her zaman inanışlarının bir parçası olan şey bir

anda kötü, suçlanabilir bir şeye dönüşmüştü." (Gardiyen, s. 117-118). Amaia, her ne kadar batıl inançlara karşı çıksa da kitap boyunca hem Basajaun hem de Mari ile karşı karşıya gelir ve varlıklarına şahit olur.

Gardiyen romanında okurları kendine çeken en önemli unsurlardan biri polisiyeyle mitoloji, cadılık ve büyücülüğün harmanlanması ve yazarın bunları yaparken inandırıcılığını yitirmemesidir. Şiir, destan ve tragedya ile edebiyatın bir parçası haline gelen mitolojik unsurlar İspanyol polisiyesinde de yavaş yavaş yer almaya başlamıştır.

Bask mitolojisi dört temel elementten oluşmaktadır: Ateş, toprak, hava ve su. Ancak hepsinden daha ağır basan topraktır ve Bask mitolojisinin en önemli tanrıçası her türlü şekle bürünebilen, Toprak Tanrıçası Mari'dir. Mari, büyücü ve cadı olarak da kabul edilmektedir. Uçurumlarda veya mağaralarda yaşadığına ve doğurganlık gücünü elinde tuttuğuna inanılmaktadır. Eserde Mari'den doğada istediği şekle bürünebilen bir peri, toprağa bereket, kadınlaraysa doğurganlık sağladığına inanılan mitolojik bir figür olarak bahsedilmektedir. Hamile kalmak için çabalayan başkahraman Amaia da ablası Ros'un ricasını kırmayıp onunla birlikte Mari'nin yaşadığı varsayılan mağaraya gitmeye karar verir ve burada Tanrıça Mari ile karşılaşır. Mitolojiye inanmayan Amaia için bu inanılmaz bir olay gibi görünse de kendisi için asıl inanılmaz karşılaşma, ormanın efendisi Basajaun ile olacaktır.

BAZTÁN ÜÇLEMESİ GERÇEK BİR HİKÂYEDEN YOLA ÇIKILARAK YAZILMIŞTIR. 1981 YILINDA NAVARRA'DA HENÜZ 14 AYLIK BİR BEBEKKEN ANNESİ VE BABASI TARAFINDAN SATANİST AYININDE KURBAN EDİLEN AINARA'NIN HİKÂYESİNDEN YOLA ÇIKAN YAZAR, SATANİST TARİKATTA YER ALAN KİŞİLERİN HALİHAZIRDA ÇOCUKLARLA TEMAS EDEN MESLEK GRUPLARINDA YER ALDIĞINA VURGU YAPMAKTADIR. AINARA'NIN GERÇEK KATİLLERİNİN YANI AZMETTİRİCİLERİNİN KİM OLDUĞU İSE HÂLÂ AYDINLATILAMAMIŞTIR. REDONDO, YAZDIĞI ÜÇLEMEEYİ AINARA İÇİN ADALET ARAMAKTADIR.

Vücudu tamamen kıllarla kaplı bu devasa varlığın, ormanın koruyuculuğunu yapıp attığı çığlıklarla yaklaşan fırtınalara karşı çobanları uyardığına ve ormanın derinliklerinde yaşadığına inanılmaktadır. Basajaun'un varlığına inananmayan Amaia, cinayetlerle ilgisi olduğu düşünülen Basajaun yerine ormanda gezen bir ayının izlerini görmüş olabileceklerini ispatlamaya çalışır. Bunun için de bir ekipten yardım alır. Ormanın içine konulan gizli kamera kayıtları incelenirken herkesi hayrete düşürecek bir gerçek ortaya çıkar. "Amaia yeniden ekrana odaklandı ve gördüğü şey karşısında kalbi hızla atmaya başladı. Rüya değildi, stresten oluşan bir halüsinasyon da değildi. Oradaydı, şüpheye yer yoktu. İki metreden uzun olan figürün, uzun yelesinin altından uzanan sırtının ne kadar güçlü ve belirgin olduğu görülmüyordu. Bedeninin alt kısmı tüy doluydu, sanki hayvan tüyünden bir pantolon giymişti. (...) Yaratık bakışlarını yavaşça kaldırarak bir an kameranın objektifine poz verdi." (Gardiyan, s. 421)

Seri katilin peşine düşen Amaia, ormanın efendisi Basajaun'un attığı çığlıkları takip ederek sisli ve puslu bir gecede, kuzuları öldüren bir kurt misali ortalarda dolaşan katille karşılaşır. Basajaun'un bu sefer yardım ettiği bir çoban değil, bir dedektiftir.

Eserde geçen mitolojik varlıklardan biri de Olentzero'dur. Bask bölgesindeki çocukların en sevdiği mitolojik canlıdır. Noel arifesinde çocuklara hediye dağıtmak için dağdan indiğine,

başında bölgeye özgü şapkası ve ağzında piposuyla dolaştığına inanılmaktadır. Eserde ise bu mitolojik canlıya atıfta bulunularak cesetlerin yanında bulunan, Bask bölgesine özgü yöresel tatlı *txantxingorri* ile katilin Olentzero misali olay yeri inceleme ekibine hediye bıraktığı çıkarımında bulunulmaktadır. "Bakın sizin için ne bıraktım, olentzero geldi ve size bir hediye bıraktı." (Gardiyan, s. 70)

Başkahraman Amaia, çocukluğu boyunca annesinden gördüğü şiddet dolayısıyla uyku problemi yaşamaktadır. Kısa süreli uykuları da kâbuslarla bölünmektedir. Bu kâbuslarda mitolojide çocukları yediğine inanılan dişi iblis lamiaları görmektedir. Bask mitolojisinde lamianın vücudunun üst kısmı güzel bir kız gibi görünürken bacak kısmı da bir ördek patisine benzemektedir. Lamia, su perisi ya da denizkızı olarak da kabul görmektedir.

Yazar Dolores Redondo, *El Guardian invisible* (Gardiyan) ile ormanın efendisi Basajaun'u, *Legado en los huesos* ile Tartalo'yu (Tepe göz), *Ofrenda a la tormenta* ileyse Inguma'yı (Albastı) okurlara tanıtır. Bu üç yaratığın Bask mitolojisindeki önemi, üçleme boyunca ayrıntılı bir şekilde açıklanır. Mitoloji, polisiye romanla harmanlanarak okuru heyecanlandırıp ufkunu açan bir unsur haline gelmiştir. Baztán üçlemesinin tamamının en kısa zamanda Türkçeye kazandırılmasını ve herkesin bu üçlemeyi okurken benim gibi keyif almasını dilerim.

MODERN DÜNYANIN KÂHİNLERİ

Inanılması güç kehanetleriyle şöhret yapan Fransız bilgin ve medyum Michel de Nostradamus (1503-1566) yıldızların etkisini okuyarak geleceği görüyor, karanlık olayları aydınlatıyordu. 1558’de Latince yazdığı ve insanoğlunun kıyamete kadar karşılaşacağını düşündüğü birçok olayı kapsayan *Yüzyıllar* isimli kült eserinde, Fransız Devrimi’nden SSCB’nin kuruluşuna kadar insanlığın bütün merhalelerini öngören Nostradamus keskin bir algıya ve muazzam analiz yeteneğine sahipti. İşin kerameti yıldızlarda değil, zekâsındaydı.

Kimi insanlar bilgeliklerinin sağladığı öngörü yeteneğini kullanarak bilinmeyen gizemleri çözmek için doğru analizler yapar ve doğru tahminlerde bulunurlar. Bu üstün yetenekli insanları, çözümsüz kalmış adli olayları aydınlatmak ve katillerin kimliğini saptamak gibi işlere yöneltip çalıştırmak ilk olarak ABD’li uzmanların aklına gelmiştir.

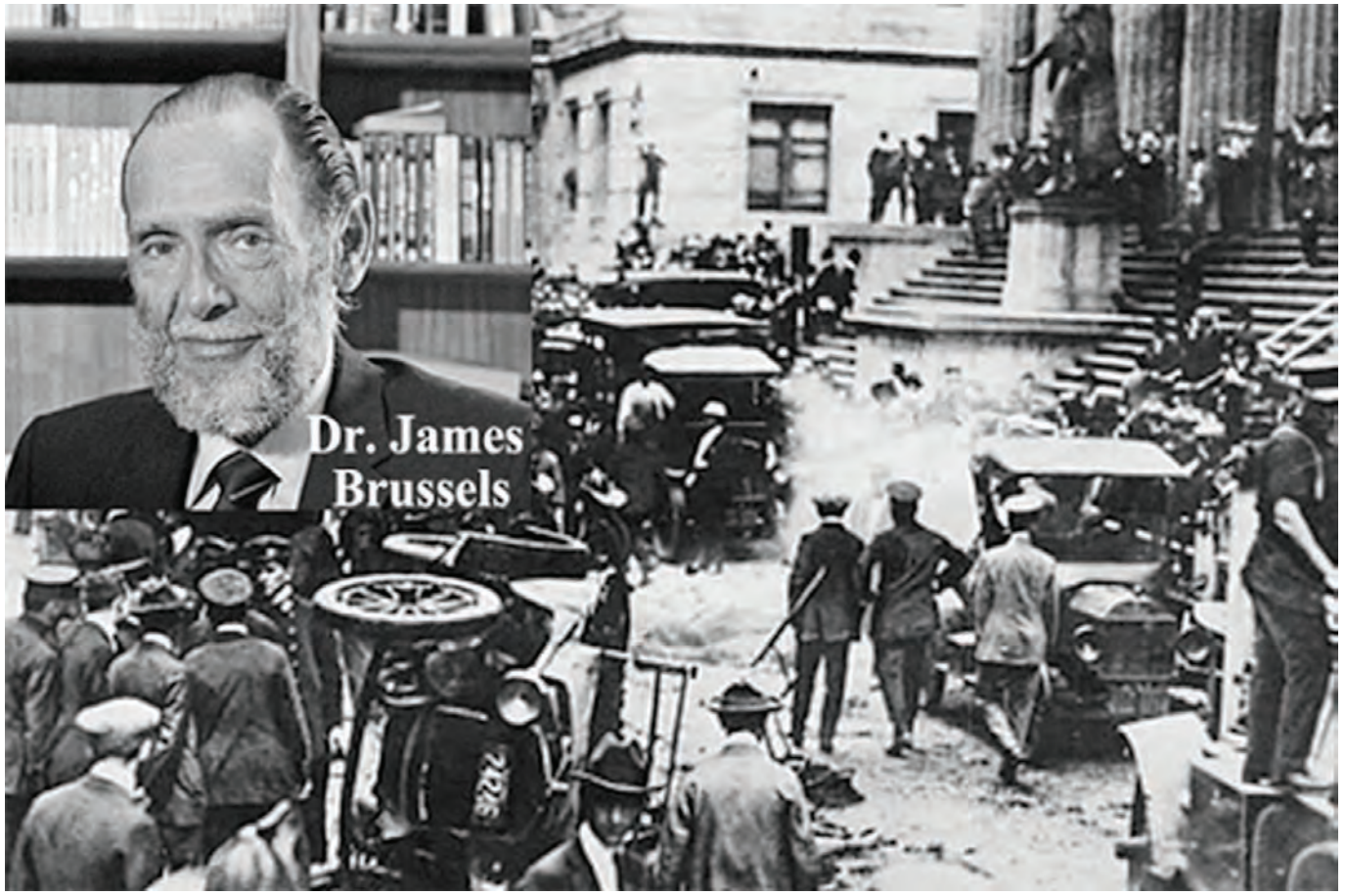
ABD’nin küçük bir güney kasabasında, 12 yaşındaki bir kızın vahşice öldürülmesi olayını bir türlü çözemeyen yerel polis -son çare olarak- FBI’ın kriminal profilleme ustası John Douglas’la iletişime geçip cinayet dosyasını ona göndermişti. Dosyayı inceleyen Douglas’tan suçlunun kimliğini saptayan bir yanıt gelmekte

gecikmedi. Genç kızın katili; otuzlu yaşlarında, boşanmış, beyaz bir erkekti. Mavi ya da siyah renkli sedan bir araç kullanıyor; fiziksel güç gerektiren bir işte çalışıyor; kurbanı tanıyor ve evinin nerede olduğunu biliyordu. Ordudan atılmış ve daha önce seks suçundan hüküm giymiş bir sabıkalıydı.

Dosya içeriğine bu doğrultuda tekrar yönelen yerel polis, kısa süre içinde suçluyu yakaladı. 38 yaşında, boşanmış, beyaz bir erkek, mavi renkte bir Ford Pinto kullanıyor, geçinmek için ağaç budama işinde çalışıyordu. Ordudan atıldıktan sonra, kurbanın oturduğu evde geçici olarak bahçıvanlık yapmış ve daha önce bir tecavüz davasından hüküm giymişti.

Cinayeti kimin işlediği sorusuna yanıt bulmak için eylemin nasıl ve neden yapıldığını anlamak çok önemlidir. İşte bu yüzden, FBI bünyesinde doğan kriminal profilcilik uzmanlarının en önemli kişilik özelliği, kendini psikopat canilerle özdeşleştirebilme yeteneği ve yerini aldığı karakteri zihninde canlandırabilme hüneri olmuştur.

Brooklyn, New York doğumlu, sosyoloji-psikoloji eğitilmiş John Douglas, 1970’lerde FBI’ın ağır suçlarla ilgili bölümünde birim şefi olarak görev yapmaya başlamıştı. Suç

psikolojisi üzerine derin bilgiye sahipti. Pek çok azılı seri katil üzerinde kapsamlı incelemelerde bulunmuş, soruşturmalarında bizzat görev almıştı.

Thomas Harris'in *Kuzuların Sessizliği* ve *Kızıl Ejder* isimli romanlarındaki Jack Crawford ve *Criminal Minds* isimli TV dizisindeki Jason Gideon karakterinin esin kaynağı John Douglas'ın ta kendisidir. Douglas her ne kadar kriminal profilciliğin öncüsü olarak tanınsa da FBI'daki ilk kriminal profillemeye ihtiyacı, fikri ve çalışması, Douglas'tan çok daha önce -1950'li yıllarda- Dr. James Brussels ile başlamıştır.

Ağır suçlarla ilgili soruşturmalarda sık sık bilgi ve tecrübesine başvurulmuş bir isim olan Brussels, 60'lı yıllarda Boston Canisi Albert DeSalvo profillemesiyle büyük çapta şöhret yapmıştı.

DeSalvo'nun yakalanmasından yaklaşık 25 yıl önce -Ekim 1940'ta- New York şehri, Deli Bombacı namıyla matuf, kimliği bilinmeyen bir psikopat tarafından 16 yıl boyunca dehşete düşürülmüş; şehrin ünlü binalarına, tren istasyonlarına ve alışveriş merkezlerine konan otuzdan fazla el yapımı bombayla halkın huzuru kaçmıştı.

En nihayetinde -tahkikat dosyası bütünüyle çıkmazsa girince- FBI, çareyi James Brussels'a

başvurmakta bulmuştu. Brussels bu talebi reddetmedi. Eldeki tüm kanıtları inceledikten sonra, bu kimliği belirsiz manyağın hiç evlenmemiş teyzesi ya da ablasıyla birlikte Connecticut'ta yaşayan, Doğu Avrupa kökenli, orta yaşlı bir paranoyak olduğunu, tüberküloz gibi ciddi bir hastalıktan muzdarip bulunduğunu, kilise müdavimi koyu dindar bir zat olup yumuşak sesle konuşmaya ve kibar davranmaya özen gösterdiğini söyledi. Daha da tuhafı, adam yakalandığında, düğmeleri sıkıca iliklenmiş kruvaze bir ceket giymiş olacağına dair garip bir kehanette daha bulundu.

New York polisi -Brussels'ın profillemeye çalışması sayesinde- suçluyu kısa sürede yakalamayı başardı. Deli Bombacı, George Metesky bekâr ve ciddi şekilde paranoyak bir Polonya göçmeniydi. Kibar olma özentsisindeki bombacının Connecticut'ta hiç evlenmemiş kız kardeşleriyle birlikte yaşayan, her hafta kiliseye giden, tüberküloz tedavisi görmüş bir şahıs olduğu ortaya çıktı. Metesky polis tarafından götürülürken lacivert, kruvaze bir ceket giyiyordu. Ceketin düğmeleri ilikliydi.

FBI'nın seri katillerle ilgili özel bir birim kurmasından önce kriminal profillemeye işi, mahkemeler tarafından uzman psikiyatlara -bilirkişi olarak- havale ediliyordu. Dr. Brussels gibi

uzmanlar elbette kâhin ya da medyum değillerdi; çözümünü falda, büyüde aramıyorlar, olayların uykusuna yatmıyorlardı. Başarılarının sırrı, analitik zekâ ve olaylara farklı pencerelerden bakma yeteneklerindeydi.

1972'de Virginia'ya taşınan FBI Akademisi içinde kurulan Davranış Bilimleri Dairesi (Behavioral Science Unit), seri katillerin tespit edilip yakalanması için yetkin ajan yetiştirme kararıyla başlamış ve kriminal profillemeye işinin ilk müneccimleri 1980'lerin başında devreye girmiştir.

1984'te FBI, seri katillerin ortak özelliklerini -genel profilini- bir raporla yayımlarken coğrafi hareketlilik ve diğer ilgili istatistikleri de tüm iç güvenlik birimlerinin bilgisine sunmuştur. Rapora göre, genel nüfusun %1-3'ünü oluşturan psikopatların arasında çıkan seri katillerin %90'ı beyaz erkeklerdir. Seri katillerin IQ'ları normalin üzerinde olmasına rağmen okulda başarılı olamaz, aynı işte uzun süre dikiş tutturamaz ve çoğunlukla vasıfsız işçi olarak çalışırlar.

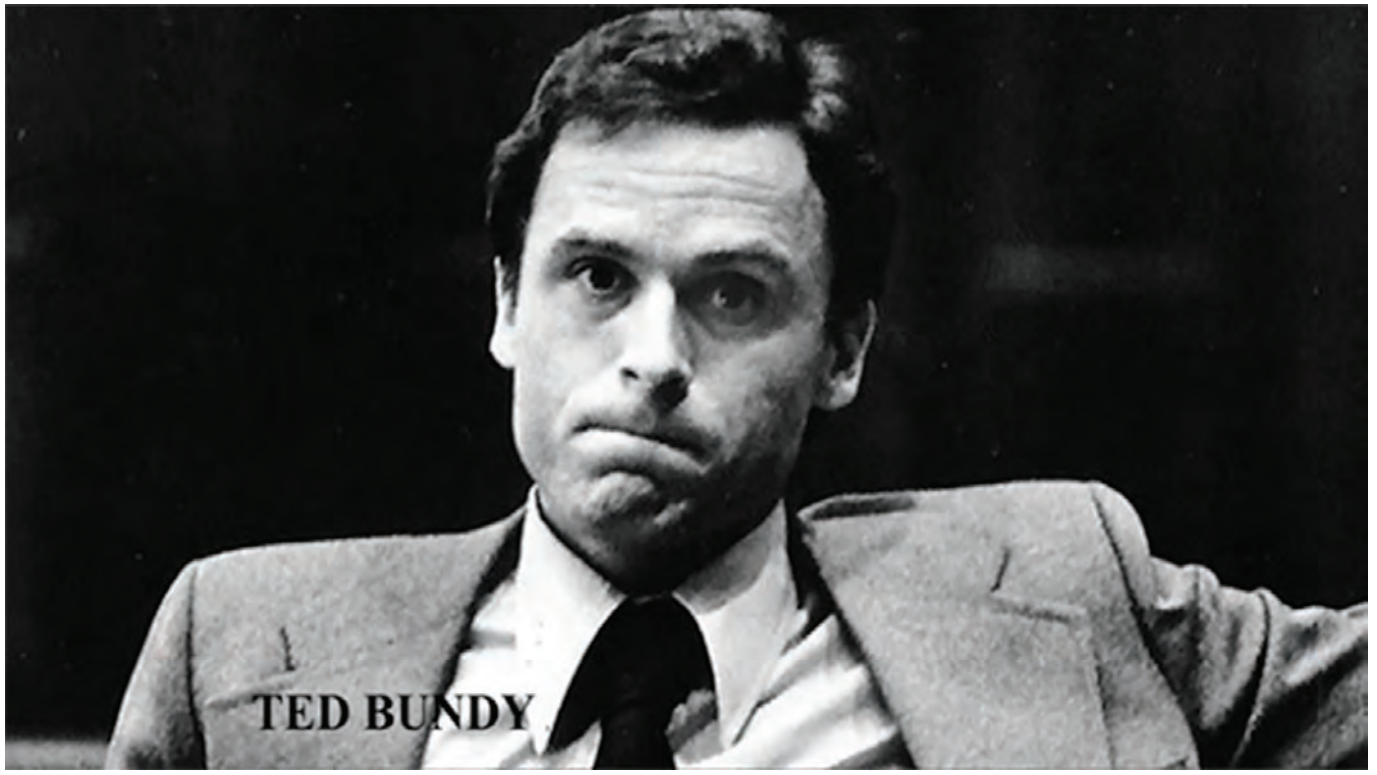
Genel seri katil profili şöyle devam eder: Tipik olarak, çocukken babaları aileyi terk etmiş, otoriter anneler tarafından büyütülmüşlerdir. Aile genetik ağacında suçlular, psikolojik sorunları olanlar ve bağımlılar vardır. Potansiyel seri katiller, babalarından ve annelerinden nefret

eder, çoğunlukla çocukken cinsel tacize maruz kalır ve tacizcileri -kimi zaman yabancı olsa da- çoğunlukla ailenin bir üyesi olur. Birçoğu çocukluklarını devlet kurumlarında koruma altında geçirmiş ve erken yaşlarda psikolojik sorunlar göstermeye başlamışlardır. Yüksek intihar eğilimleri vardır. Küçük yaşlardan itibaren dikizlemeye, fetişizme ve sadomazoşist pornografiye ilgi duyarlar.

BSU'nun baz aldığı kaynaklardan en önemlisi, ABD'li psikiyatr Hervey Cleckley'nin (1903-1984) psikopatlar hakkında klasik çalışmasıdır. *The Mask of Sanity* (Akıllılık Maskesi) isimli kitabını 1941'de kaleme alan Cleckley, bu terimi insanlığa kazandıran bilim insanı olmuştur. Zor ayırt edilen psikopatların algılanması ve teşhis edilmesine yardımcı olmak için yazılan *Akıllılık Maskesi*'nde bir psikopatın en tüyler ürperici karakter özelliklerini; bütünüyle sıradan görünebilmek, soğukkanlı tabiatını normal bir dış görünüm altında saklayabilmek ve hızla değişebilmek olarak tanımlanmıştır.

1978'de, Florida'da otuzu aşkın cinayetle yargılanan seri katil Ted Bundy davasında, FBI'dan Robert Ressler ve ekibiyle birlikte uzman olarak çalışan Dr. Cleckley, pek çok hastanın ruhsal bozukluklar sergilemediği ve hatta dışarıya gayet akıllı, normal bir insan izlenimi verdiği halde beyindeki bozuk merkez tetiklendiğini

de yıkıcı denecek kadar saldırgan davranışlar sergileyebileceğini kanıtlamıştır.

Hervey Cleckley'ye *Akıllılık Maskesi*'nin genişletilmiş yeni baskısını hazırlamasına vesile olan seri katil Ted Bundy'nin yeğlediği kurbanlar, uzun koyu renk saçlarını ortadan ikiye ayıran genç kadınlardı. Avlarını inanılmayacak kadar sinsice yöntemlerle kandıran Bundy'nin, kurbanlarını eski kız arkadaşına benzeyenlerin arasından seçtiği belirlenmişti.

İlk yedi cinayetini işlediği Seattle'da -1974 yılında- bir kadına polis kılığında yaklaşan Ted Bundy, kadının kendisiyle karakola kadar gelmesini istedi. Bundy'nin arabasına bindikten sonra ondan şüphelenen genç kadın, kendini araçtan atarak polise gitti ve durumu yetkililere bildirdi.

Sicilindeki diğer bozukluklar ve şüpheli kanıtlar tespit edilen Ted Bundy 1975'te bu şekilde yakalandı, ancak -büyük bir adli beceriksizlik örneği olarak- diğer suçlarıyla bağlantısı tespit edilemedi ve sadece "adam kaçırmaya teşebbüs" suçundan 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Üç ayrı eyalette -Seattle, Utah ve Florida- suç işleyen Ted Bundy'nin maskesini düşürmek çok güç olmuştur. 1977'de, cezaevindeki Bundy'nin pek çok faili meçhul cinayetten sorumlu olduğuna kanaat getiren yetkililer onu Florida'daki bir cinayet davasına müdahil ettiler. Dava görüşülürken verilen arada kütüphaneye gitmesine izin verilen Bundy, ikinci kattaki pencereden atlayarak oradan kaçtı, ancak ayak bileklerinin sakatlanmasından dolayı bir hafta sonra yeniden yakalanarak hapishaneye geri gönderildi.

Ted Bundy demir testeresi kullanarak derin bir oyuk açtığı hücresinden kaçarak tekrar Florida'ya gitti. Orada iki genç kadını daha öldürüp iki kadını da ağır yaraladı. 1978'de 12 yaşındaki bir kızı öldürdükten sonra -otoyolda seyir halindeyken- polis tarafından tesadüfen durdurulan Bundy hemen tutuklandı. Bu, onun için sonun başlangıcı oldu.

En az on dört kişiyi öldürmekten idam cezasına çarptırılan Bundy, infazını beklemeye başladı. Onlarca genç kız ve kadını soğukkanlılıkla katleden bu korkunç canî, 1989'da elektrikli sandalyeye götürülürken New York sokaklarında adeta bayram havası esiyordu.

BSU (Davranış Bilimleri Dairesi) sayesinde FBI önemli aşamalar kaydederek değerli uzmanlar yetiştirdi. Kriminal profillemeye konusundaki standartları belirleyen raporunda John Douglas, seri katilleri psikolojik dürtülerine göre sınıflandırmadan önce "yerel" ya da "gezici" olmalarına göre bir ayırım yapmayı ve davranış motifini bu tespitten sonra kategorize etmeyi uygun gördü.

"Coğrafi hareketlilik" FBI'nın seri katil tanımında belirleyici kabul ettiği temel değişkenlerden biriydi. Yerel bir suçluyla gezici bir suçluyu izlemek teknik olarak da hukuki olarak da farklılıklar arz ediyordu. Eyaletler arasındaki yasal ve idari çelişkiler, gezici seri katilleri izlemeyi güçleştiriyor ve daha da önemlisi, cinayetleri federal suç haline getiriyor, yerel güvenlik güçlerinin olayların irtibatını kurmasını imkânsızlaştırıyordu. Bütün bunların yanı sıra kimi eyaletlerdeki iç güvenlik birimlerinin seri katil mevhumundan

WAYNE WILLIAMS,
21 HAZİRAN 1981'DE
MAHKEME KARARIYLA
TUTUKLANIP HAPSE
KONULDU. ÇOĞU 14
YAŞINDAN KÜÇÜK OLMAK
ÜZERE YİRMİ SEKİZ KİŞİYİ
ÖLDÜRMEKLE SUÇLANDI
ANCAK BÜTÜN ÇABALARA
RAĞMEN YALNIZCA İKİ
CİNAYETTEN MAHKÛM
EDİLEBİLDİ.

dahi haberdar olmaması, bu tür dosyaları içinden çıkılmaz hale getiriyordu.

FBI raporunda yer alan ve Atlanta polisinin deneyimsizliği ve beceriksizliği yüzünden onlarca insanı yıllar boyunca dehşete düşürüp kahreden örnek "yerel" seri katil dosyalardan biri de "Atlanta Çocuk Cinayetleri"dir. Bu cinayetler 21 Temmuz 1979'da Atlanta şehrinin düşük gelir düzeyli bir mahallesinde, 14 yaşındaki Edward Hope Smith'in kaybolmasıyla başlamıştı.

Olaydan birkaç gün sonra Edward'ın okul arkadaşlarından biri, Alfred Evans da sırra kadem basmıştı. Her iki çocuğun cesedi, 28 Temmuz'da şehrin güneybatısındaki bir anayolun kenarındaki ormanlık arazide -Edward'ın 22 kalibreli bir tabancayla vurulmuş, Alfred'ın ise boğularak öldürülmüş halde- bulundu. Yerel polis, olayın bir uyuşturucu madde partisinin sonucu olduğu tahmininde bulunarak işin içinden sıyrılma yoluna gitti.

Eylül ayında cinayetler yeniden başladı ve yaşları 7 ile 16 arasında değişen yirmi üç -kız ve erkek- çocuk daha öldürüldü. Kurbanların hemen hepsi de öldürülmeden önce cinsel saldırıya uğramıştı. En sonunda, 5 Kasım 1980'de Federal Başsavcı Civiletti, FBI'ın Atlanta'daki menfur çocuk cinayetlerine müdahil olmasına karar verdi ve kriminal profillemenin büyük ustası John Douglas dosyayı devraldı.

Douglas'a göre çok geç kalınmıştı ancak ekibiyle birlikte dosyanın ayrıntısına çalışıp hızla harekete geçti. Yerel polisin acemiliklerle dolu tahkikat dosyasındaki olaya farklı bir açıdan bakarak olağan şüphelileri mercek altına aldı. Bu şahıslardan biri, hakkında eşcinsel bir pedofil olduğuna dair bulgu ve söylentiler olan siyahi müzisyen Wayne Williams, faili meçhul bir cinayet şüphesiyle 1976 yılında hâkim kar-

şısına çıkmıştı. Tutuklanabilmesi için yeterli kanıt bulunamamış, yine de mahkeme heyetine verdiği soğukkanlı cevaplar ve kayıtsız tavırları yetkililerin peşine takılmasına neden olmuştu.

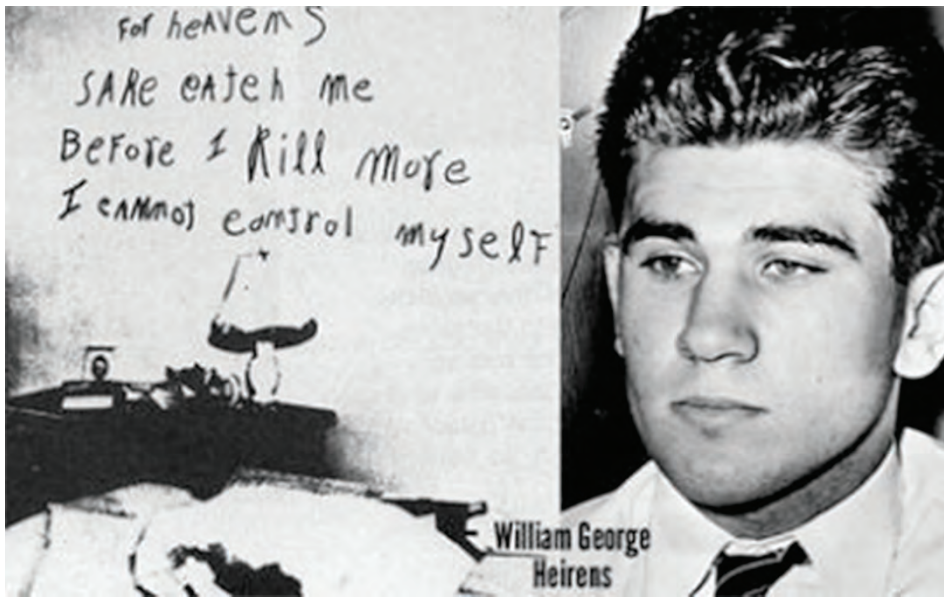
Douglas ve ekibi herkesin birbirini tanıdığı küçük bir yerleşim biriminde doğup büyüyen Williams'ın cinayetlerini kanıtlamak için gecesini gündüzüne katarak çalıştı. Yaşadığı bölgedeki siyah-beyaz çatışmalarından etkilenen katil zanlısı özellikle beyaz düşmanlığı ve dini saplantılarıyla da dikkat çekiyordu.

Mayıs 1981'de polis onu nehir kıyısında yüksek sesle müzik dinleyerek kamu huzurunu bozmaktan gözaltına aldı. Wayne Williams sorgulamada müzik seçmeleri için hazırlık yaptığını söyleyince bir kez daha serbest bırakıldı. Üç gün sonra, aynı kıyıda boğularak ölmüş genç bir kadının daha bulunmasıyla Williams'ın üzerindeki şüpheler iyice arttı, yeni kanıtlar değerlendirildi.

Wayne Williams, 21 Haziran 1981'de mahkeme kararıyla tutuklanıp hapse konuldu. Çoğu 14 yaşından küçük olmak üzere yirmi sekiz kişiyi öldürmekle suçlandı, ancak bütün çabalara rağmen yalnızca iki cinayetten mahkûm edilebildi. Öldürme nedeni tam olarak çözülmemiş olan Williams -ömür boyu hapis cezasını çekmek üzere- halen Atlanta cezaevindedir.

John Douglas, Atlanta cinayetlerinin büyük bölümünün Wayne Williams tarafından işlendiğini kabul etse de işin içinde başka katillerin bulunduğunu ve ona atfedilen bazı cinayetlerin Williams tarafından işlenemeyeceğini düşünüyordu. Ne yazık ki ABD'deki adli bürokrasi hukuki sürecin devamına izin vermemiş ve davayı kapatmıştır.

Suç tarihinin en başarılı kriminal profilcilerinden biri olan Robert Ressler (1937-2013)

HEIRENS, 1946'DA ÜÇ CİNAYET İŞLEDİĞİNİ İTİRAF EDEREK ÖMÜR BOYU HAPİS CEZASINA MAHKÛM OLMUŞ VE CHICAGO'DAKİ HAPİSHANE HÜCRESİNDE 65 YIL BOYUNCA HARİKA TABLOLAR YAPARAK BÜYÜK ÜNE KAVUŞMUŞTUR.

Chicago Tribune gazetesinde çalışan babasının verdiği ilhamla -1946 yılında henüz 9 yaşında bir çocukken- Rujlu Katil William Heirens dosyasını çalışıp çıkarımlarda bulundu. Küçük Robert, dedektif olmak istediğine o zamandan karar vermiş gibiydi.

Rujlu Katil olarak da bilinen çifte ruhlu seri katil William Heirens (1928-2012), cinayet işlediği evin yatak odası duvarına rujla yazdığı, "Tanrı aşkına, beni daha fazla cinayet işlemeden yakalayın" mesajıyla tanınır. Heirens, 1946'da üç cinayet işlediğini itiraf ederek ömür boyu hapis cezasına mahkûm olmuş ve Chicago'daki hapis-hane hücrelerinde 65 yıl boyunca harika tablolar yaparak büyük üne kavuşmuştur.

Ressler, FBI'daki Kriminal Soruşturma Birimi'nde başlayıp Jeffrey Dahmer, Richard Chase ve John Joubert gibi azılı seri katillerin tahki-katlarında bilfiil görev aldıktan sonra, yeni kurulan BSU'ya yatay geçiş yaptı. John Douglas'la birlikte otuzdan fazla vakada çalıştı.

Robert Ressler'in son büyük hayır işi, 1995'te İskoçya'daki bir konferansta karşılaştığı Güney Afrikalı Kriminal Profiliçi Micki Pistorius'un daveti üzerine gittiği Johannesburg banliyölerinde işlenmiş esrarengiz seri cinayetler dosyasıydı. "ABC Cinayetleri" olarak bilinen dosyada, üç ayrı bölgede işlenen toplam otuz sekiz cinayetin Cleveland'daki bölümü için David Selepe isimli bir şüpheli gözaltına alınmış ancak zanlı, neza-rethanede ölmüştü.

Dosyayı inceleyen Ressler, David Selepe'nin Cleveland Cinayetleri'nin sorumlusu olabileceğini ancak Atteridgeville ve Boksburg katliamlarını işleyen kişinin Cleveland'daki cinayetlerle ilgisinin bulunmadığını söylemiş ve ABC Cinayetleri'nin seri katilini ayrıntısıyla profillemişti.

Robert Ressler şüphelinin kendine güveninin giderek arttığına ve çok yakında medyayı arayarak cinayetleri üstleneceğine dair bir kehanette bulunmuş, bu durum hasıl olduğunda neler yapılması gerektiğini anlatmıştı.

Gerçekten de Ressler'in Güney Afrika'dan ayrılmasından hemen sonra, Moses Sithole isimli bir şahıs *Star* gazetesini arayarak, ismini vermeden bütün cinayetleri üstlendi ve bu aramayı telefon takibi yapmak üzere hazırlıklı bekleyen Johannesburg polisi tarafından kısıvrak yakalandı.

Belirlenemeyen sayıda kadına tecavüz edip onları ipe boğarak öldüren Moses Sithole (D. 1964) isimli uyuşturucu bağımlısı cani, kurbanlarına kendisini işadami olarak tanıtip bağış kampanyalarının organizasyonunda çalışmak üzere başvuran genç kadınları av olarak seçiyordu. 1997'de biten davada Sithole 2.410 yıl hapis cezasına mahkûm edildi.

Kriminal profilciliğin kurucu ustaları artık aramızda olmasalar da FBI Davranış Bilimleri Dairesi (BSU) ağır suçluların yakalanması konusunda -yalnız ABD'ye değil, tüm dünyaya- hizmet vermeyi ve modern dedektifliğin yeni kâhinlerini yetiştirmeyi sürdürmektedir.

Ortaçağın medyumları, büyücüler ve münecimleri şimdi artık fantastik sinemanın figürleri arasında kısıp kalmış gibi görünse-ler de yüksek öngörü sahibi insanların değeri ve önemi asla azalmıyor, aksine modern çağın kâhinlerine duyulan ihtiyaç giderek büyüyor.

Polisiyeciler zihni böyle çalışır: Dedektif, ipuçlarını olayla ilişkilendirip muamma içeren suça ve şüpheliye doğru sofistike bir çıkar-sama yolculuğu yapan kişidir. Olası neden yazabilen zatı muhteremin asıl mesleği ise kâhinliktir.

DÖRT AYAKLI DOSTLARIMIZ

62 yaşında, Bakırköy’de mukim, eşinin sekiz yıl önceki vefatından beri yalnız ve mütevazı bir hayat yaşayan emekli kaptan pilot Selim Samur’un, devlet hastanesinin acilinde kalp krizinden ölmesiyle başlamıştı olaylar. Daha doğrusu ilk müdahaleyi yapan doktorun zehirlenme belirtileri tespit etmesi, akabinde yapılan ön otopside de fare zehrine rastlanmasıyla. Zehrin miktarının azlığı, vakanın intihar olmadığını gösteriyordu. Kafaya dikip lıkır lıkır içmek söz konusu değildi. Hatta adli tabibin söylediğine göre, zehir öyle azdı ki ölüme yol açan, zehir değildi. Olsa olsa kalp krizini tetikleme ihtimalinden bahsedilebilirdi. Nitekim ifadesi alınan taksi şoförü de şahsı 17.00 civarı Migros önünden aldığını, şahsın kalp hastası olduğunu ve kendini iyi hissetmediğini söyleyerek hastaneye gitmek istediğini, yolda fenalaştığını beyan etmişti. Adli tabip, mağdurun midesinden çıkan bol miktarda buğday, nohut, fasulye, kayısı, incir gibi ilk bakışta uyumsuz görünen besinlerin oluşturduğu şekerli bulamacın mahiyetini de isabetle ortaya koymuştu: Aşure!

Amirim arayıp vakayı kısaca özetlediğinde kulaklarıma inanmamıştım. Aşureyle! Kim birini aşureyle öldürecek kadar vicdansız olabilir! Hadi dini imanı koy bir tarafa, atadan dededen kalan örfümüze, komşuluk geleneklerimize, insana güvenimize iğrenç bir hakaret değil de neydi bu! İnsanlığın geldiği nokta bu muydu yani! Bu ve benzeri ahlaki sorgulamaların yerini daha acil endişelere bıraktı tabii. Selim Samur yalnız yaşadığına göre, yemekleri-

ne zehir katacak öfkeli bir eş söz konusu değildi. Katil kapı kapı gezip aşure dağıtan herhangi biri olabilirdi ve daha önemlisi bu zehirli aşureleri diğer komşulara da dağıtmış olabilirdi. Durumun vahametini kavramamla birlikte ben ve ekibim çılgın bir koşuşturmanın içine daldık.

23 Eylül 2018 Pazar günü, hele de sabahı, sekiz katlı on yedi daireli Nergis Apartmanı’nın hiçbir sakininin yıllarca unutamayacağı bir gün oldu.

Israrla çalınan ziller, güm güm vurulan kapılarla kimi yataklarından fırladı, kimi tuvaletten apar topar çıktı, bazıları çay bardaklarını ellerinden düşürüp besmeleler, hayırdır inşallahlarla kapılara koştu. Polislerin davudi sesleri katlarda yankılanıyordu.

“Aşureleri yemeyin! Evinizdeki aşure zehirli olabilir! Kimse aşureye dokunmasın!”

Tek tek her kapının çalınmasının geri dönülemez gecikmelere yol açabileceğini bildiğimden, tırabzanlara tutunup merdiven boşluğundan üst katlara doğru telaşla bağırmaya başladım ben de.

“Aksi söylenene kadar aşure yemek tehlikeli ve yasaktır! Aksi söylenene kadar...”

Beni, ben Komiser İsmail Cem Bektaş’ı, mezarından fırlamış melun Yezid misali avaz avaz bu sözleri haykırmak zorunda bırakan katile öfkem her saniye katlanarak artıyordu.

Neyse ki bu gayretlerimiz boşa gitmedi ve saat 10.30 itibarıyla, çok şükür tek bir masumun bile gırtlığından zehirli aşure geçmemesini sağladık. Gerçi incelenmek üzere evlerden alarak el koyduğumuz aşure numunelerinin temiz olduğu

sonradan anlaşıldığından, sonucu itibarıyla gereksiz ve değersiz bir çaba gibi gelebilir bu size. Hatta ne yalan söyleyeyim, Emniyet'te afiyetle yedik onları. Ama ben yine de bu anları, görevini layıkıyla yapmış bir insanın vicdan rahatlığıyla hatırlayacağım her zaman.

Emekli kaptan pilotun 2. kattaki dairesine çıkıp yıldırım hızıyla mutfığa daldığımda, bu cinayeti çözmemin tahmin ettiğimden daha zor olacağını kavrayıverdim.

Mutfak tezgâhının üstündeki bulaşıklıkta, çeşitli ebatlarda tam dört aşure kâsesi yıkanmış duruyordu. Buzdolabını açtığımda yenmemiş iki aşureyle daha karşılaştım. Düğüm, bulaşıklıktaki dört kâsenin sahiplerinin bulunmasıyla çözülecekti. Hemen harekete geçtim.

İstanbul gibi büyük şehirlerde, civarda oturan akrabalar, yakın dostlar dışında insanlar genelde yalnızca komşularına aşure dağıttığına göre, katilin apartman sakinlerinden biri olması yüksek ihtimaldi. Tüm ümidimi buna yöneltmiştim. Kapıcıyla yöneticiyi çağırıp apartmandaki aşure trafiğiyle ilgili bilgileri edinmeye çalıştım. Kimler aşure dağıtmıştı, ne zaman dağıtmıştı, bununla ilgili dikkatlerini çeken bir husus olmuş muydu?

"Ne gibi yani?" diye sırtarak sordu, yönetici Suat Karaburun. 50 yaşlarında, ufak tefek, sarışın, kırmızı boyunlu cins herifin tekiydi. "Bu sene kimse fındık fıstık koymamıştı üstüne mesela, malum kriz var memlekette, sayılır mı bu?" deyip bir de kahkaha attı üstüne.

"Bu apartmanda bir cinayet işlendi, hem de olabilecek en adice cinayetlerden biri. Gerekli ciddiyeti gösterin lütfen," diyerek haddini bildirdim adama. "Geçen senelerde dağıtmadığı halde bu sene aşure dağıtan oldu mu, bunun gibi şeyleri kastediyorum?"

"Bilmiyorum, kimsenin aşuresinin bekçisi değilim!" diye efelendi ama bozulduğu belliydi kılıkyruğun.

Neyse uzatmayayım, kâselerin izini sürmeye yolladığım polislerle birlikte, sabahkine benzer yeni bir curcuna sardı apartmanı. Selim Samur'a aşure verip vermedikleri soruluyor, verdiklerini kabul edenler, ifadelerine başvurulmak ve kâselerini teşhis etmek üzere benim yanıma yollanıyorlardı. Vermedik diyenlerle ilgili prosedür biraz çirkinleşse de gerekliydi çünkü yalnızca beş aşure sahibi eylemini kabullenmiş, altıncısı kendini gizlemeyi seçmişti. Savcıdan aldığım izinle evlere girmekten başka çaremiz kalmamıştı. Ev sahiplerinin homurtuları arasında mutfaklar arandı, dolaplar açıldı, aşure kay-

natmaya müsait büyük boy tencereler şüpheli nazarlarla süzüldü ve en sonunda bilin bakalım ne oldu? Kaptan'ın karşı komşusu Asuman Çokyazar'ın Kaptan'a bir değil, iki kâse aşure vermiş olduğu anlaşıldı.

"Teyze, neden başta söylemedin de uğraştırdın bizi bu kadar?" diye sordum sinirle.

"Hem severdi hem bir başınaydı rahmetli... Ne deseydim, iki kâse birden verdim mi deseydim övünür gibi, ayıp... Bir elin verdiğini diğeri bilmeyecek evlatçığım," dedi apaçık bir övünçle.

Sırf bu lafları edebilmek için başta sustuğuna adım gibi emin oldum o an. Yine de kar beyazı tülbentinin çevrelediği yusuvarlak suratı, kalın mercekli gözlüklerinin ardında şaşılasmış gözleriyle öyle tontondur ki teyzecik, uçtu gitti sinirim.

"Kâseler birbirinden farklı olunca ben de sanmıştım ki..." diye mırıldandım.

"Bunca komşuya kap kakak mı yetişir, kimde var öyle tam takım kâse oğlum, sadrazam torunu muyuz?"

Yalnız bunları söylerken sağ kolunu elektrige kapılmış gibi hızlı hızlı sallıyor, bileziklerinin şingirtisini bana ve odadaki herkese dinletiyordu. Yeterince şingirdattığına ve tüm gözlerin üstünde olduğuna emin olunca kolunu yavaşça kaldırdı. Anne şefkatiyle üç altın bileziği okşarken, "Kefen param, evlatçığım," dedi. Yüzü gururla ışıldıyordu.

Ekibimden komiser yardımcısı Doruk'la baktık. İsimiz vardı bu kadınlı, belli olmuştu.

Katil adaylarının hepsini -şaşırtıcı olmayan şekilde tümü kadındı- mutfığa toplamayı başardıktan sonra kâselerin sahiplerini nihayet tespit edebilmiştik. Buzdolabındaki yenmemiş aşurelerin sahiplerini ededikten sonra elimizde kalanlar, daire sırasına göre şunlardı:

4 numara Asuman Çokyazar (69 yaşında, dul, üç çocuklu, ev hanımı, yalnız yaşıyor, iriyarı, iri burunlu.)

10 numara Emel Güz (52 yaşında, boşanmış, 12 yaşındaki oğlu ve 6 yaşındaki kızıyla birlikte yaşıyor, banka emeklisi, zayıf, kısa kahverengi saçlı, çok muntazam ve bembeyaz dişleri dışında göze çarpan bir özelliği yok.)

13 numara Sevgi Parol (42 yaşında, boşanmış, çocuksuz, okul müdiresi, yalnız yaşıyor, tombul, iri göğüslü, uzun kıvıllı saçlı, beyaz tenli, kocaman siyah kemik çerçeveli gözlüğüyle ciddi bir görünüme sahip olmayı amaçladığı belli olsa da en çok bu gözlükler yüzünden porno yıldızına benziyor.)

Sevgi Parol, tedirgin bakışları ve asabi

tavırlarıyla dikkat çekmeyecek gibi değildi, Emel Güz'ü o kalabalığın içinde ayırt edebilmek ancak benim gibi deneyimli bir cinayetçinin harcıydı. Şöyle ki; Kaptan'ın öldüğünü, üstelik zehirlendiğini duyan diğer komşuları, sahte mimik ve abartılı sözlerle olduklarından çok daha üzgün görünmeye çabalarırken, Emel Hanım bilakis yaşadığı şoku ve üzüntüyü bastırma-ya, belli etmemeye çalışıyordu. Bir süre sonra önemli bir şeyi daha fark ettim. Yarım saattir aynı odada bulunan bu iki kadın birbirlerine tek söz etmemiş, asık suratlarını tam aksi yönlere çevirip duvarları izlemişlerdi.

4 numara Asuman teyzeyi hemen temize çıkarmadım elbette ama sezgilerim bana 10 ve 13 numaraya yoğunlaşmamı söyledi ve ben de öyle yaptım.

Kadınları salonda bırakıp kapıcı ve apartman yöneticisini diğer odaya çağırdım. Sorularımla ayrıntılar ortaya çıkmaya başladı. Emel Güz'ün Kaptan'la geçen sene kısa süreli bir ilişkisi olmuştu. Emel Hanım gizlemeye çalışsa da tüm apartmanın bildiği bir hikâyeydi. Demek bu yüzden bastırıyordu üzüntüsünü. Aralarında bir düşmanlık var mıydı? Yoktu, selam sabahları devam etmişti sonradan, zaten ikisi de mülayim insanlardı. Sevgi Parol ve Asuman Çokyazar hakkında dişe dokunur bir şey öğrenemedim. Bildikleri kadarıyla düşmanlıkları yoktu Kaptan'la, zaten Asuman Anne uzun yıllardır Kaptan'ın kiracısıydı. Cinayetle alakasız görünse de Sevgi'yle Emel'in niye böyle bozuk attıklarını da sordum. Nisan ayındaki o büyük kavga- dan beri araları pek kötüymüş. Sebep? Sevgi Hanım sokak köpeklerini zehirliyormuş!

Zehir lafını duyunca peşini bırakmadım. Mahallede habire kedi, köpek zehirleniyormuş, kimin yaptığını bulamıyorlarmış bir türlü. En son sokak başında üç köpeğin cesedi bulundu-ğundan beri düşmanmış Emel, Sevgi'ye. Sevgi hep inkâr etmiş ama Emel onu tam da o üç köpeğe tavuk verirken gördüğünde ısrar ediyormuş. Aslında birbirlerinin yüzüne bile bakmaz-mış bunlar da, Emel Hanım'ın kızı Ela mahalle- deki ilkokula başlayınca, soğuk ve mesafeli olsa da iki çift laf etmeye başlamışlar. Sevgi Hanım okulun müdürüymüş ya, ondanmış.

Salona dönerken içim öfke doluydu. Ne alçaklık, ne vicdansızlık! Öfkemi bastırıp profesyonelce davranmam gerektiğinin bilin- cindeydim. Suçsuz günahsız canları almaktan çekinmeyen bu kadın pekâlâ insan da öldürmüş olabilir. Kaptan'ı zehirleyen Sevgi Parol'sa onu hapse tıkarak katlettiği onca masum hay-

vanın da intikamını alabileceğimi düşünerek telkin ettim kendimi. Sorumluluğum büyüktü.

Salona kararlı girdim girmesine de Sevgi Parol'la göz göze gelince soğukkanlılığımı muhafaza etmenin o kadar kolay olmayacağını anladım hemen. Kadının bızatıhi varlığı bile sinirlerimi bozarken bir de sesini duymaya katlanamayacaktım.

Sorguya diğerleriyle başlasam iyi olacaktı. Yeşil kadife üçlü koltukta yan yana oturan Emel Güz ve Asuman Çokyazar'ı şöyle bir süzdükten sonra tam karşısındaki tekli koltuğa oturdum.

Sevgi sağ tarafımdaki tekli koltukta- ydı. Otururken içgüdüsel olarak ona sırtımı döndüğümü sonradan fark ettim. O derece rahatsız ediyordu kadın beni.

"Emel Hanım, sizinle başlayalım," deyip, ısın- ma kabilinden sorduğum birkaç sorudan sonra meselenin aslına geldim. Kaptan'la ilişkisini inkâr etmedi, gözleri dolu dolu, "İyi biriydi ama anlaşılmadık," dedi.

"Anlaşmazlığın sebebi neydi?"

"Benden kaynaklandı, çocuklarım özellikle oğlum yeniden evlenmemi istemedi, benim de cesaretim kırıldı, istemedim, olmadı yani. Çok iyi yürekli, efendi bir adamdı... Ben onu yarı yolda bıraktığımda bile tek kötü söz çıkmadı ağzından. Kızım ateşlendiğinde hastaneye koş- turdu... Tek sitem etmeden..."

Birden o sakın görünüşlü kadından hiç beklenmeyecek bir çeviklikle koltuktan fırlayıp Sevgi Parol'un üstüne atıldı. Biz daha n'oluyor diyemeden kadının saçlarına yapışmıştı bile.

"Ne istedin Selim'den, ne istedin Allahın belası kadın? Katil! Köpek katiliydin, şimdi de insan katili mi oldun? Sen neden gebermiyor- sun, köpekler ölüyor, iyi adamlar ölüyor, sen niye gebermiyorsun? Yüz vermedi mi sana, ondan mı yaptın?" diye haykırıyor, Sevgi'nin kafasını çok haşın bir berber gibi öne arkaya savuruyordu.

Kadınları pek acele etmeden ayırdık. Sevgi Parol'un acı dolu çığlıklarını keyifle dinlemiş- tim.

Asuman teyze, Emel Hanım'ı yerine oturt- maya, kadını sakinleştirmeye çalıştı. Emel, Asuman'ın söylediklerini duymuyor gibiydi. Gözlerini Sevgi'ye kilitlemiş, tekrar saldırmak için fırsat kolluyordu.

Asuman teyze, "Yok kuzum yok, kötülere hiçbir şey olmaz, hep dört ayak üstüne düşer onlar, Allahından bulsunlar..." dediğinde ise hışımla Asuman'a döndü. Kolunu zafer kazan- mış boksör gibi havaya kaldırdı birden. Koca bir

tutam saç, kadının yumruğundan kızıl bir yılan gibi sarkıyordu. Odanın ortasında, yumruğu havada, ağzından tek söz çıkmadan, kıpırtısız dikildi öylece. Gerçekten tuhaf bir manzaraydı.

Sevgi Parol bu arada ilk şoku atlatmış, bas bas bağıırıyordu.

“Ne zehirlemesi manyak karı! O kim ki yüz vermesin bana, kim ne yapsın senin buruşuk kaptanını!”

Emel Hanım’ın biraz önceki panter modu geldiği hızla kaybolmuş, yumruğu inmişti. Zaten cevap da ondan değil, Asuman teyzeden geldi.

“Sus, seni terbiyesiz seni, tüh senin insanlığına, ölmüş adamın ardından ne biçim laflar bunlar, kurban ol sen Kaptan’a, seni edepsiz, madem buruşuktu da ne diye ikide bir kapısına dayanıyordun süslenip püslenip!” deyip bana döndü. “Komiser evladım, ben şahidim bu kadın hanidir cilve yapıyordu Kaptan Bey’e. Mis gibi emekli var, iki tane kapı gibi tapusu... ne ikisi, yazlığı da say üç üççç! Ağzının suyu aktı, ağzının suyuuu! Evlere kurulum, kiralara gelsin bir yandan, oh ne âlâ! Kaptan’ı kafesleyip patroniçe mi olacaktın başıma? Emel’le Kaptan’ın işi olmayınca bok sineği gibi üşüştü hemen, adam kapıdan kovuyordu, bacadan giriyordu bu aşüfte. Ay Selim Bey musluğum bozuldu gel, ay Selim Bey unum bitti tuzum bitti ver... Senin unla tuzla ne işin olur, mutfağa girdiğin mi var, senin gözün aşüftelikte, ben bilmiyorum muym sanki? Aşüre kim, sen kim? O aşureyi de Kaptan’ın gözüne girmek için yapmadıysan ne olayım? Sevap mevap umurunda mı senin? Amacın sevap olsa herkese dağıtırsın zaten, bugüne bugün bir kekini, böreğini görmüş değiliz, bizim boş tabakları bile içine üç kurusluk bisküvi koyup iade eden karısın sen ya, nerede kaldı aşüre!”

Kalbim hızla atmaya başladı, heyecandan ortaya bağırıverdim. “Size aşüre yok muydu?”

Yöneticiyle kapıcı da hızlı hızlı başlarını sallayarak bağırdılar hemen. “Yoktu, yoktu!”

Emel Hanım’a döndüm, “Hayır, tabii ki...” dedi öfkeyle. Yeniden Sevgi’ye saldırmamak için kendini zor tuttuğu belliydi.

“İşte bu kadar!” diye geçirdim içimden, “Yakaladım seni Sevgi Parol!”

“Sevgi Hanım, Kaptan dışında başka kimlere aşüre verdiğinizi söyleyin hemen? 17 daireli apartmanda bir tek Kaptan’a vermiş olamazsınız değil mi? Yoksa öyle mi?” dedim kadının gözlerinin içine dimdik bakarak.

Sevgi Parol’un o saygısız halleri yerini paniğe bırakmıştı.

“Hayır, hayır, başkalarına da verdim...”

“Aşüre verdiğiniz kişilerin bir listesini yapmanızı istiyorum o zaman...” deyip polislerden birine el ettim. “Daireleri tekrar dolaşın, 13 numara Sevgi Hanım’dan aşüre alan varsa getirin.”

“Tamam, peki, sadece Selim’e verdim. Kime istersem ona veririm, bu bir suç değil herhalde, bu beni katil yapmaz değil mi, ben yapmadım, bana inanmak zorundasınız!”

“Hiçbir şeye zorunlu değilim hanımefendi ama siz benim sorularımı cevaplamak zorundasınız. Kalan aşureyi ne yaptınız, hepsini kendiniz mi yediniz yoksa?” dedim alayla.

“Kalan aşüre yok... Aşüre hiç olmadı...”

“Hiçbir şey yoktan var olmaz hanımefendi,” diye saçma bir söz çıkıverdi ağzımdan. Daha doğrusu o an parlak bir laf ettiğimi sanmıştım ama şimdi düşününce... Neyse... “Önce aşüre dağıttığınızı kabul ettiniz, şimdi inkâr mı ediyorsunuz?” diye sordum.

“Yani... Ben aşüre yapmadım demek istiyorum.”

“Yalan söyleme, ben dün sabah gözlerimle gördüm Kaptan’a aşüre verdiğini,” diye girdi araya Asuman teyze.

“Görürsün tabii bunak karı, bir gözün hep dikiz deliğinde olunca görürsün elbet! Konu komşuyu gözetleyeceğine kiranı öde önce. Selim seni kapının önüne koyunca da böyle dikizleyebilecek misin bakalım...” Selim Samur’un öldüğünü hatırlayınca durakladı. “Kurtuldum sanma, çocukları fırlatıp atacak seni nasıl olsa...” dedikten sonra bana doğru döndü, sesini iyice alçalttı, herhalde o gün bu edepsiz kadının utanma duygusuna benzer bir şey hissetmesine en yakın an buydu diyebilirim.

“Komiser Bey... Ben... Bana gelen aşurelerden birini verdim Selim’e...” deyip gözlerini yere indirdi.

Odada bir sessizlik oldu. Sessizlik Asuman teyzenin cıkcıkları, daha neler göreceğiz fesupanallahları, polislerin homurtuları, ardından Emel Güz’ün çığlığıyla bozuldu.

“Yalancı, yalancı!”

Önce ayağa fırlayan, ardından yere yığılıp kalan Emel Hanım’a yardım etmeyi Asuman ve kapıcıya bırakıp sıcaklığına sorgulamayı sürdürdüm. Bir an bile aman vermeden Sevgi’nin üstüne gitmeli, kendisini toparlamasına fırsat vermemeliydim.

Kanıt poşetine konmuş ve üzerindeki etikete “Sevgi Parol” yazılmış aşüre kâsesini elime alıp suratına doğru uzatarak, “Bu aşüre sizin değil mi?” dedim. “Şu an ekibim dairenizi

inceliyor, bu kâsenin eşlerini de bulurlar belki,” deyince Sevgi ağlamaya başladı.

“Kâse benim, kâse benim... Aşureyi kendi kâsemnin içine koydum.”

“Yamru yumru olur, şekli bozulur, pişmiş aşureyi başka kâseye koyamazsın bi keree!” diye atıldı, hafiyecilik rolüne kendini fazla kaptırmış Asuman teyze. Kafasını her hecede şiddetle sallayarak tekrarlardı. “Ko-ya-maz-sın!”

“Üstünü hindistanceviziyle kapladım, belli olmadı öyle...”

Sevgi Parol’un söyledikleri suçu üstünden atmak için uydurduğu deli saçması şeyler gibi gelse de kulağa, görevim gereği sormaya devam ettim.

“Kimin aşuresini verdiniz peki, kim bu aşurenin asıl sahibi?”

“Bilmiyorum... Gelen birkaç tane vardı... Buzdolabına koymuştum hepsini, dolaptan birini alıp döküverdim benim kâseye. Hangisiydi, hangisiydi...” Koltukta yarı baygın yatan Emel Güz’e gözlerini kısıp uzun uzun baktıktan sonra, “Emel’in aşuresiydi,” diye tısladı.

Asuman teyze tek parmağını sallaya sallaya azarladı Sevgi’yi.

“Kadıncağızı bu halde bari rahat bırak kızıl şeytan! Şeytan ruhlusun, iblissin! Ben de yedim onun aşuresini, niye bana bir şey olmadı? Her sene dağıtır, kimseye bir şeycik olmaz... Sen bir sene yaptın, canını aldın Kaptan’ın, senin elinin değdiği iki gün yaşamıyor zaten, yalnız bu iş kedi köpek öldürmeye benzemez, işte şimdi buldun belanı!”

“Hakkınızda sokak hayvanlarını zehirlediğiniz iddiası var, bu konuda ne diyeceksiniz?” diye sordum hemen konu açılınca.

“Hayır, ben köpek möpek zehirlemedim, kimseyi zehirlemedim, yalan, Emel bana iftira atıyor, hepsi bana iftira atıyor!”

Tam bu sırada Doruk’un yanıma gelip kulağıma fısıldadığı şey için, daha iyi bir zamanlama olamazdı. Sevgi Parol’un dairesinde, banyo lavabosunun altındaki boş bir deterjan kutusunda gizlenmiş fare zehri bulunmuştu.

“Madem köpekleri zehirlemediğinizde bu kadar ısrarcısınız, evinizdeki fare zehrini başka hangi amaçla kullandığınızı açıklamak istersiniz belki Sevgi Hanım?”

“Hayır, hayır, hayır! Sadece köpekleri zehirledim, başkasını değil, ben katil değilim, bana inanmak zorundasınız, sadece köpekleri...”

Odadaki herkes aynı anda konuşmaya başlamıştı, ayıplamalar, beddualar havada uçuşuyordu. Emel Güz’ün ulumaya benzer haykırışı

odadaki tüm gürültüyü bastırdı.

“Allahın cezası! Vicdansız... Hepsi senin suçun... Onu sen öldürdün... Senin suçun!”

“Emel Hanım, Sevgi Parol’un iddiasına ne diyeceksiniz, ona aşure verdiniz mi, daha önemlisi içine zehir kattınız mı?” diye sordum çabuk çabuk. Bu saçma meseleyi aradan çıkartıp Sevgi’yi iyice köşeye sıkıştırmak istiyordum.

Fakat Emel Güz cevap vermek yerine defalarca başını hayır anlamında sağa sola salladı. Bu sallayış o kadar uzun sürdü ki soruyu birkaç kez yinlemek zorunda kaldım.

Sonunda kendini toplayıp, “Evet, Sevgi’ye aşure verdim ve hayır, içine zehir katmadım,” dedi.

“Sevgi Parol’a neden aşure verdiniz ki Emel Hanım? Madem hayvanları zehirledi diye öfkelenirsiniz, birbirinize girmişsiniz o kadar, neyin aşuresiymiş bu?” diye sordum şüpheyle.

“Sevgi, kızımın okulunun müdürüdür malesef, kızımın kafasını karıştırmamak adına istemesem de Sevgi’yle asgari bir iletişim içinde olmak zorundayım. Aşureyi de bu yüzden verdim.” Sesindeki çok hafif titreme dışında, oldukça soğukkanlıydı. “Dediğim gibi, apartmandaki herkese her sene dağıtırım. Sevgi’nin ise şimdiye kadar komşulara bir şey verdiği görülmemiş şey değildir. Ne aşure ne başka bir şey. Köpeklerle ikram ettiği zehirli tavukları saymazsak tabii. Aynı Selim Bey gibi zavallı köpeklerin de şu an hayatta olmadığını söylemeye gerek yok.” Sırtını dikleştirip çenesini kaldırarak son derece kararlı bir şekilde ekledi. “Sevgi’nin elinde yiyeceklerle yaklaştığı her canlının ölmesini manidar buluyorum Cem Bey.”

Sevgi’nin, “Ne diyorsun sen be!” demesiyle iki kadın arasında başlayan ağız dalaşısıyla işler iyice çığırından çıktı.

“Ne dediğimi sen çok iyi biliyorsun, maşallah zehirlerle aran pek iyi diyorum!”

“Ben de senin asıl derdinin ne olduğunu çok iyi biliyorum. Köpek möpek işin bahanesi. Selim benimle ilgileniyor diye kıskançlıktan çatladın be çatladın! İkimizi mantıcıda beraber görünce patlıcan gibi morardın, mosmor oldun mosmor! Tutamamışsın elinde adamı, benim ne kabahatim var? Böyle mi alıyorsun hıncını benden şimdi, iftira atarak mı? Ben niye zehirleyeyim ki Selim’i, ölmesinde ne çıkarım var benim, salak mısınız hepiniz anlamadım ki?” deyip hızlı, kısa bir bakış attı Sevgi terbiyesizi, bana.

“Benim ne kabahatim var diyor bir de utanmadan, pes! Oğlumu kenarlara çekip saçma sapan konuşan sen değil misin?” diye bağırды

Emel, gerçekten de suratı mora çalışıyordu şu an.

Asuman teyze çabuk çabuk açıklamaya girişti hemen bana: “10 yaşındaki oğlanı fiştekledi fiştekledi saldı Emel’in üstüne, yok sana üvey baba gelecek, yok papucun dama atılacak, seni yatılı okula gönderecekler diye diye delirtmiş yavrucağı. Kaptan’ı gördü mü yerden yere atıyordu evlatçık kendini, hiç mana veremiyorduk hallerine. Biz de sonradan Emre anlatınca anladık bunları, kimin aklına gelir, şeytanın aklına gelmez vallahi! Ne sinsidir bu Sevgi, ne yılandır başı kopasıcıl!”

Kadınları güçlükle susturup Sevgi Parol’u sorgulamaya kaldığım yerden devam ettim.

“Emel Hanım’ın boş kâsesini ne yaptınız Sevgi Hanım, duruyor mu sizde? Onu alıp bir inceleyelim bakalım, zehirliyse tahlilde anlarız doğru söyleyip söylemediğinizi.”

“Ama ben yıkadım onu... Daha bu sabah çalıştırdım makineyi. Tahlilde çıkar mı yine?”

“Evet, tabii ki çıkar,” diye yalan söyledim. Bulaşık makinesinde yıkandıysa zehri tespit etmek mümkün olmayacaktı ama ağzından çıkan iki laftan biri yalan olan bu kadına artık bir ders vermenin zamanı gelmişti. Bana salak demesinden bahsetmiyorum bile. Kimmiş salak, kimmiş akıllı şimdi görecektik.

“Emel Hanım’ın kâsesini inceleyelim, dediğiniz doğruysa tespit ederiz zehri ve hemen Emel Hanım’ı tutuklarız. Yok değilse...” dedim tek kaşımı iyice yukarı kaldırıp imalı imalı duraklayarak.

“Değilse beni tutuklayacaksınız... Aman Allahım...” deyip bir müddet ablak suratlı bir heykel gibi kalakaldı bizim dâhi. Ardından bana acıklı bir yüz ifadesiyle bakmaya başladı. Ağzını bir şey söyleyecek gibi açıyor sonra kapıyordu. Bir an suçunu itiraf edeceğini sandım. Derin bir nefes aldıktan sonra tereddütlü ve cılız bir ses tonuyla:

“Aslında... Ben tam emin değilim Emel’in aşuresi olduğuna. Size Emel dedim ama... Emel’e kızdığım için... Yani dolaptan birisini aldım ama kimindi hiçbir fikrim yok...”

“Hay hay, hepsini alıp inceleriz, siz hiç merak etmeyin hanımefendi,” dedim dalga geçtiğimi belli eden, abartılı bir ciddiyetle. Kadının utanç verici şekilde zavallı kıvranışları karşısında gülmek için kendimi zor tutuyordum artık. “Nasıl çıkar tahlilde, sizin de suçsuzluğunuz anlaşılır, değil mi Sevgi Hanım?” dedim sesimdeki apaçık alayla.

“Tahlilde çıkar diyorsunuz... Tahlilde çıkar...” diye mırıldandı Sevgi Parol, kendisiyle dalga

geçtiğimi umursamamış hatta fark etmemiş gibiydi. Hafifçe kısılmış gözleriyle yüzüme bakıyor ama beni görmüyordu sanki, aklının başka yerde olduğu belliydi. Düşünceli yüzü birden sertleşti. Ateş saçan gözlerini Asuman teyzeye çevirdi.

“Bana bak Asuman cadısı, sen niye sabahın köründe kapıma dayandın da kâseni istedin bakayım!”

Sesi öyle bir patladı ki odanın içinde, yalnız Asuman değil, hepimiz zıpladık yerlerimizde. Kadıncağız kalp krizi geçirse yeriydi.

Sevgi elini kolunu sallaya sallaya, ağzından tükürükler saçarak Asuman’ın üstüne yürüdü. “Sabahın dokuzunda niye istedin sen kâseni, ne acelen vardı? Polisler bulamasın, tahlilde zehirli olduğu anlaşılmasın diye değil mi?”

Ben ikisinin arasına girip Sevgi’nin önünde dikildim. Sevgi bir yandan beni geçmeye çalışıyor, parmak uçlarında yükselip omzumun üzerinden Asuman’a pis bakışlar atıyor bir yandan çabuk çabuk konuşuyordu.

“Cem Bey, yemin ederim, bu sabah alalecele geri istedi kâsesini, iki ayağımı bir papuca soktu da elimde yıkayıp verdim. Parmağımı da kestim zaten! Bulaşık makinesi dolmamıştı daha. Dolsun, yıkayıp veririm diye düşünmüştüm.

Asuman böyle yapınca sinirlendim, o gidince yarı boş çalıştırdım makineyi elektrige deterjana kıyıp. Bakın, yarısı boş makinenin, benim boş makine çalıştırdığım dünyada görülmemiştir. Sorun, herkeşe sorun, Sevgi boş makine çalıştırır mı deyin!”

“Sen söylediğine kendin inanıyor musun ayol ne alalecelesi, üç gün olmuş ben sana aşure vereli, ne alalecelesi pasaklı karı!” deyip bir hışım tülbentini düzeltmeye girişti Asuman.

İnanmak gerçekten zordu ama tüm bu karışmanın içinde, üstelik bir cinayet soruşturmasında daha şimdi oklar kendisine dönmüşken, beyazlığıyla gurur duyduğu belli olan tülbentine dikkat çekmeye çalışıyordu basbayağı.

“Üç günde bir tabağı yıkayıp veremedin, belli oldu apartmanı neden ikide bir böcekler bastığı! Hem ben fabrikatör müyüm ben...” dedikten sonra malum şingirtılar arasında devam etti: “Dizi dizi, takım takım tabağım mı var benim, üç parça kap kacağım var, lazım oldu istedim, fakirlik ayıp değil ya, el kadar kâseyi üç günde yıkayıp veremeyenler utansın!”

“Cem Bey, beni dinlemek zorundasınız, ben değil Asuman cadısı öldürdü Selim’i! Kirasını bir ödüyor, bir ödemiyordu, bıkmıştı Selim haliyle, çık evimden dedi çıkmadı, Selim de tahliye

davası açacaktı, benden abimin numarasını bile almıştı, abim avukat ya benim, koyacaktı kapının önüne bu beleşçiyi.”

Arkamızdaki yuvarlak yemek masasında oturan kılkuyrak yönetici fırsatı kaçırmadı. “Aidatları da ödemiyor zaten, birikmiş üç aylık aidatı var. Olmuyor ama böyle Asuman Anne, biz enayi miyiz her ay tık diye ödüyoruz...”

“Hah hahh, bakın işte bakın, yöneticimiz de söylüyor aynı şeyi. Cem Bey, diyorum size, evden atılmasın diye zehirledi adamı bu kocakarı. Hem de iki aşure birden vermiş Selim’e, niye, çok çok yesin hemen ölsün, bu da zavallı adamın evinde sefa sürsün.”

Tüm gözler Asuman’a dönünce kadın yine elini kalbinin üstüne koyup ay ay çekmeye başladı. Başta gözüme pek tonton gelen Asuman teyzeyi şimdi yalnızca şüpheli değil üstelik pek sevimsiz, çekilmez buluyordum. Elinin üstündeki kahverengi lekeleri, hele o iğrenç, fırlak damarları tiksintiyle izliyordum. İnsanın aklına çürümüş, kokuşmuş otları getiren bataklık yeşili damarları... Bizim ömrümüz bunun gibilere otobüslerde yer vermekle, poşetini öteberisini taşımakla geçsin, bu gitsin aşureyle adam öldürsün... Resmen ihanete uğramış hissettim kendimi.

“Kim verdi Kaptan’a o akılları, kim verdiiii!” diye carlıyordu Asuman. “Sen verdin, bilmiyor muyum sanki! Bunca yıldır biz gül gibi anlaşıyorduk aramızda, dava neymiş, avukat neymiş! Kara kedi gibi girdin aramıza kara kediiii! Uğursuz mendebur! Adamın malının mülkünün derdi sana mı düştü, sana neymiş benim kiramdan, götü boklu halinle patroniçe mi kesilecektin başıma? Hah, yala şimdi avcunu... Komiser oğlum, bu kadının sözlerine inanmıyorsun değil mi, şeytan o şeytan! Köpek öldüren insan da öldürür, iftira da atar. Daha iki dakika önce Emel yaptı demiyor muydu bu? Ne ara bana döndü mevzu anlamadım ki? Bana bak, ben munis Emel’e benzemem, sataşma bana sıçarım bacağına!”

“Ouuuvv!” diye bağırdı salonda biri, bir yandan da boğuk kahkahalar duyuyordum. Doruk bile ses çıkmasın diye yumruğunu ısırmış, kıs kıs gülüyordu. Aşureyle öldürülen adamlar, zehirlenen kedi köpekler, tüm bu şerefsizlikler kimsenin umurunda değil gibiydi. Benim açımdan bunca önemli bir soruşturmanın sirke dönmesine müsaade edemezdim. Biraz sinirden biraz da ipleri yeniden ele almak istediğimden, Asuman teyzeye sertçe ve oldukça yüksek sesle sordum:

“Kâse nerede!”

“Ayyy... Hangi kâse?”

“Asuman Çokyazar, bu sabah Sevgi Parol’dan geri aldığınız kâse nerede!”

“Evde komiser oğlum, evde, nerede olacak. Gidip getireyim.”

“Otur yerine, kimse bu odadan çıkmayacak!” diye bağırdım. Biraz önce gevrek gevrek gülen üniformalılardan birine, “Git getir kâseyi hemen,” diye emrettim sertçe. Yirmili yaşlardaki, esmer polis koşarak çıktı, bir dakika geçmemişti ki yine koşarak içeri girdi.

“Hangi kâse komiserim?”

“Lan siz beni delirtecek misiniz, ne konuşuyoruz burada iki saattir, mal değneği! Asuman’ın kâsesi Asuman’ın!”

“Komiserim onu anladım da, Sevgi Parol’a verdiğinin hangisi olduğunu nereden bileceğiz? Bir sürü kâse vardır evde.”

Ne demek istediğini anladım ama tükürdüğü mü yalamamak için, “Hepsini alın hepsini!” diye tersledim. Kriminal laboratuvarı züccaciyeye çevirecektik bu gidişle.

Asuman polisin arkasından seslendi.

“Mutfak masasının üstünde, polis evladım. Mavi cam kâse, kenarı azıcık çatlak.” İmalı imalı Sevgi Parol’a bakıp ekledi. “İçinde de tamı tamına üç adet biskrem var evladım, dokunmadım öyle duruyor.”

Sevgi hiç altta kalır mı, “Yeseydin de aç karınını doyursaydın bisküvilerle, hapiste portakallı ördek mi verecekler sanıyorsun sana yoksa?” deyip kahkahalar atarak devam etti. “Hadi gözün aydın, başını sokacak bir yer buluyorsun sonunda, kira mira ödemene de gerek yok. Selim’i öldürmen boşa gitmedi, boşuna katil olmadın. Yüz yaşında sokakta kalmaya ben bile üzüldüm valla... Yalnız ben buna boşuna cadı demiyordum ha, baksana sihirli kazanında fokur fokur zehirli aşure kaynatmış! Fare kanı falan da koydun mu içine, de bakayım bana...”

Bunlar böyle atışadursun, benim aklım yavaş yavaş yerine geliyordu. Asuman teyzenin birdenbire başşüpheli olmasının bende yarattığı şok mu dersin, yükselen adrenalin mi dersin, sebep her neyse mantığım beni terk etmiş gibiydi. Sevgi Parol’un sebep olduğu kafa karışıklığı ben dahil herkesi etkisi altına almış, yarım saattir saçma sapan şeyleri daha da saçma sebeplerle tartışıp durmuştuk. Aslında bu saçmalığın cinayeti çözmeme katkı sağladığını da söylemeliyim. Başta katilin o olmasına pek ihtimal vermediğim için fazla dikkat etmemişken, acaba gözümden kaçırdığım bir şey oldu

mu endişesiyle -itiraf edeyim, biraz da panikle- Asuman'ın söylediklerini hatırlamaya çalışmıştım çünkü. Onun ağzından çıkan bir cümle, beynimde dönmeye başladı böylelikle. Söylediği o şeyin önemli olduğunu hissetmiştim. Dedektif sezgisi de diyebiliriz buna.

Tüm bu anlamsız şamataadan uzaklaşmak, kafamı toplamak için sezgilerimi de yanıma alıp -buna da dedektif esprisi diyelim o zaman- balkona çıktım, bir sigara yaktım. Soğuk hava da ayıltıcı etkisini gösterince iyice kendime geldim, aklımdaki doğru sorulara doğru cevaplar vermeyi başardım. Katilin kim olduğunu artık biliyordum, şimdi sıra onu konuşturmaktaydı.

Salona döndüğümde, kapıcısından polisine, üstümde pek çok meraklı gözün ağırlığını hissettim. Yeşil kadife tekli koltuğa oturup, katil adayı üç kadına tek tek, uzun uzun baktım.

En sonunda bakışlarımı Sevgi Parol'un üzerinde sabitlediğimde, kadın huzursuzca kıpırdandı. Sevgi Parol'la ona olan öfkemi belli eden bir ses tonuyla konuşmakta artık bir sakınca görmedim. Ne çok masumun canını almış, hayvanıyla insanıyla ne çok hayatı mahvetmişti.

"Hakkınızda gerekli işlemleri bizzat benim başlatacağımı bilmenizi isterim," diye başladım söze. "Alacağınız cezanın eyleminizin karşılığı olamayacağını bilsem de en azından yasal olarak mümkün olan en ağır cezayı almanız için elimden geleni yapacağım."

Yüzü korku ve inanmazlıkla dolu kadın çılgılık çığlığa bağırmaya başladı. "Hayır, saçmalamayın! Bu çok çok çok saçma! Söylüyorum size, Asuman öldürdü Selim'i!" Yara bantlı parmağını suratına doğru uzattı. "İşte elimi kestim diyorum size, kâseyi yani kanıtı saklamaya çalıştı anlamıyor musunuz? Evden atılmasını diye öldürdü adamı bu cadaloz, her şey ortada, bana inanmak zorundasınız!"

"Size neyin çok saçma olduğunu söyleyeyim hanımefendi. Çok çok çok önemli bir noktayı atlıyorsunuz. Asuman Çokyazar, Selim Samur'u öldürmek için zehirli aşureyi neden size versin ki? Bakın, anlamanız için tekrar ediyorum, salak değilsiniz ya anlarsınız, Selim'e değil, size verilen bir aşureden bahsediyoruz. Sizin aşureyi kendiniz yapmış gibi Selim Samur'a vereceğinizi nereden bilebilirdi?"

Asuman teyzeye bakarak devam ettim. "Kaldı ki Kaptan'a ayrıca aşure vermiştiniz değil mi, isteseydiniz onlara katardınız zehir."

"Tabii evladım, tabii evladım, onlara katar-dım," diye pek de anlamadan hararetle onayladı yaşlı kadın.

"Ama katmadınız çünkü siz aşureleri üç gün önce dağıtmıştınız. Merhumun çok sevdiği belli olan bu yiyeceği sonraya bırakacağını düşünmüyorum. Üstelik iki kâse birden yedi ancak o gün sapaşğlandı."

Sevgi'ye döndüm. "Ama bu dediklerim size verilen, sizin de Selim Bey'e götürdüğünüz aşurenin zehirli olduğu ihtimalini ortadan kaldırmıyor. Hatta gerçekten de zehirli olan aşure oydu. Bu da zehirlenmek istenen kişinin Selim değil, siz olduğunuz anlamına geliyor."

Sevgi Parol ağzı açık bakakaldı. "Ben mi?"

"Şimdiye kadar hep Selim Samur'un cinayet sebebini aradık. Oysa Asuman teyzenin söylediği bir şey vardı, hatırlayan var mı? 'Kötülere bir şey olmaz, kötüler hep dört ayak üstüne düşer,' demişti değil mi? Ne kadar doğru. Hele bu olay açısından çok doğru."

Adı geçince odadaki tüm gözler Asuman'a çevrildi. Sevgi'ninkiler nefret doluydu.

"Asuman cadısının öldürmek istediği bendim ama şansım yaver gitti öyle mi?" diye sordu öfkeden çatlayan bir sesle. "Şimdi anlamdım... Tahliye davasına önayak olduğum için bana düşmandı. Beni ortadan kaldırırsa eskisi gibi Selim'i kendine acındırarak beleş beleş evde oturabileceğini düşündü değil mi? Bir de hazımsızlığı var tabii, Selim'le evlenirim de bunun ev sahibi olurum diye uykuları kaçtı, yedirememiş kendine baksana patroniçe matroniçe sayıklayıp duruyor hazımsız!"

"Şansınızın yaver gittiği kısmı doğru ama sizi öldürmek isteyen, öldürmek demeyelim, zehirlmek isteyen Asuman teyze miydi gerçekten?"

Sevgi Parol suratındaki alık ifadeyle bana bakarken, devam ettim.

"Yapmadığınız bir aşureyi kendiniz yapmış gibi başkasına vermek elbette ayıplanacak, kınanacak bir davranış olabilir. Buna tepki göstermek de gayet doğal. Ama bu odada içimizden birisi oldukça ilginç bir tepki gösterdi. Yalancılıkla suçladı sizi, böyle bir şeyin olabileceğine bile inanmak istemedi. Az kalsın bayılacaktı üstelik. Sanki biraz aşırı değil mi? Sonrasında kullandığı sözcükler de oldukça ilginçti. 'Senin suçun!' Selim'i sen öldürdün değil de 'senin suçun' dediniz Emel Hanım değil mi, yanlış hatırlamıyorum?" dedim dosdoğru Emel Güz'ün gözlerinin içine bakarak.

"Selim Samur'un ölümüne yol açan zehir sizin elinizden çıkmıştı ama aşureyi -tabii ki zehirli olduğunu bilmeden- Selim'e Sevgi vermişti. Daha da önemlisi, sokak köpeklerini zehirleyerek tüm bu olayları başlatanın Sevgi Parol

olduğunu düşündüğünüz için ‘senin suçun’ dediniz değil mi?”

Emel Güz, “Hayır, hayır, doğru değil bu dediniz...” diye başladı ama ben konuşmaya devam ettim.

“Adli tahlilde zehirli kâsenin hangisi olduğunun kesin olarak tespit edileceğini söylediğimden Sevgi Parol temize çıkacağını düşündüğünden çok rahatladı, Asuman Çokyazar’ın da tahlillerle ilgili hiçbir endişesi yoktu. Aslında bu odaya ilk geldiğinizde sizin de bir endişeniz yoktu, Selim’in ölümüne yol açanın siz olduğunuzu o zaman bilmiyordunuz. Katilin Sevgi olduğunu, aynı köpeklerle yaptığı gibi Selim’i zehirleyerek öldürdüğünü düşünüyordunuz. Durumu anlayıp ilk şoku atlattıktan sonra tüm gücünüzle Sevgi’ye yüklenmeye başladınız, onu katil ilan etmek için hiçbir fırsatı kaçırmadınız. Kendinizi kurtarmanın derdine düşmüştünüz çünkü. Ne zaman ki Sevgi’nin bulaşık makinesindeki kâsenizin tahlile gideceğini duydunuz, o andan beri ağzınızı bıçak açmadı. Sanki bu odada hiç yoktunuz.”

Kadının yüzündeki ifadeden bana karşı çıkmaya hazırlandığını anlayınca sesimi yumuşatarak devam ettim.

“Emel Hanım, inkârın faydası yok, bunu siz de biliyorsunuz. Şimdi bana güvenmenizi istiyorum. Eyleminizin hukuki nitelendirmesi çok karışık, en azından hukukçu olmayan beni aşıyor. Yalnız sanıyorum ki alacağınız ceza azaltmak size, sizin şu an söyleyeceklerinize bağlı. Çocuklarınız var, cezanız ne kadar az olursa ileride onlarla geçirebileceğiniz süre o kadar artacaktır. Selim Samur’u öldürme kastınız olmadığı zaten çok açık. Şimdi size soruyorum. Aslında Sevgi Parol’u da öldürmek istemediniz değil mi?” deyip gözlerinin içine baktım, doğru sözleri söylemesi için onu cesaretlendirmeye çalıştım.

Hem suçunu itiraf ettirmek (tahliller konusunda yalan söylediğimi, bulaşık makinesinde yıkanan kâseden bir şey çıkmayacağını unutmayın, mahkeme önünde varsayımlar dışında elimizde hiç delil olmayacaktı) hem de ona gerçekten yardım etmek istiyordum. Bir kez daha denedim.

“Selim Bey’in ölüm nedeni zehirlenme değil kalp krizi idi; zehirlenme, krizi tetiklemiş olabilir ama vücudundaki zehir ölüme sebebiyet verecek miktarda değildi. Bir insanı öldürmek isteyen daha fazla zehir kullanması gerekir...” dediğimden demek istediğimi anladı. Yüzündeki kararlı ifade yerini kabullenmişliğe bırakırken omuzları düştü.

“Amacım öldürmek değildi Cem Bey, yemin ederim değildi,” dedi keder dolu bir sesle. “O kadar vicdansız değilim demeyeceğim çünkü bu doğru değil. Sevgi’nin ölmesini öyle çok istedim, öyle çok diledim ki... Sadece o kadar cesur değildim. Cinayet işleyecek kadar demek istiyorum. Acı çeksin istedim, hastalansın, inlesin, kussun, tir tir titresin. Zehirlenen bir köpek gördünüz mü hiç? Ben gördüm. Bu canavar ruhlu kadın da acıyla kıvransın istedim, ölmesin ama kıvransın. Ve aynı o güzelim, o masum köpekler gibi başına neden bunların geldiğini anlamasın bile. Yedikleri iki lokma yiyecek yüzünden bu hale geldiklerini bilemeyen şaşkın, korkmuş köpekçikler gibi... Günlerce düşündüm bu işi yapıp yapmamayı. Bir şey daha düşündüm bunu planlarken. Aradan bir süre geçtikten sonra kimsenin olmadığı bir anda söyleyecektim Sevgi’ye, aşurene fare zehiri koydum, nasıl iyi olmuş mu, beğendin mi diyecektim. Apartmanı başıma yıkacak, belki polise koşacaktı. Ama ben asla kabul etmeyecek, hep inkâr edecektim, kimse de bana bir şey yapamayacaktı. Sizce de adalet birazcık olsun yerine gelmiş olmaz mıydı böyle? Ama unuttuğum bir şey vardı bu planları yaparken, adalet hayalleri kurarken unuttuğum çok önemli bir şey vardı. Kötülere hiçbir şey olmaz Cem Bey, kötülere hiçbir şey olmaz...”

O sabah iliklerime kadar nefret ettiğim aşureli katili, yalnızca birkaç saat sonra tescilli etmeye çalışacağımı, onun için derin bir üzüntü duyacağımı söyleseler asla inanmazdım. Şimdiyse boğazım düğüm düğüm, Emel Güz’ün hıçkırıklarını dinliyor, acısını biraz olsun dindirmek istiyordum.

“Biraz önce de söylemiştim Emel Hanım,” dedim, “Sevgi Parol hakkında bizzat ben şikâyetle bulunacağım, köpekleri zehirlediğini itiraf etti zaten, yanına kalmayacak, merak etmeyin.”

“Sadece para cezası var komiserim, üç beş kuruş verip kurtulacak...” diye fısıldadı kulağıma Doruk.

Doğrusu bunu ben de biliyordum ama yine de yapacaktım bu işi. O azıcık ceza bari alması için dilekçeler verecek, suç duyurularında bulunacak, işin peşini bırakmayacaktım. Kararlıydım. Hatta gözaltına aldığım Emel Hanım’la birlikte daireden çıkmadan önce, Sevgi Parol’a, “Sizinle tekrar görüşeceğiz!” gibi birtakım havalı laflar savurduğumu şu an utanarak hatırlıyorum. Emel Güz tutuklanalı dört ay oldu, ağır ceza mahkemesindeki ilk duruşmasını bekliyor.

ÇAYLAK KİTAP DEDEKTİFLERİ, ÇAĞATAY YAŞMUT İLE BUZLU MOSKOVA SOKAKLARINDA...

Verda: Önce kitabın adı hakkında bir açıklama yapalım: *Kardelen*, “Moskova argosunda karların erimesiyle ortaya çıkan, kışın karların altına gömülmüş veya saklanmış ceset” anlamına geliyor. Bakü’ye gitmeden önce okudum bu kitabı. Kitapta anlatılan koku, ton, gizli karanlık bana o coğrafyayla çok örtüşmüş geldi. Yozlaşmanın insan dokusuna iyice işlemesi, insan hayatının hiçbir kıymeti olmaması gibi.

Bir de yavaş okunan kitapları severim. Sonuçta yazar da Arthur Miller’in torunu. Çok iyi bir kalem.

Çağatay: Yazarın başka romanı var mı?

Şenay: Var ama Türkçeye sadece ilk romanı *Kardelenler* çevrilmiş.

Çağatay: Hep Rusya’ya gitmeyi düşünüyordum ama bu kitabı okuduktan sonra gitmem artık.

İllüstrasyon: Güneş Toprak

2016 yılı Kasım ayında 221B Dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen “Dünyanın Polisiye Haritası” adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden dokuz kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisinin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışmamız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisilerin nostaljisini yaşıyanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırmama hevesinde olanımız... Ayrılmadık birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kıran kırana tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan!

* Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Pınar Demirebilek, Saliha Aslan, Şenay Dündar, Verda Toprak.

Şenay: Yok yok, gidin ama kitapta da denildiği gibi, en uygun zaman olan Eylül ortasında gidin. “Rusların büyükanne yazı dedikleri dönem. Köylü kadınlar son hasatı toplamış olur ve açık alanlarda içki içme dönemi sona ermiş olur.”

Gözde: 2008 yılı sonbaharında gittim Rusya’ya. Eşim yıllarca farklı bölgelerinde yaşadı. Kışın donmuş olan göl ve nehirlerin baharın gelmesiyle erimesi sonucu yüzeye çıkan cesetlere bizzat şahit olduğunu duymak tüyler ürperticiydi. Yine de görülmeye değer bir coğrafya, Çağatay Bey.

Çağatay: Kitap en baştan sizi içine alıyor. Maşa ve Katya’nın bir şeyler yapacağı belli. Başkahraman olan avukatın da, orada o kadar yaşamasına rağmen dolandırıcılığı bilmemesi tuhaf. Aslında bu emlak dolandırıcılığı, Türkiye’de de yaşlı, kimsesiz insanlara yapıyor olabilir.

Şenay: Kitaptan anlıyoruz ki Rusya tam polisiye yazılacak coğrafyaymış.

Çağatay: Bu konuşmalardan sonra eve gi-

dince *Gorky Park*’ı seyredeceğim bir daha.

Şenay: O da karlar eriyince cesetlerin ortaya çıkmasıyla başlıyormuş, değil mi?

Çağatay: Evet. O da bir polisiye.

Mine: Ben de bu romana başlarken *Gorky Park* benzeri bir konu bekliyordum ama hayal kırıklığına uğradım. Polisiye romanlarda kurgunun yavaş ilerlemesini sevmiyorum.

Saliha: Kitapta sevimli bulduğum yegâne karakterler, ihtiyar komünistler. Oysa komünist Rusları soğuk ve sevimsiz olarak tanıyıştık filmlerde. Belki de bir nesil önce sevimli olan insanlar sistem dönüşümünün yarattığı karmaşayla negatif yönde değişebiliyorlar. Kahramanımız avukat da sevimli bir adam değil bence. Belki de ticari davalarda çalışan bir avukat olduğu için işi gereği sevimsiz. Kahramanımız İngiliz. Yemekler damak tadına pek uymuyor. Kitaptaki yemek anlatımlarından oralarda pek yemek yiyemeyeceğimiz anlaşıyor.

Çağatay: Evet, evet, hiç gitmeyeceğim, turist olarak bile asla!

(Gülüşmeler)

Şenay: Peki Mine, gerçekten Rusya’da çay reçelle mi içiyor?

Mine: Evet, bal da koyuyorlar çaya.

Gözde: Hatta yanına uymayacağını düşündüğümüz pek çok yiyeceklerle birlikte içiyorlar çayı.

Mine: Rusya’da yiyebileceğiniz en lezzetli yemek kesinlikle Borş çorbası.

Arzu: Rus kadınları görünenin aksine kolay elde edilebilen kadınlar değil, hayatlarında hep zekice planlanmış kurgular var ama bir o kadar da doğallık var.

Mine: Maşa ve Katya çok zeki kadınlar. Mesela ilk karşılaşmalarından sonra Nick’i aramak için üç hafta beklemeleri ne kadar kurnazca ve hesaplı. Maşa buzun üstünde topuklu ayakkabısıyla suda giden bir azize gibi rahatlıkla yürüyor. 90’ların sonunda Moskova’da yaşadım. Hem okudum hem de çalıştım. Ben karda kalın botlarımla debelenirken, karşımdan incecik topuklu çizmelerle genç kızlar geçirdi.

Gözde: Türk erkekleri Rus kadınlarının ince topuklu ayakkabılarla dünyaya geldiklerine inanıyorlar!

Şenay: Dengeleri çok sağlam demek ki. Artistik jimnastikte boşuna şampiyon olmuyorlar.

Mine: Çok doğallar ama aslında her şeyleri de hesaplı. Bir adım ötesini daima düşünüyorlar.

Şenay: Evet, kitapta da diyor ya: “Sana âşık olduğumu söylerken içtendirler. Yirmi dakika sonra kredi kartımı çarparken de gayet içtendirler, her şeyi çok içten yaparlar.”

Mine: Sonunda Nick, her şeye rağmen Moskova’yı ve Maşa’yı özlüyorum, diyor. Ben oradayken Moskova’da hayat zordu. Her an mücadele gerekiyordu ama bana büyük bir deneyim kazandırdı. Kitabı bitirdiğimde, Moskova’yı ne kadar özlediğimi fark ettim. Steve Walsh’ın da dediği gibi, Rusya’da kadınlar her yerededir. Metroda etrafınıza bir bakınca, 60 yaşın üzerinde bir erkek bulamazsınız. Rus kadınlar öyle güçlülerdir ki, burada erkeğin yaptığı her işi, orada kadınlar yapar.

Çınla: Rus erkeklerini sadakatsiz resmediyor roman: “O sıralarda Moskova’da cep telefonlarının sayısı şehirde yaşayanların sayısından fazlaydı. Söylenenlere göre bunun başlıca nedeni Moskova’da erkeklerin sevgilileri için ikinci bir telefon taşımalarıydı.”

Arzu: Bu kitabı çok beğendim ama polisiye bulmadım.

Gözde: Ah, şu klasik polisiye olmayan romanlar! Suç, suçlu, suçu araştıran kişi ve gizem bir arada olmadığı zaman bir şeyler eksik gibi geliyor bana da.

Verda: Suç var, suçlu var, gizem var.

Arzu: Gizem de, olayı araştıran kişi de bulamadım.

Salih: Oleg amcamız araştırmaya çalışıyor ama yeterli olmuyor.

Mine: Bu bir polisiye roman değil ki, bir suç romanı. Maşa ile Katya’nın Nick’i nasıl oyuna getirdiğini okuyoruz kitapta. Öte yandan Nick de her şeyin farkında aslında.

Çınla: Sanki, “Ben nerede yanlış yaptım?” der gibi filmi başa sarıyor Nick: “...belirli bir çizgiyi geçmiştim. İstediklerini elde ettiği sürece oynanan oyuna itiraz etmeyen, bir şeylerin yanlış olduğunu hissetmesine rağmen aldırma-yan, hileli formlar düzenleyen ve gülümsemeye devam eden bir adam olmuştum.”

Çağatay: Bu klasik bir polisiye roman değil, bir suç romanı. Burada üç ayrı hikâye gidiyor; Katya ve yaşlı teyze, komşu ve kaybolan arkadaşı ve Kazak. Bence kaybolan komşu, olayı hemen çözülüyor. Onu bize anlatmasının nedeni yaşlı insanların ipucu olması. Yaşlı kadının da aynı akıbete uğrayacağını önceden söylüyor. Yaşlı bir amcanın evinde bir başkası var. Kim olduğu belli değil. Sonra cesedi bulunuyor. Bizim burada bir şeyler anlamamızı istiyor. Bence yazar orada bize ipucu veriyor. Bu ana bir olay değil aslında. Bu ipucunu verebilmek için yazmış. Esas iki olay, Kazak’la yaşlı teyzenin olayı ve kendi kendine çözülüyor. Ama ben burada yine de kahramanın, orada yaşamış bir avukat olarak şüphelenip Kazak’la anlaşma yapmadan Sibirya’ya giderek onun taahhütlerinin doğruluğunu kontrol etmesini isterdim. Banka bir an önce kredi vermek istiyor, karşı taraf da kredi almak istiyor. Alan memnun, satan memnun. Belki de dolandırıldığını biliyor. Yine de hedefler tutsun, primler alınsın, ona bakıyorlar. Bunlar da avukatlık firması sonuçta. Bana ne, deyip gidebilir; bir kaybı yok anladığım kadarıyla. Boşa giden bankanın kredileri.

Saliha: Çağatay Bey'e katılıyorum. Ben de bankanın ilgili biriminde çalışıyorum. Yazar ekonomist olduğu için konuya hâkim. Kredi süreçlerini o kadar güzel anlatıyor ki bankada bizim de başımıza buna benzer şeyler geliyor. Kitap kış döneminde geçiyor. Sibirya'nın kuzeyine bir bankacıyı ya da bir avukatı hayatta gönderemezsiniz. Teknik danışmana güvenirsiniz ama onlar da her zaman güvenilir olmuyorlar maalesef. Kitap bunu çok güzel vermiş.

Çağatay: Ben bir de yaşlı kadının emlak işlerinden haberdar olmasından şüphelendim. Ölmek istiyormuş gibi geldi. Aslında her şeyin farkında. Mesela yeni eşyalara, çamaşır makinesine gülüyor. İntihar ediyor, ölmeyi seçiyor sanki. Kocasını ölmüş. Yalnız başına yaşıyor. Hiç akrabası yok.

Gözde: "Ben yaşlı, yalnız bir kadını, tüm bu olanlarla uğraşamam," diyor ve akışına bırakıyor.

Çağatay: Bence onlarla metroda tanıştığının itibaren çözmüştü olayı.

Şenay: Kitabın en heyecanlı yeri de Tatyana'nın, "Ben onların teyzesi değilim, metroda tanıştık," demesiydi. Zaten kitapta, kardeş gerçek kardeş değil, teyze gerçek teyze değil. Polisiye diye okuduk, polisiye değil.

(Gülüşmeler)

Çağatay: Yavaş tempoda giden bir kitap. Hep ipuçları veriliyor, yazar aslında ipuçlarını yayıyor, direkt vermiyor. Biz okudukça anlıyoruz. İlk önce Katya'yı bir restoranda çalışırken görüyoruz. Sınavların nasıl geçti sorusuna, "Ne sınavı?" diye cevap veriyor. Bunlar güzel ipuçları. Sonra kardeş olmadıkları ortaya çıkıyor. Derken Tatyana'nın teyzeleri olmadığı ortaya çıkıyor. Yalan üzerine yalanlar.

Verda: Kitapta sevdiğim şeylerden biri de karakter sayısı. Ben yediden fazla karakteri olan romanları anlayamıyorum; bu kitaptaki karakter sayısı da yedi gibi. Karakterlere eşit vakit ayırmış.

Gözde: Karakter sayısı özellikle de bir polisiye romanda ne kadar artar ve isimleri ne kadar zorlaşırsa okumak, akılda tutmak da o denli zor oluyor.

Verda: Karakterlerin hepsini anladık. Fiziksel görüntülerini, huylarını, karanlık geçmişlerini.

Şenay: Bir şey sormak istiyorum. Bu kitap aslında, kahramanın nişanlısına yazdığı çok uzun bir mektup. Kitabın en sonundaki duruma göre, Nick'in nişanlılık süreci devam ediyor mudur sizce?

Çağatay: Yok, onlar ayrılmıştır artık.

Mine: Belki de sadece kendi vicdanını temizlemek için yazıyor ve her şeyi itiraf ediyor.

Çınla: Şenay, bu konuya değinmen çok iyi oldu. Ben bu romanda çok hoş bir romantizm dozu buldum. Polisiyeden hiç beklemezdim, çok şaşırdım. Hiç abartmadan, gözümüze sokmadan aralarda giren "sen" anlatım dili, romana çok hoş bir parfüm yayıyor. Biraz önce bahsettiğim, Nick'in filmi geriye sarma isteği duygusal meselesini çözme isteğinden de kaynaklanıyor olabilir. Acaba Maşa'yı mı yoksa tüm hikâyeyi kendisine anlattığı nişanlısını mı daha çok seviyor?

Çağatay: Kazak hakkında detaylı bilgi, diye notlar almışım. Burada Kazak'ın bütün olumsuzlukları yazıyor. Bunları duyduğunuz anda Kazak'a kredi vermeyi bırak, yüzünü görmek istemezsiniz. Yine de krediyi veriyorlar. Adamda bütün olumsuzluklar var, sağlam bir adam olmadığı çok belli. Havyar kaçakçılığından tutun da bütün kaçakçılıkları yapmış. Ona rağmen bu kadar kredi veriyorlar!

Verda: Ama işte başıma bir şey gelir korkusu.

Çağatay: Göz göre göre lades diyorlar, kandırılıyorlar.

Şenay: Nick de bile bile tuzağa düşüyor.

Mine: Kazak'ın adını bile bilmiyoruz.

Çınla: Nick de bilmiyor çünkü.

Şenay: Ama kol düğmelerinin minyatür dolar işareti şeklinde olduğunu, votka şişesinin Kalaşnikov şeklinde olduğunu biliyoruz.

Verda: Arzu, sen kitabın polisiye kurallarına uymadığından bahsetmiştin.

Arzu: Evet, mesela olayı araştıran biri yok.

Şenay: Aslında son otuz sayfada var.

Arzu: Çözüm önceden kestirilemez ve şaşırtıcı olmalı.

Çağatay: Suç sonda çıkıyor ve bu kitapta başta bir cinayetle karşılaşmıyoruz. Adam bir kadına âşık oluyor, onların peşine takılıyor.

Verda: Klasik bir polisiye değil.

Çınla: Kesinlikle değişik bir kurgu.

Arzu: Çözüm hayranlık uyandırmalı.

Saliha: Çözüm yok.

Çınla: Romanın sonlarına kadar ortada araştırılacak bir sorun da yok.

Arzu: Belki de suç polisiyesi farklı değerlendirilmeli.

Çağatay: O kurallar sabit değil. Mesela katil başta da ortaya çıkabilir. Benim bir romanımda öyle olacak, katil hemen başta ortaya çıkacak ama o kaçış zevkini vereceğim. Bu kitabı da avukat gözüyle düşünüyorum. Kıza âşık oldum, onun peşinden gidiyorum. Bir gizem yok ortada. Onun teyzesinin emlak işleriyle uğraşıyorum. Bir Kazak var orada. Onunla sözleşmeler imzalıyorum. Bir cinayet gizemi yok.

Çınla: Ama şartlanmış bir şekilde okuyoruz. Bir polisiye roman olduğunu kimse söylemeseydi bende bir şeyler olacak beklentisi bile oluşmayabilirdi.

Verda: Ben hissettim gizemi. Bir net olmama hali var. Gidiyor ama bir referans noktası yok. Sevdiği insanın soyadını, geçmişini bilmiyor.

Mine: Ama bunları öğrenmek de istemiyor. Yaşamak istiyor sadece. Maşa'nın pasaportunu buluyor. İçine bile bakmıyor.

Çınla: Güvenmeyi seçiyor. Suç ögesinin var olabileceğini düşünmediğimiz normal hayatlarımızda yaptığımız gibi!

Çağatay: Evet, hiçbir şey araştırıyor.

Gözde: Araştırsa zaten bildiği sonuca ulaşacak. Bilmemek isteriz bazen.

Çınla: İnandığımızın gerçek olduğunu düşünür ve aksini gösteren durumları, sözleri görmezlikten geliriz. Her şeyin istediğimiz gibi gelişeceğine inanmaya devam etmek isteriz.

Çağatay: Yaşlı adamın evine gidiyor, karşısına başkası çıkıyor. Tamam, diyor. Konuyu kapatıyor, onu bile araştırıyor.

Saliha: Umurunda değil. Oraya sadece para kazanmaya gelmiş bir adam.

Mine: Adamı yozlaştıran Moskova zaten.

Verda: Belki de yüzleşmemek yozlaşmaya sebep olabilir.

Çağatay: Belki de polise gitsem ne olacak diye düşünüyordur.

Mine: Polis teşkilatı bir işe yaramıyor ki...

Saliha: Genç polisler var, hiçbir şeyle ilgilenmiyorlar, rüşvet alıyorlar.

Arzu: Kitapta beğendiğim bölümlerden biri, "kadın her yerde kadındır" vurgusunu yapan bölüm. Gazeteci arkadaşıyla konuşurken, "Maşa'yla üç gece vakit geçirdikten sonra gardırobuma, banyo dolabıma eşarp, boş parfüm şişesi ve Rusça ben de seni seviyorum yazan notlar saklamaya başladı. Bu ne anlama geliyor?" diye soruyor. Arkadaşına göre kız, bölgesini işaretliyor, daireye başka birini getirirse buranın zaten bir sahibi olduğunu anlatmaya çalışıyor.

Mine: Kitapta en beğendiğim cümle: "Ağır ve yoğun kar yağışı daha yeni başlamış, gece şaka yapar gibi Moskova'yı bir saat içinde bambaşka bir şehre dönüştürmüştü. Çirkin şeyler güzelleşmiş, güzel şeyler büyümlü bir hal almıştı. Kızıl Meydan anında bir film setine dönmüştü -bir yanda üstü kabuk bağlamış gibi duran mozole ve beyaza bürünmüş Kremlin, diğer tarafta ise imparatorluk döneminden kalma ve bir lunapark gibi aydınlatılmış büyük mağaza." Moskova'yı bu kadar güzel anlatan bir paragraf duymadım. Bu, Moskova. Dışı çok parlak, içi yozlaşmış.

Çınla: Benim de beğendiğim birçok cümle var: "... St. Petersburg'un süt beyazı şafağı, yataktan kalktığında kendini uykuda yürürmüş gibi hissetmene, hâlâ rüya görürken de uyanık olduğunu sanmana yol açardı."

Gözde: Dışı pırıl pırıl görünen ancak içi kurtlar tarafından istilaya uğramış bir meyve gibi. Yine de görülmeli Çağatay Bey.

Çağatay: Turistler için güzel bir bölüm de vardı. Nick'in annesini gezdirdiği, turist rehberliği yaptığı bölüm.

Arzu: Evet, ben de not almışım o bölümleri. Tasvirler çok güzel. Onlarla beraber şehri gezdim adeta.

Çağatay: Yozlaşma falan dedik ama adam körkütük âşık olmuş. Annesini bile tanıştırıyor kızla. Gözü hiçbir şeyi görmüyor.

Çınla: Evet, aşk hikâyesi var dedik kitapta ama bundan bahsetmedik.

Şenay: Aşk romanı gibi başlıyor, sonra suç romanına dönüşüyor.

Verda: Kitapta yozluk, ahlaksızlık anlatılı-

yor ama hiç “yoz” ya da “ahlaksız” denmiyor. Cinayet anlatılıyor ama “katil” denmiyor. Argo yok. Yazarın sözcük hâkimiyetini ve yargısız bakmasını çok sevdim. Yazar bütün karakterleri sevmiş. Tertemiz bir kalem.

Çağatay: Bu kadar gerçekçi olmasının en büyük nedeni yazarın orada yaşamış olması.

Arzu: Yazar, tasvirleri çok güzel yapmış, somut şeylere adeta ruh katmış. Bir apartmanı anlatıyor, sanki ben de o apartmanda oturuyorum; bir restoranı anlatıyor, onunla beraber restoranda yemek yiyorum.

Mine: Bu arada kitapta Moskova’daki metro- lar da çok güzel tasvir edilmiş.

Gözde: Ara ara kahramanımızın cinayet işle- miş olabileceği fikrine kapılan oldu mu?

Herkes: Hayır.

Gözde: Ben düşündüm çünkü bir katil arı- yordum.

Çağatay: Ben bir ara yaşlı kadın da işin için- de mi diye düşündüm.

Saliha: Nick’in kızı âşık olması anlamlıydı. Yani orta yaşa gelmiş bir adam ve artık bağlan- mak istiyor. Metroda bu kız değil de başka bir kız karşısına çıksa yine âşık olacak sanki.

Gözde: Dolandırıldığını bildiği halde bağlan- mış kızı, rüyadan uyanmak istemiyor.

Çağatay: Baştaki trende kapkaç olayı, o danışıklı dövüş müydü?

Şenay: Evet.

Mine: Peki, Oleg’in özlü sözleri nasıldı? “Bedava peyniri ancak bir fare kapanında bula- bilirsın.”

Çağatay: Evet, o çok güzeldi.

Şenay: “Ancak bir budala sürekli gülümser.”

Çağatay: “Hiçbir şey bilmezsen uzun yaşar- sın.”

Gözde: Olayın özü de bu değil mi? Bil ama bilmezlikten gel, böylece uzun yaşarsın. Kitabın arka kapağında da güzel özetlenmiş aslında: “Rusya’da aşk hikayeleri yoktur, Rusya’da ekonomi veya politika hikayeleri de yoktur. Rusya’da sadece suç hikayeleri vardır.”

Şenay: Kitaptaki özlü sözlerden açılmışken: “Bir Rus mahkemesinde doğru ücreti ödediğin sürece her şeyi kanıtlayabilirsin. Yeterli para ve- rirsen, gerçek bir diploma bile alabilirsin.” Mine, Rusya’da taksi sistemi kitapta anlatılan gibi mi?

Mine: Ben oradayken öyleydi. Yolda her- hangi bir arabaya işaret ediyorsun. Gideceğin yer şoförün yolu üzerindeyse biniyorsun. Ama önce fiyatta anlaşıyorsun. Aynen kitapta yazıldığı gibi, Rusya’da yol tarifi de yoktur, sadece adres verilir ve sen o adresle gideceğin yeri hemen bulursun.

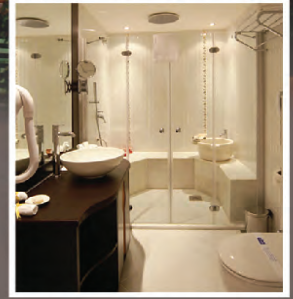
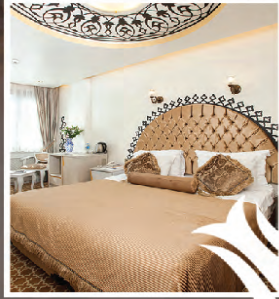
Şenay: “Bir yabancının ne kadar sürede Moskova’da olduğunu, bir taksi ile beyaz karların üzerinde ne kadar uzun süre pazarlık ettiğinden anlayabilirsin.”

Saliha: Rus olmayan karakterler bile ülkenin yozlaşmış dünyasına uygun. Steve, gazeteci olan, o da Rusya’ya gelmeden önce yozlaşmış bir adam. Nick cinayete kurban gitseydi üzülmeydim mesela. Nick, Rusya’yı sevmiyor ama her şeye rağmen ayrıldıktan sonra biraz da özlüyor.

Çağatay: Roman tekniğine baktığınız- da her şey çok güzel gidiyor. Karakterleri, Rusya’yı, düşmanları, işi tanıyoruz ve roman başlıyor. Bir dağınıklık yok. Tempoyu da çok güzel ayarlamış. Yavaş bir tempoda ama özümseyerek gidiyoruz. Neyin ne olduğu- nu bilerek gidiyoruz. Petrol işinde tetikçi- ler çıkacak diye bekledim, çıkmadı. Emlak dolandırıcılığı olduğu için ağır bir tempoda gitmek zorunda. Kitapta bütün olaylar za- manında oluyor ve zamanında çözülüyor. İlk önce arabada bulunan ceset çözülüyor. Sonra emlak dolandırıcılığı çözülüyor. Sonra kuzeye gidiliyor, orada petrol tesisi aranıyor. Luna- park ve buzkıran gemisi soruluyor tam yeri geldiğinde de.

Verda: Kitap ödüllü zaten, *Man Booker* finalisti.

Çınla: Yazar “mülkiyet hakkı” konusunu kitabın merkezine yerleştirerek bizi sosyalizm ve liberalizmle ilgili düşünmeye zorluyor bel- ki de... Rejim değişikliğinden sonra devletin mülkleri -sahte olma ihtimallerini bile umur- samadan- birkaç belge karşılığında kolayca halka devretmesini ve bundan sonra olanları anlatıyor. Adeta mülkiyet hakkına sahip insanın hırsını ve bunun sonucunda oluş- an “homo homini lupus” ortamını çok güzel or- taya koyuyor. Belki de *Kardelenler* ne suç ne de aşk romanı, aslında bir politik roman!

Ottoman Hotel

PARK

**FEEL THE OTTOMAN STYLE
LUXURY IN THE OLD CITY OF ISTANBUL**

Kadırga Liman Caddesi No.41 Sultanahmet 34122 Istanbul- TÜRKİYE
T. +90 212 516 0211 F. +90 212 517 3512
info@ottomanhotelpark.com www.ottomanhotelpark.com

*BAZI FUTBOLCULAR VARDIR,
TARİHİ YENİDEN YAZAR:*

CEVAD PREKAZI

TÜM KİTAPÇILARDA!

Mylos
Kitap